

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412
Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271
Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid
f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in
rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,
van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,
Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid

Contactpersoon: H. van der Veen
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, Kon. Julianastraat 17,
8141 ET Heino

F. Hageman, Vlamincckhorstweg 28,
8141 GG Heino

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING" te Heino
11e jaargang - nummer 1 - maart 1991

INHOUDSOPGAVE

Blz. 2	Tien jaar "Omheining" - Henk van der Veen sr.
Blz. 8	Stegen en Wegen in Heino (2) reacties
Blz. 8	Stegen en Wegen in Heino (3) - C.D. Compaan en D. van de Klippe
Blz. 14	Sprekende foto's (15) - J.K. Pruim-Reinders
Blz. 16	Vorrink, twee generaties in 100 jaar - Wim Grootenhuis
Blz. 19	Wie is wie? - M.H. Stavorinus
Blz. 20	Van Klein-Eisink en Oud-Everts - Wim Grootenhuis
Blz. 23	Uut de olde deuze: - Rie Vonk-Slijkhuis Controle - Bellegie trekken
Blz. 24	Van de bestuurstafel

Henk van der Veen sr.

Onmiddellijk na het verschijnen van het boek "Heino, een geschiedenis van mens en plaats", geschreven door de heer J. Bieleman, roept een groepje initiatiefnemers belangstellenden op voor het bijwonen van een bijeenkomst in de openbare school "De Springplank" op 17 oktober 1980, teneinde te komen tot oprichting van een historische vereniging. Er zijn 33 personen aanwezig. Een tweede bijeenkomst wordt gehouden op 14 november, dan zijn er 24 aanwezigen. De heer F. Pereboom van de IJsselakademie in Kampen geeft een aantal deskundige adviezen inzake het funktionieren van een dergelijke vereniging.

Er wordt een voorlopig bestuur gekozen bestaande uit de dames G. Berends-Drost, M. van Eijk-Hof en J.K. Pruim-Reinders, alsmede de heren G.W. Grootenhuis, H.J.J. Hoppen, G.T. Prins, H. van der Veen en G. van Wifferen. Enkele werkgroepen gaan reeds aan de slag!

Op 18 februari 1981 wordt in "De Spil" een derde bijeenkomst gehouden, waar 26 personen aanwezig zijn, onder wie twee vertegen-

woordigers van de vereniging "Vrienden van Urk" en twee van de Historische Vereniging Wijhe. Inmiddels is, met medewerking van notaris Bremmers, een ontwerp gemaakt van statuten en huishoudelijk reglement en kan de oprichtingsvergadering worden uitgeschreven.

Deze vindt plaats in zaal Oortwijn op 25 maart 1981. Er zijn 64 personen aanwezig, onder wie de heer Pereboom van de IJsselakademie,

25 maart 1981: "Omheining" gaat van start. Van links naar rechts: dhr. Grootenhuis, dhr. Prins, mv. Pruim, burgemeester Berger, dhr. Koopman, mv. Heuven, mv. Berends, dhr. Van Wifferen.

twee vertegenwoordigers van heemkring "De Botermolen" uit de partnergemeente Keerbergen, twee van de zustervereniging uit Wijhe, notaris Bremmers en het voltallige college van burgemeester en wethouders van Heino. Een greep uit het vele, dat er tijdens die bijeenkomst gebeurde:

1. Statuten en huishoudelijk reglement worden vastgesteld.
2. De vereniging zal gaan heten: Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING", een naam, aangedragen door de heer T. de Vries uit Urk.
3. Op ludieke wijze wordt aangifte gedaan (na een zwangerschapsperiode van 6 maanden) van de geboorte van "Omheining" bij de in historische kledij gestoken schout, in de persoon van burgemeester Berger, vergezeld van zijn veldwachter in de persoon van gemeentebode de heer Koopman. De wethouders Neimeijer en Snel, fungerend als getuigen bij deze aangifte, bieden een krentenwegge aan, zoals dat hoort op een kraamvisite.
4. Alle aanwezigen worden getraceerd op koffie met krentebrood.
5. Het eerste nummer van het contactblad, tot stand gekomen met medewerking van de Heinose middenstand en gedrukt bij Seine, wordt uitgedeeld.

Wat gebeurt er nog meer in het oprichtingsjaar?

Heel veel, maar er moet een keuze gemaakt worden. Er komen subsidies binnen van de gemeente Heino, van de Stichting Comité Zomerpostzegels en van het Anjerfonds; verder financiële ondersteuning van de C.A.V.V., alsook van de Rabobanken Heino en Lierderholthuis en de zuivelfabriek Heino Krause voor het vervaardigen van een film over het boerenleven.

Er worden dia's vertoond op bijeenkomsten van bejaarden en nieuw-ingekomenen, de heer Bieleman houdt een dia-lezing over zijn boek, de eerste dauwtrapfietstocht op hemelvaartsdag vindt plaats evenals de eerste kerstwandeling en de nieuwe gemeentewerf wordt op voorstel van Omheining "'t Groote Koers" gedoopt.

6 mei 1981: De statuten van de vereniging worden notarieel vastgesteld. Van links naar rechts: dhr. Grootenhuis, notaris Bremmers, mv. Pruim, dhr. Van der Veen.

Aan het einde van dit jaar telt de vereniging 157 leden, 10 donateurs en 44 abonnees, totaal 201.

Bestuur

Bij de oprichting op 25 maart 1981 wordt het volgende bestuur gekozen:

mv. G. Berends-Drost; mv. H.T.M. Heuven-Neplenbroek; mv. J.K. Pruim-Reinders; dhr. G.W. Grootenhuis; dhr. R. Meindersma; dhr. H. van der Veen; dhr. G. van Wifferen. Eind van dat jaar treden mv. Berends en dhr. Van Wifferen terug; de ledenvergadering van 1982 kiest in hun plaats mv. T.M. Valkenaars-Tolenaar en dhr. G.H. Elshof.

In 1984 neemt mv. G.A.M. Diepman de plaats in van mv. Heuven. In 1988 trekt dhr. Grootenhuis zich terug; dhr. H.J.J. Hoppen komt voor hem in de plaats. In 1989 treedt dhr. Meindersma af en wordt dhr. J. Freriks in zijn plaats gekozen. In 1990 volgt mv. G.H.M. ten Berge-Elferink de aftredende mv. Valkenaars op.

Ledenaantal

Uit deze grafiek blijkt duidelijk de gelijkmatige groei van het totale aantal leden, donateurs en abonnees.

Beschouwen we het ledental op zichzelf, dan zien we eveneens een regelmatige stijging:

- juni 1981:

het 100e lid wordt ingeschreven, de fam. Pothof van 't Moer.

- december 1982:

het 200e lid, de fam. Herbrink, de Ganzepan

- juli 1985:

het 300e lid, twee tegelijk: de heer J.M.C. Sattink, Dorpsstraat en de heer M.J.M. Blanke, Kruzebrink.

- juli 1987:

het 400e lid, de heer Joh. Schothans, Leme-lerveldseweg.

- september 1990:

het 500e lid, de heer G.M. Hoonhorst, Prins Bernhardstraat.

Themanummers en -avonden

Het verschijnen van een themanummer in de maand september ging steeds vergezeld van een daarbij aansluitende thema-avond. In totaal waren er dat zes in de afgelopen tien jaar.

1983

De moord onder Heino op het erve Grootenboer in 1883 wordt uitvoerig beschreven. Op de thema-avond - er waren bijna 300 mensen aanwezig! - wordt aan mevrouw Heuven van de "moordboerderij" aan de Hogeboeksweg het eerste nummer aangeboden. De heer Borghardt, verkleed als troubadour, zingt het bijpassende moordlied van 13 coupletten, begeleid en gesteund door zijn hele gezin.

1984

De 200ste sterfdag van de Overijsselse patriot Johan Derk van der Capellen wordt beschreven en op de thema-avond toegelicht door een nazaat, de heer De Savornin Lohman uit Zutphen.

1985

Het thema "De Sallandse boerderij" wordt beschreven en toegelicht door o.m. de heer Mansvelt Beck van het Openluchtmuseum te Arnhem.

1986

De heer G.W. Grootenhuis schrijft de historie van den Alerdinck en licht deze op de thema-avond toe aan de hand van dia's.

1987

De heer Stapel, oud-directeur van de zuivelfabriek Heino Krause beschrijft de 75 jaar van het bestaan van de fabriek en verzorgt een thema-avond over hetzelfde onderwerp.

1989

Een viertal leden van onze vereniging schrijven

19 september 1983: Ook wethouder Neimeijer ontvangt uit handen van de voorzitter een eerste exemplaar van het 'moordnummer'.

een thema-nummer over de heer G.J.G. de Vidal de Saint Germain, die van 1838 tot 1886 burgemeester van Heino was, en over het door hem beheerde landgoed het Reelaer. Op de thema-avond worden daarvan dia's vertoond.

Duizend bladzijden

Onze vereniging hanteert regelmatig de kreet: Word lid van "Omheining" en u ontvangt per jaar 100 bladzijden Heinose geschiedenis! Dat kon in de eerste vijf jaar niet geheel worden waargemaakt: de 20 nummers van ons verenigingsblad bevatten in totaal 432 bladzijden. Maar de laatste vijf jaar haalden we de achterstand ruimschoots in: het werden er 568. En telt u - met of zonder machientje... - deze aantallen eens op! Juist! "Omheining" heeft woord gehouden!

Jaarvergaderingen

Elk jaar in maart wordt de jaarvergadering gehouden met voor de pauze het zakelijk gedeelte; daarna komt er een heemkundig onderwerp aan de orde, dikwijls in de vorm van een dia-lezing.

Zo kwam de heer Goutbeek uit Dalfsen ons dia's vertonen aangaande "De mens langs de Vecht", dat was in 1983.

De heer Mensema van het rijksarchief te Zwolle behandelde het op het eerste gezicht nogal somber aandoende onderwerp "Doodgaan en begraven" (1984); de heer Bieleman uit Wageningen - ter verduidelijking dikwijls aangeduid

met de term "onze vroegere plaatsgenoot" - ging in op zijn proefschrift "Boeren op het Drentse zand, 1600 - 1910" (1988); de heer G.W. Grootenhuis behandelde oude dia's van de Stoevinghe en omgeving en hij begeleidde ons bij een diakwis (1989).

Verder traden op deze jaarvergaderingen, maar dan zonder dia's, voor ons op: de heer Hans Keuper, die bij het zingen van liederen en balladen in het Achterhoekse dialect zichzelf begeleidde op diverse instrumenten (1982); de leden van de werkgroep Dialect, die een aantal verhalen in onze streektaal voorlasen (1985); de Sallandse folkloregroep Strunk, die voor ons een show verzorgde (1986); de heer Broos Seemann uit Lemelerveld, die voorlas uit eigen werk (1987); en mevrouw Bloemhoff-de Bruijn, die ons iets vertelde over Oostnederlandse dialecten (1990).

Wandel- en fietstochten

Hoewel "Omheining" geen wandel- of fietsclub is, zijn er van meet af aan wandelingen en fietstochten georganiseerd, maar dan met de vooropgezette bedoeling de deelnemers nader

te laten kennismaken met onze omgeving. En juist dit "heemkundige" aspekt blijkt uitermate aan te slaan.

De eerste dauwtrapfietstocht op hemelvaartsdag en de eerste wandeling op tweede kerstdag vinden plaats in 1981, de eerste wandeling op paasmaandag in 1982.

Deze drie evenementen groeien in korte tijd uit tot evenzoveel hoogtepunten in het jaar. Toppers zijn de paaswandeling rond Laag Zuthem in 1986 met 750 deelnemers, de kerstwandeling op het landgoed het Rozendaal met 620 deelnemers in hetzelfde jaar en vooral de kerstwandeling van 1988 door het dal van de Vloedgraven, waarbij koffie werd gedronken op "moordboerderij" Heuven, met een record aantal van bijna 1000 deelnemers.

Zo goed als al deze tochten werden ontworpen en begeleid door dhr. P.M. Weller, die daarbij van vele zijden de onontbeerlijke medewerking wist te verkrijgen.

Nog een aantal feiten

1982. Er wordt begonnen met interviews en archiefonderzoek voor het boek "Heino in cri-

26 december 1986: Wandelen in de sneeuw rond 't Rozendaal.

27 maart 1989: Paaswandeling in Lierderholthuis, koffie bij boerderij Busser.

sisjaren en oorlogstijd", dat met steun van het Anjerfonds in 1985 gaat verschijnen en is samengesteld door een werkgroep onder leiding van de heer Van Bommel.

Door de werkgroep Natuur en Milieu worden plannen ontworpen voor de inrichting van een kruidentuin; pas in 1987 wordt "Allegardje" officieel geopend.

In een boekwerkje, dat ter gelegenheid van de opening van ons nieuwe gemeentehuis wordt verspreid, geeft Omheining een historisch overzicht van de Heinose gemeentehuizen.

1983. Onze vereniging krijgt een eigen werkruimte in de linkervleugel van de lagere landbouwschool in huur, die 'n Heerd wordt genoemd.

De kranteknipseldienst, als onderdeel van de werkgroep Dokumentatie, neemt de knipselvoorraad van de gemeente over en gaat die verder uitbreiden.

De werkgroep Natuur en Milieu presenteert zich tijdens de Heinose feesten op een promenade in de gemeentetuin met een demonstra-

tie mutsen plooiën en spinnen en brengt eigengemaakte natuurprodukten aan de man.

1984. Bij de viering van het 75-jarig bestaan van de Sint Nicolaasschool te Lierderholthuis verzorgt de werkgroep Folklore een tentoonstelling van klederdrachten. Een groot deel van het juninummer van ons contactblad is aan dit jubileum gewijd.

De klederdrachtgroep uit Schoonheeten verzorgt een avond voor onze leden.

1985. Ter gelegenheid van de heropening van de Heinose Rabobank ontvangt Omheining een bedrag van f 2500,-. Het foto-archief omvat al meer dan 300 foto's.

De eerste dialektcursus gaat van start.

1986. In dit jaar, waarin het 750-jarig bestaan van Heino op grootse wijze wordt gevierd, is ook onze vereniging zeer actief:

- de vele patroontekeningen van oude klederdrachten, vervaardigd door de werkgroep Folklore, bewijzen goede diensten.

- de film "Toen en Thans", vervaardigd door de werkgroep Foto-film-geluid, gaat in première; ruim 300 personen zijn aanwezig.

- een cassetteband "Heinose Klanken", een verjaardagskalender en een kwartet spel - alle drie vervaardigd door onze werkgroepen - vinden gretig aftrek.

- de eerste dialektbundel "Op zien Heino's" verschijnt.

- Gerrie, een dochter van de familie Van de Klippe-Valk, wordt gehuldigd, als zijnde de meest echte Heinose van afkomst: zijzelf, haar beide ouders en haar vier grootouders zijn in onze gemeente geboren.

1987. Er komen diverse video-films gereed, waarvan delen worden uitgezonden via de Heinose kabel-t.v.

Er worden, evenals de voorgaande jaren en de jaren hierna, vele dia- en filmavonden verzorgd voor diverse verenigingen en groepen in Heino en zeer wijde omgeving.

1988. In januari verschijnt de tweede dialektbundel en in het najaar de derde.

In het tot stand komen van een herdenkingsboekje "Rabobank Heino 75 jaar" heeft Omheining een flink aandeel en ze wordt daarvoor beloond met een bedrag van f 1500,- als bijdrage in de aanschaf van een computer.

Enkele dames gaan merk- en letterlappen inventariseren.

1989. De jaarvergadering gaat akkoord met het bestuursvoorstel om de contributie met f 5,- te verhogen. Deze verhoging is nodig vanwege stijgende drukkosten van het orgaan en de aanmerkelijk hogere huur voor de grotere verenigingsruimte, die ter beschikking zal gaan komen. De fotoverzameling is uitgegroeid tot ruim 2200 foto's.

1990. In januari vindt de verhuizing plaats naar de rechtervleugel van de voormalige landbouwschool, die de naam krijgt van "de Haere".

Ter gelegenheid daarvan wordt de tweede door Omheining vervaardigde film "Heino, ons heem" vertoond.

In maart verschijnt het vierde dialektbundeltje "Op zien Heino's".

Het maartnummer van ons contactblad is vrijwel geheel gewijd aan het landbouwonderwijs in Heino.

In september verschijnt het eerste fotoboek "Kiek toch es!"

In november vertoont de heer Grootenhuis, vooruitlopende op de verschijning van zijn boek over de marke Lenthe in 1991, tijdens een ledenavond dia's over dat gebied.

Nog meer?

Er zou nog veel meer te vermelden zijn over de activiteiten van onze vereniging in de afgelopen tien jaar, we laten het hier maar bij.

Omheining heeft zijn plaats gevonden in de Heinose samenleving en gaat fris en vitaal aan het volgende decennium beginnen.

Notulen van de Raad der gemeente Heino, vergadering van 17 oktober 1844.

In aanmerking nemende dat alhier nog een partij geweeren voorhanden zijn van de tijden der afschudding van het Fransche juk in den jare 1813, allen van een oud model en grootendeels bedorven, welke voor de gemeente van geen nut hoegenaamd meer zijn

Is goedgevonden

Heeren Gedeputeerde Staten de nodige autorisatie te vragen om dezelve op de meest geschikte wijze te verkoopen.

C.D.C.

BRON:
archief gemeente Heino

Reakties op: **STEGEN EN WEGEN IN HEINO** (2)

Nog enige toelichting op het artikel in het decembernummer 1990 over het tolhuis in Heino. Bovenaan bladzijde 89 worden hessenkarren genoemd. De betekenis van dit woord is noch in de dikke Van Dale noch in de encyclopedie te vinden. In de encyclopedie staat wel "hessenwegen". Hessenwegen, de routes die de middeleeuwse Duitse marskramers en kooplieden gevolgd zouden hebben op hun tochten naar het westen. Alle routes kwamen in de stad Utrecht samen. De naam zou afkomstig zijn van het land Hessen, omdat de uit Hessen afkomstige handelaren een tijdlang de voornaamste rol gespeeld hebben in dit verkeer. Maar waarschijnlijk zijn de hessenwegen ouder. Zij verbonden geen steden en dorpen. Men treft ze aan in de Gelderse Achterhoek, op de Veluwe, in Overijssel, Drenthe en Utrecht. Aldus de encyclopedie.

Op de foto's op bladzijde 82 en 84 staat inderdaad het oude tolhuisje. Op de foto van bladzijde 84 ziet u aan de voorzijde van het huis rechts naast het rechterraam dat er andere stenen in zijn gemetseld. Op bladzijde 85 ernaast kunt u zien dat op de plaats van het rechterraam eerst een deur is geweest.

Wij schrijven dat op 1 mei 1900 de tollen werden opgeheven. Dat is inderdaad juist. Er waren tollën die iets langer en ook die korter functioneerden, dat kwam door de financiële regelingen die getroffen moesten worden tussen het rijk en de pachter.

Toen de tollën nog niet verpacht werden maar de tolgaarder in dienst was van het rijk, werd hij niet aangesteld als zijn echtgenote niet kon schrijven. Wat was namelijk het geval? De tolgaarder was tevens belast met het onderhoud van een gedeelte van de weg. Wanneer hij aan de weg aan het werk was moest zijn echtgenote de tol bedienen en de administratie bijhouden.

Op bladzijde 90 staat dat in november 1902 de klompenmaker Albert Weulink als tolgaarder wordt aangesteld. Hier hadden wij moeten schrijven, naar de huidige benamingen, dat hij kantonnier werd.

In elk geval bedankt voor de reakties. Het is voor ons een teken dat ons blad gelezen wordt.

C.D.C.

D.v.d.K.

STEGEN EN WEGEN IN HEINO (3)

C. D. Compaan en D. van de Klippe

In zijn artikel "De Borremansbrug over de Nieuw Wetering in Heino", verschenen in "Omheining" van december 1990 (blz. 92) toont de heer G.A. Hutten op overtuigende wijze aan, dat er voor 1800 bij de Born reeds een brug heeft gelegen. Niettemin menen wij onze bewering in "Omheining" van september 1990 (blz. 50 onderaan) staande te kunnen houden, nl. dat er bij de Born, maar dan aan het eind van de Tutertsteeg (thans Rozendael-

seweg) ook een voorde lag. Ook Bieleman maakt daarvan in zijn boek gewag. 1)

Wij baseren bovenstaande bewering op gegevens uit het archief van de gemeente Heino. Over deze voorde eerst in het kort enkele opmerkingen, daarna volgt een uitgebreide weergave van de raadsstukken. Deze voorde, waar men de Nieuwe Wetering passeerde op weg naar o.a. Lierderholthuis en het Lierderbroek, lag daar in elk geval nog na 1800. De

toen reeds bestaande brug bij de Born was particulier bezit en de naaste omgeving met de laad- en losplaats eveneens. De families, die een en ander in eigendom hadden, oefenden - zo lezen wij - een monopolie uit. De gemeentelijke stukken vermelden de namen Vulkers, Tutert en wed. Rozendal. Omdat geld schaars was werd vaak van de voorde aan het eind van de Tutersteeg gebruik gemaakt.

Tussen 1830 en 1840 werd de wetering uitgediept en kwam er een verbod af om door voordien de watergangen te passeren.

Het gemeentebestuur is dan jaren bezig om ter plaatse, dus aan het eind van de Tutersteeg, voor algemeen gebruik een brug en aanlegplaatsen te creëren, maar met de genoemde families is het blijkbaar beter wandelen dan handelen. Dat de Tutersteeg niet afbuigt naar de Born maakt het gemeentebestuur tevens duidelijk aan de provincie, door te wijzen op een fout in het kadaster.

Al met al interessant om te lezen, vooral ook vanwege de prachtige breedvoerige betoogtrant, zo kenmerkend voor burgemeester De Vidal de Saint Germain. Vanwege de plaatsruimte hebben we slechts een greep kunnen doen uit de raadsverslagen van 1843.

Op deze wijze kunnen naspeuringen in verschillende archieven gegevens opleveren, die elkaar aanvullen en zodoende waardevolle bijdragen vormen tot beschrijving van Heino's geschiedenis, in dit geval van een historisch plekje in onze gemeente.

Het was in die tijd gewoonte, dat de teksten van uitgaande brieven werden opgenomen in de notulen van de raadsvergaderingen.

Uit de jaargang 1843 citeren wij: 2):

.....tot het opsporen van eenige geschikte leg- en losplaats in de gemeente aan de Nieuwe Wetering, zij in den loop van het afgelopen jaar daartoe onderscheidene pogingen in het werk hebben gesteld, doch dat het hun niet heeft mogen gelukken de eigenaars van gronden, welke tot zoodanige legplaats eenige geschiktheid aanbood, over te halen, om den grond daartoe benodigd vrijwillig af te staan; dat zij alvorens tot het doen eener gedwongen onteigening te besluiten en dezelve aan den Raad voor te dragen, zij nogmaals eene nade-

re opneming van den aard en de gelegenheid van het terrein hadden gedaan en bij nadere overweging tot het inzicht waren gekomen dat het voorgestelde doel om eene openbare voor een ieder toegankelijke leg- en losplaats aan de Nieuwe Wetering nabij den Born te hebben, evenzeer konde bereikt worden door het daarstellen van eene brug over die Wetering aan het eind der Tutersteeg, vermits door middel van dien brug men aan den overzijde des waters kunnende komen, de openbare weg daar ter plaatse genoegzame breedte bezit om daarvan de nodige ruimte tot het daarstellen van eene openbare leg- en losplaats te kunnen afnemen; dat door het maken van eene brug te dier plaatse bovendien aan eene lang gevoelde behoefte zoude worden voldaan uit hoofde daardoor de Communicatie van de ingezetenen nabij en op het Roosendaal, in den dollenhoek en de omstreken van het dorp wonende met die van de overzijde en naar de Roomsche Catholieke kerk en het broek, welke sedert men den doorrit door de nieuwe wetering aan het eind der Tutersteeg voor vervallen heeft verklaard, geheel is afgesneden, wederom zoude worden daargesteld; dat wat aangaat de kosten, met het aanleggen van dien brug gepaard gaande, dezelve wellicht weinig hooger zullen loopen dan de kosten van aankoop van den benodigden grond tot aanleg eener leg- en losplaats uit hand van particulieren en dat bijaldien zulks al eenigszins het geval mogte zijn, men te eerder overhield om tot het leggen van eene brug te besluiten omdat door zoodanigen maatregel het tweeledig oogmerk zoude worden bereikt, namelijk van het vermijden van de kosten van gedwongen onteigening en de onaangenaamheden daarmee gepaard gaande en van het daarstellen tusschen de dezer en generzijdsch de nieuwe wetering wonende ingezetenen, eener behoorlijke Communicatie, welke thans geheel ontbreekt.

Om alle welke redenen Burgemeester en Assessor den Raad in overweging geven om aan het eind der Tutersteeg eene brug over de nieuwe wetering te maken en om van de aankoop ter plaatse aan de oostzijde der nieuwe wetering eene openbare leg- en losplaats te maken af te zien.

De brug aan het eind van de Rozendaelseweg, vroeger Tutersteeg. Daar lag dus de voorde.

Dit verslag aangehoord en het gedane voorstel door den Voorzitter in Deliberatie gebracht en daarover vervolgens de stemmen opgenomen zijnde

Is goedgevonden:

- a. Over de Nieuwe Wetering aan het eind der Tutersteeg eene brug daar te stellen.
- b. Burgemeester en Assesoren uittenodigen van de nodige plannen, bestekken en voorwaarden van aanbesteding te doen opmaken en vervolgens ter overweging en goedkeuring aan Den Raad aan te bieden.
- c. Af te zien van den aankoop van den benodigden grond tot aanleg van eene leg- en losplaats aan de oostzijde der nieuwe wetering daar ter plaatse.

Vervolgens is het nodig en ook interessant om nóg een raadsstuk uit 1843 door te lezen over de voorde door de Nieuwe Wetering "aan het eind der Tutersteeg nabij den Born". 3)

Gelezen twee apostillaire dispositiën van Heeren Gedeputeerde Staten respectievelijk van 30 Maart en 4 April j.l. 1 Afdeling No 813 en 877, waarbij ten fine van bericht in onze han-

den worden gesteld twee aan Hun Ed. Gr. Achtb. ingediende adressen, houdende de bezwaren tegen de daarstelling van de nieuwe brug over de Nieuwe Wetering aan het eind der Tutersteeg

Is goedgevonden

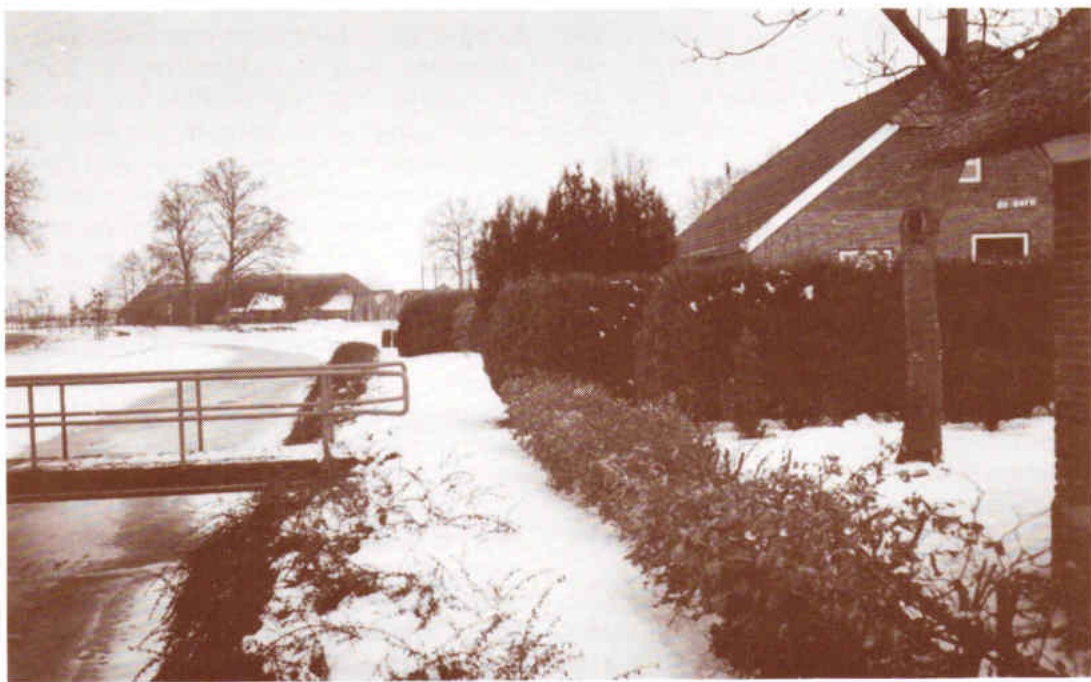
Onder terugzending dier apostillaire dispositiën aan Heeren Gedeputeerde Staten, in antwoord op de redenen in de adressen vervat het navolgende te kennen te geven.

Het was in de jaren 1834 en 1835 bij gelegenheid van de drooge zomers, dat op last van UEdGrAchtb. de nieuwe wetering eene aanzienlijke verbetering en verdieping onderging. Deze verdieping bereikte ook het punt, alwaar de nieuwe brug gelegd zal worden. Daar ter plaatse bestond voorheen een doorrit, waarvan zij welke van de Tutersteeg gebruik maakten, zich bedienden om aan de overzijde des waters te komen. De meerdere diepte echter, welke de nieuwe wetering ten gevolge van de aangeduide maatregel had erlangd, belette de ingezetenen om van deze doorrit verder gebruik te maken, en werden zij, wier gewone uitweg de Tutersteeg was, van een middel van passage beroofd, niet alleen hierdoor, maar

ook door het gelijktijdig dier dagen opgekomen bevel waarbij de doorritten overal en algemeen verboden werden.

Weldra reezen hieruit klachten; van meer dan eene zijde werd vernomen dat vermits de passage langs de Tutersteeg door de verdieping en het verbod van doorrit opgeheven was, alom op eene andere wijze in dezelve mocht voorzien worden. De omstandigheid, waarin zich destijds de gemeente bevond, veroorloofden echter niet om aan dit verlangen tegemoet te komen. De financiën waren in geen zeer gunstigen toestand en weldra had men voorts nog dringender behoefte het bouwen eener nieuwe school te zorgen, weshalve men de regeling dezer zaken tot betere tijden en omstandigheden uitstelde, alsoo wanneer het mogelijk zoude worden om aan de bestaande wenschen en verlangens te voldoen. Eene bijzondere omstandigheid werkte hiermede de zaak vooreerst dragende te kunnen houden. Aan het eind der Tutersteeg bevindt zich terzijde af eenen weg, welke van het huis van de familie Tutert naar den Born loopt. Wanneer men de Tutersteeg uitkomt en dezen zijweg

volgt, alsdan komt men bij den Born en is men in de gelegenheid de nieuwe wetering te passeeren door middel van eene brug, welke aldaar over het water ligt. Langs dezen weg, behalve nog een andere binnenweg meer zuidoostelijk gelegen, werd sedert het opheffen der doorrit de Communicatie tusschen dezer en gener zijde der wetering wonenden gehouden. Had dezen zijweg niet bestaan en was men verplicht geweest de openbare weg te volgen, alsdan zoude om slechts een voorbeeld te kiezen, de bewoner van perceel sectie D 388 of 389 en zoo ook alle overige bewoners dier streek verplicht zijn geweest ten einde aan de overkant des waters te komen, om terugwaarts de Tutersteeg (abusievelijk op de kadastrale kaart de weg van den Born naar Heino genoemd, want een zoodanigen weg bestaat er niet) op te gaan tot waar dezelve in de weg van Wijhe naar Heino valt; dan de laatstgemelde weg te volgen tot bij perceel No. 515 sectie D en aldaar den hoek om te slaan en van laatstgemeld punt den weg te volgen van Zwolle naar Raalte tot aan den Born (sectie D no. 565) om aldaar eindelijk de brug te passeeren, welke

*Het vonder op de voorgrond ligt op de plaats van de brug bij den Born.
De brug op de achtergrond ligt op de plaats van de voorde door de Nieuwe Wetering,
eveneens bij den Born.*

over de wetering ligt. Eene andere openbare weg bestaat er niet en het is eene onmogelijkheid om van uit die Streeken der gemeente op de brug bij den Breedenhorst te komen, waarvan de adressanten mede gewag maken.

Dan de zijweg van Tutert naar den Born, waarvan wij hierboven spraken, is niet, zoals de adressanten van de veronderstelling uitgaan en daarop verder hun betoog bouwen, een openbare maar een particuliere weg; dezelfde behoort in eigendom toe aan de familie Tutert en aan de wed. Rozendal, aan welke het elk oogenblik vrijstaat denzelven op te heffen en geheel van de passage te sluiten (op de kadastrale kaart is dezelfde te vinden tusschen perceel sectie D no. 559 en 560, doch staat daar abusievelijk uitgetekend, vermits dezelfde niet loopt langs het water ten westen van het huisperceel no. 563, maar tusschen het huis en de Schuur (perceel No. 563) daar over de mestvaalt).

Hoezeer nu de afstand van de Tutersteeg naar de Born niet groot is en het al eens waar moge zijn, dat de lengte van dien weg niet meer dan nagenoeg honderd passen belooft, iets waarover wij niet willen redetwisten, als dan is het evenwel niet minder zeker dat alware dien afstand ook slechts tien schreden en men kon dezelfde niet passeren, de Communicatie daardoor niet te min zoude zijn afgesloten. Ware alzoo het eeniglijk de bedoeling geweest om eene gemeenschap te openen tusschen de verschillende ingezetenen, dezer en generzijds der nieuwe wetering wonende, alsdan zoude dit oogmerk ook hebben kunnen bereikt worden door het overgeven tot eenen publieken weg van den hierboven bedoelden zijweg, door de beide eigenaars de familie Tutert en Wed. Rozendal. Daar en deed zich nog een ander bezwaar kennen hetwelk wij tegelijkertijd wenschten uit de weg te ruimen en waarover wij nog met een enkel woord moeten spreken.

Aan het eind der Tutersteeg namelijk bij de nieuwe wetering is het voornamelijk de plaats waarvoor dit dorp de goederen, welke over de nieuwe wetering van of naar Zwolle en elders worden af- en aangevoerd, opgeslagen, gelost en geladen worden. Van hoeveel gewigt dit

punt en de Tutersteeg alzoo voor de gemeente is, laat zich volkomen begrijpen.

Intusschen is die ligplaats mede niet openbaar; zij behoort insgelijks aan de familie Tutert, aan welke ook behoort het grootste gedeelte van den hierboven vermelden zijweg van de Tutersteeg naar den Born, naast welken zijweg daarenboven die losplaats gelegen is (kadaster D no. 560). Hier zijn dus door het uitsluitend bezit in dezelve handen en van den losplaats en van den weg, langs welken alleen de passage kan onderhouden worden, de volledige bouwstoffen voorhanden om door dwang een monopolie te vestigen, welken tegen te gaan wij mede als onzen plicht beschouwden. Het was dan ook daarom, dat met het weder openen van een communicatiemiddel tusschen de dezer en generzijds het water wonende ingezetenen, wij als een tweede niet minder belangrijk oogmerk trachten te bereiken, het erlangen van een vrije en onbelemmerde losplaats aan de Nieuwe Wetering. Om dit tweeledig oogmerk te bereiken werden in de eerste plaats met de familie Tutert als grootste bezitters van den verlangden grond onderhandelingen geopend. Deze onderhandelingen zijn meermalen hervat doch ook te meermalen wederom afgesprongen, zonder dat dezelfde, hoe vele moeiten daartoe ook werden aangewend, eenigen gunstigen uitslag opleverden, deed ons in het eind besluiten om de zaak van nieuws af aan in overweging te nemen en tot een punt van ons ernstig onderzoek te stellen; en het was alstoen, dat wij tot het inzicht kwamen dat liever dan tot den altijd hatelijken maatregel van gedwongene onteigening te komen, het door ons voorgestelde doel evenzeer konde bereikt worden door onmiddellijk eene brug te leggen over de nieuwe wetering aan het eind der Tutersteeg, waardoor ingevolge van de groote ruimte, welke de weg aan de overzijde des waters aanbiedt, er eene openbare legplaats konde verkregen en de Communicatie zoude daargesteld zijn nog beter en geriefelijker dan of dezelfde over de brug aan den Born en langs de weg van de familie Tutert zoude loopen, welke laatste hoe men ook over de zaak denkt, toch altijd om en minder gemakkelijk is, dan het passeren van het water onmiddellijk aan het

eind der Tutersteeg. Terwijl eindelijk wat de kosten betreft, het ons voorkwam dat dezelve weinig hooger zouden zijn, dan die van de afkoop aan de familie Tutert en verdere belanghebbende te betalen.

En hiermede zouden wij onze taak als geëindigd kunnen beschouwen, als UEdGrAchtb. in staat gesteld hebbende om de bewering der adressanten aan de geschiedkundige waarheid van den loop der zaak te toetsen, ware het niet dat de aanbieding tans door de familie Tutert gedaan en bij het adres gevoegd, de zaak enigszins van gedaante veranderde, en het ons daarom wenschelijk is voorgekomen nog kortelijk hierbij stil te staan; En dan zij het ons veroorloofd slechts eene vraag te doen; - Wat kan van de twee voornaamste aanleggers eenen F. Vulkers en de familie Tutert, toch wel de drijfveer zijn waarom zij zoo zeer tegen de daartelling van de brug in hunne buurt ijveren, de laatste zelfs met eene vrijgevigheid die wij nauwelijks hadden kunnen vermoeden. De eerste is gaarder van een brug waarop voor elk rijtuig dat dezelve passeert, tol geheven wordt 4), de laatste bezitter eener plaats aan het water, geschikt tot lossing der goederen, welke de schepen in of uitgeladen worden en daarbij Schipper tevens; Om de voordeelen hiervan niet te verliezen, om de ingezetenen voortdurend cijsbaar aan hen te doen blijven is het, dat men zoo zeer tegen het plan van het Gemeente Bestuur opkomt, hetzelfde als doeleloos en kostbaar afschildert en zich tans zoo vrijgevig toont om om niet eenen weg af te staan. Immers werd er eene brug aan het eind der Tutersteeg over de nieuwe wetering gelegd, alsdan was het gedaan met de tol en met de dwang om van den legplaats der familie Tutert gebruik te moeten maken; men kon de brug passeeren en vond aan de overzijde des waters genoegzame gelegenheid om zijne goederen neder te leggen, te lossen en te laden.

Maar zal men welligt vragen, wordt alzo de eigenaar van de brug aan den Born niet bevoorrecht van een voordeel, waarop hij naar billijkheid aanspraak heeft? wij geloven zulks ontkenkend te moeten beantwoorden: de brug over de wetering aan den Born ligt in den weg voormaals de groote passage tusschen Zwol-

le, Raalte enz. uitgemaakt hebbende; zij welke vroeger van de Tutersteeg gebruik maakten, kwamen nooit over de brug aan den Born, maar passeerden steeds de wetering door de doorrit welke bij het huis van de familie Tutert gevonden werd, en hoezeer wij nu met en voor den eigenaar van de brug bij den Born de nadeelen betreuren, welke bij het leggen van eenen straatweg van Zwolle naar Raalte enz. moge ondervonden hebben, kan zulks geene rede opleveren om deze schade zich te doen vergoeden door hen welke nooit van zijne brug gebruik plegen te maken.

Hoe schoonschijnend alzo ook het aanbod van de familie Tutert moge zijn, zoo moet, zal daarin berust kunnen worden, ook tevens 1e de legplaats worden vrijverklaard, 2e ook de tweede eigenaar de Wed. Rozendal, over wiens grond men moet passeeren om bij den Born te komen hare toestemming geven om een openbare weg over haar eigendom te leggen en 3e de brug aan den Born met opzigt tot de passage van de Tutersteeg, vrij verklaard worden.

Kunnende de onderhandelingen, welke wij niet onwillig zijn nogmaals daaromtrent te openen tot deze uitkomsten leiden, wij zullen alsdan in ernstige overweging nemen wat in deze ten meeste nutte der gemeente kan en behoort gedaan te worden, terwijl in het omgekeerde geval wij bij ons gevoelen blijven persisteren dat ter aangeduide plaats een brug over de nieuwe wetering behoort gelegd te worden.

Was getekend:
G.J.G. de Vidal
W. Wolters
A. Lindeboom
B. Bakenbelt
H. Luttenberg

Het gemeentebestuur zet vaart achter de zaak; de Zwolsche Courant van 31 maart 1843 meldt:

Op Maandag den 3den April 1843, des middags te 12 ure, zal door het Gemeente Bestuur van Heino, ten huize van den Kastelein de Graaf aldaar, publiek worden aanbesteed: Het leggen van eene nieuwe brug over de

Nieuwe Wetering bij de Tutersteeg, met de levering van alle daartoe behorende materialen. Waarvan het bestek ter lezing ligt bij den Kastelein de Graaf voornoemd, een aanwijzing in loca zal gedaan worden des voormiddags op den dag der aanbesteding.

Bronvermelding en toelichting:

- 1) Bieleman, Heino een geschiedenis van mens en plaats (1980), bladzijde 120
- 2) Notulen raad 1843, besluit nr. 169
- 3) idem, besluit nr. 175
- 4) In de marge van het notulenboek staat op deze plaats het volgende vermeld: "Zie het tarief dezer tol, prov. blad 1819 No. 90, dezelve is toegestaan bij Resolutie van Ridderschap en Steden anno 1680, 8 Mei."
- 5) archief gemeente Heino, ingekomen stukken 1846
- 6) idem

Er komt dan blijkbaar toch nog een kink in de kabel, want pas bij besluit van 22 oktober 1846 keuren Gedeputeerde Staten bestek en voorwaarden goed "voor het leggen eener brug over de Nieuwe Wetering aan het eind der Tutersteeg". Er zal "onder de bewuste brug slechts een juk worden geplaatst" 5). Op 19 november 1846 keuren G.S. de aanbesteding goed, "gezien het daarvan ingezonden proces-verbaal, waaruit blijkt dat het bedoelde werk met de leverantie is aanbesteed voor f 463,- en dus f 88,- beneden de raming der kosten." 6)

Zo wordt op die plaats dan uiteindelijk toch na vele jaren een brug gelegd.

SPREKENDE FOTO'S (15)

J. K. Pruim-Reinders

In september 1856 wanneer Everdina Johanna Koopman 1½ jaar oud is, komt ze met haar moeder, haar zusters en broers vanuit Dalfsen naar Heino. Haar moeder Woltje Winkelman, inmiddels weduwe, begint dan als tapster en winkeliersche in kruidenierswaren een zaak in het pand Dorpsstraat 57, nu kringloopwinkel. Woltje Winkelman is van oorsprong afkomstig uit Heino en daar ook geboren. Haar vader, Gerrit Jan Winkelman, is kleermaker op de Brink (Brinkweg 74/76).

Everdina Johanna Koopman groeit samen met haar zusters en broers in Heino op. Na het vertrek uit Heino van haar oudste zuster en haar twee broers (de één hoofdonderwijzer te Arnhem en de ander hoofdonderwijzer te Hardenberg) en het overlijden van haar moeder in 1873, voorziet ze in haar onderhoud door samen met haar zuster Hermina Johanna de winkel in kruidenierswaren van haar moeder voort te zetten. Beide zusters trouwen in 1883 op dezelfde dag en wel op 9 augustus te Heino. Hermina Johanna met Antony Bouwmeester, koetsier te Wijhe en Everdina Johanna met Gerrit de Graaf, broodbakker te Heino. Zodoende komt Everdina Johanna na haar huwelijk op het adres Zwolseweg 1 te wonen, waar haar man een bakkerij en kruidenierswinkel heeft; nu Hubo.

Gerrit de Graaf overlijdt op 8 maart 1902 te Heino op 47-jarige leeftijd zonder nakomelingen. Zijn weduwe draagt in juni 1903 de zaak over aan haar zwager Hermannes van Olst, die getrouwd is met Klazina de Graaf. Zelf hertrouwt ze op 2 juli 1903 te Heino met Hendrik Horstman, oud 55 jaar, landbouwer, geboren en wonende te Zwollerkespe!, een oom van de in Heino zeer bekende T.C. Horstman.

Het echtpaar Horstman-Koopman vestigt zich in het pand Dorpsstraat 63, tot voor kort juweliersbedrijf Oegema b.v.

Hendrik Horstman overlijdt op 9 augustus 1925 te Heino, 77 jaar oud. Hermina Johanna Koopman, inmiddels weduwe van Antony Bouwmeester, neemt dan weer haar intrek bij haar zuster. Zo wonen dan de beide zusters weer samen en wel tot 24 juli 1928, dan vertrekt mevrouw Bouwmeester-Koopman naar Arnhem.

Everdina Johanna Horstman-Koopman woont nog bijna 8 jaar alleen op het adres Dorpsstraat 63. Ze overlijdt op 20 maart 1936 te Heino op 81-jarige leeftijd.

Geraadpleegde bronnen:
Gemeente-archief Heino: burg. stand en bevolkingsregisters.

*Een foto van **Everdina Johanna Koopman**, geboren 9 februari 1855 te Dalfsen als dochter van Gerrit Jan Koopman en Woltje Winkelman.*

VORRINK - TWEE GENERATIES IN 100 JAAR

Wim Grootenhuis

In 1888 - om precies te zijn: op 3 mei van dat jaar - wordt in het Heinose bevolkingsregister ingeschreven: Hendrik Jan Vorrink, koperslager, ongehuwd, adres A 11. Een eeuw later, op 19 januari 1989 overlijdt in "De Maat" Leida Vorrink, 87 jaar oud. Met haar is de naam Vorrink, bij alle ouderen zeer bekend, uit Heino verdwenen.

Lucas Vorrink, afkomstig uit de graafschap Bentheim (Duitsland), en zijn vrouw Aleida Gerritdina Dangremont, vestigden zich begin vorige eeuw in Dalfsen; hij was koperslager. Hun zoon Gerrit Vorrink trouwde met de uit Millegen/Dalfsen afkomstige Zwaantje de Graaf.

De uit dit huwelijk geboren zoon Hendrik Jan vestigde zich als koperslager in Heino, na eerst in Lochem het vak te hebben geleerd.

Bij zijn vestiging in Heino op 3 maart 1888 op het adres A nr. 11 is hij ongehuwd. Zijn nichtje Gerritdina Lambertia Ruiter uit Dalfsen bestuurt gedurende een aantal jaren het huishouden. In Lochem heeft hij niet alleen zijn vak geleerd, maar hij heeft er ook zijn toekomstige vrouw leren kennen. In 1891 wordt nl. in bovengenoemd bevolkingsregister ingeschreven Francina Johanna van den Berg, afkomstig uit Lochem, maar geboren in Zwollerkerspel, waar haar vader tuinman was op Dijkzicht. Deze vader, die in 1891 weduwnaar is, komt met zijn dochter mee naar Heino. Het echtpaar Vorrink-Van den Berg woont de eerste 5 jaar van hun huwelijk op het adres A 11, maar dat wordt later A 25, nu Kringloopwinkel, Dorpsstraat 57. Op 20 januari 1896 verhuist de familie naar het pand A 17, dat later A 37 en weer later A 50 wordt en nu plaatselijk bekend is als Dorpsstraat 71.

Er worden acht kinderen geboren, van wie er vier zeer jong overlijden. De overige vier, twee jongens en twee meisjes, zullen we kort volgen.

De oudste zoon, Gerrit Vorrink, trouwt met Antonia Huisman en komt te wonen aan de Zwolseweg op nr. 3, naast de huidige Hubozaak. Net als zijn vader en grootvader is Gerrit koperslager van beroep. Zijn huwelijk blijft kinderloos.

(van groot naar klein)
Gerrit, Hein, Marie en Leida Vorrink.

De tweede zoon (het vijfde kind uit het huwelijk) is Hendrik Francinus, beter bekend als Hein Vorrink. Hij blijft ongehuwd en bewoont samen met zijn jongste zuster het ouderlijk huis annex de zaak.

De oudste van de dochters is Zwaantje Maria. Zij trouwt in 1932 met Jan Spijkerman uit Zwollerkerspel. Zij woont in Ittersum (Zwolle), heeft inmiddels een hoge leeftijd bereikt en bezit nog een geheugen om jaloers op te worden.

De jongste dochter Aleida Catharina bleef on-

Woonhuis/winkel Dorpsstraat 71, mei 1927.

gehuwd en woonde, zoals hierboven reeds gemeld, op het ouderlijk huis. Haar laatste levensjaren bracht ze door in "De Maat".

De naam Vorrink is verdwenen, het schitterende ouderwetse winkeltje aan de Dorpsstraat is weg en het beroep van koperslager kennen we niet meer. Wat overblijft zijn een aantal foto's en oude facturen om de herinnering warm te houden.

Genealogisch overzicht

<p>A. Gerhard Vorrink + Aleida Meier, wonende Neuenhaus (Dld.)</p> <p>B. Lucas Vorrink, koperslager
geboren Neuenhaus ca. 1803
overleden Dalfsen 22 oktober 1883
gehuwd met Aleida Gerritdina Danglemond
geboren Coevorden ca. 1804
overleden Dalfsen 31 maart 1883
dochter van Gerrit en Gezijna Bonke</p> | <p>C. Gerrit Vorrink, koperslager
geboren Dalfsen 11 februari 1833
overleden Dalfsen 21 mei 1865
gehuwd Dalfsen 7 mei 1859 met Zwaantje de Graaf
geboren Dalfsen 22 oktober 1828
overleden Dalfsen 25 juli 1867
dochter van Hendrik Jan en Gerrigje Wesseling</p> <p>D. Hendrik Jan Vorrink, koperslager
geboren Dalfsen 3 maart 1861
overleden Heino 17 juni 1909
gehuwd Lochem 24 april 1891 met Francina Johanna van den Berg
geboren Zwollerkerspel 3 november 1861
overleden Heino 8 maart 1947
dochter van Johannes en Maria Onderwater</p> |
|---|---|

Aleida Catharina Vorrink (Leida).

Hendrik Francinus Vorrink (Hein).

- E 1. Gerrit Vorrink, koperslager
geboren Heino 13 maart 1892
overleden Zwolle 10 januari 1975
gehuwd Heino 14 juni 1917 met Antonia
Huisman
geboren Heino 23 juli 1883
overleden Heino 10 april 1966
dochter van Jan en Geertje van Gerner
geen kinderen
Dit echtpaar woonde Zwolseweg 3
- E 2. Hendrik Francinus Vorrink, koperslager
geboren Heino 22 april 1898
overleden Heino 30 maart 1969
- E 3. Zwaantje Maria Vorrink
geboren Heino 12 januari 1900
gehuwd Heino 30 juni 1932 met Jan Spij-
kerman
geboren Zwollerkerspel 22 augustus 1896
overleden Zwolle 4 december 1974
- E 4. Aleida Catharina Vorrink
geboren Heino 29 juni 1901
overleden Heino (De Maat) 19 januari
1989
Hein en Leida woonden Dorpsstraat 71

Foto's mevr. Spijkerman-Vorrink

Illustraties archief OMHEINING

Bronnen:

- G.A. Dalfsen B.S.
- G.A. Lochem B.S.
- G.A. Heino B.S. en B.R.

Een foto beschikbaar gesteld door de heer Berends, Prins Bernhardstraat Heino.

Wie kan zich dit nog herinneren in Heino?

Dan weer de bekende vragen. Wie herkent deze personen? Waar is deze foto genomen?

Wie herkent deze wagen? We zijn zeer benieuwd wie er reageert.

WIE WAS WIE ?

Dan de reacties op de foto van het december-nummer. Deze kwamen van M. Derks-Offenberg, Ingrid Kappert en Mevr. de Vries. De beide eerstgenoemde dames staan zelf op de foto en wisten ook al de namen van hun

klasgenoten. De foto werd genomen in 1972 en hier volgen dan de namen.

Van links naar rechts bovenste rij: Ton Satink, Monique Offenberg, Joke Heuven, Joke Bosch, José Meijnders, Paulien Niens, Jos Wolfkamp, Carla Nijboer.

Middelste rij: Yvonne Butink, Marleen Beumer, Annet Bosch, Mariët Lammers, Reinier de Vries, Margot Uitzetter, Ingrid Kappert.

Onderste rij: Mathilde Wijkstra, Silvia Nijboer, Marion Schrijver, Paulien Boxebeld, Wilma Hoonhorst, José Groot Beumer.

De onderwijzeres was zoals vermeld in het december-nummer Juffrouw Goossens.

Met onze dank aan bovengenoemde dames voor hun reacties.

VAN KLEIN-EISINK EN OUD-EVERTS

Wim Grootenhuis

Regelmatig komen er bij "Omheining" brieven of telefoontjes binnen met vragen over aanvullende stamboomgegevens en dan meestal in de vorm van: Wat is er nog meer bekend? De gegevens uit doop-, trouw- en begraafregisters zijn vaak al wel verzameld, maar er blijven vragen als: Waar woonden mijn voorouders en wat was het beroep of ambacht, dat ze uitoefenden? Antwoord geven op die vragen betekent iets dieper graven in de archieven en bekend zijn met de omgeving waar deze voorouders woonden. Het beantwoorden van zo'n vraag - voorzover mogelijk - is een plezierige en vaak ook nuttige bezigheid: Omheining krijgt daardoor allerlei genealogische gegevens van een dergelijke familie, terwijl die familie de door Omheining verzamelde gegevens over met name boerderij- en veldnamen ter beschikking staan.

Vorig jaar kwam er via het gemeente-archief Zwolle zo'n vraag van de familie Spijkerman uit Zwolle. Men wist, dat de voorouders uit Heino kwamen en dus was de vraag: Waar hebben ze gewoond en is er nog iets van te zien?

Groot was hun verbazing, toen ik ze vertelde, dat het boerderijtje, gebouwd door de verre voorouders, er nog ongeveer net zo bijstaat - en in bewoonde staat nog wel, - als ruim twee eeuwen geleden, toen het gebouwd werd.

Een paar dagen later was de familie in Heino om dit te aanschouwen.

Ons verhaal begint rond 1762 op boerderij De Kieft of Kijft onder het Reelaer, gemeente Raalte, waar thans de familie Slendebroek woont, maar die toen werd bewoond door Gerrit Jansen met echtgenote Hendrikje Hendriks en de dochters Annegien en Jennegien. Annegien is dan al getrouwd met Hermannes Jansen en het jonge paar woont, zoals gebruikelijk, bij de ouders in. Wanneer rond die tijd

Oud-Everts.

in Heino een boerderij te koop is besluit de familie de stap te wagen en wordt het allodiale erve en goed Klein Eissink gekocht van de eigenaar van De Bredenhorst, volgens aangifte in de 50e penning voor de som van 3750 carolusguldens (allodiaal = ervvrij; het is geen leengoed).

Het echtpaar Gerrit Jansen en Hendrikje Hendriks woont er nog een aantal jaren. In het begraafregister van Heino lezen we: "Gerrit Jansen aan de Eisink" begraven 11 mei 1779.

Bij testament, opgemaakt 4 mei 1767 is aan de dochter Annegien, gehuwd met Hermannes Jansen, de boerderij de Kleine Eisink toebedeeld, uitgezonderd een stuk land, "het Oude Everts" genaamd, waarover straks meer.

Hermannes en Annegien hebben tenminste drie kinderen, t.w. Jan, Gerritdina en Geertuid. Deze laatste is in 1765 geboren op Klein Eisink, de oudsten op de Kieft in Raalte.

Zoon Jan trouwt te Heino op 8 november 1795 met Janna Wilms uit Zwolle. In 1797 neemt dit laatste echtpaar Klein-Eisink over. Bij de volkstelling van 1811 wonen zij er samen met hun zoon Lubbertus, geboren 7 juni 1798, de dochters Anna, Hermina, Willemina en Gerridina, plus twee meiden en twee knechten. De

boerderij is dan ongeveer 12 ha groot, terwijl een gedeelte van het zg. Windesheimer land, nu eigendom van Jans Middag, eveneens er bij hoort.

Deze familie, die ook Klein-Eissink genoemd wordt, vertrekt rond 1812. De eigendommen worden verkocht aan de eigenares van De Colckhof, Aletta van Sonsbeeck, gehuwd met J.S. Booghmans. Bijna 100 jaar blijft het tot dat landgoed behoren en wonen er achtereenvolgens de volgende families op Klein-Eisink: 1816 - 1857 fam. Van der Slichte, vader en zoon

1857 - 1859 H.C. van Laar, tuinman

1861 - 1909 Albert en Hendrik van der Kolk

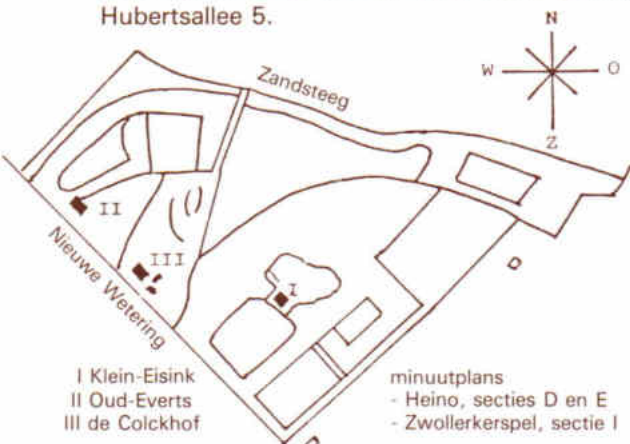
Op 22 februari 1909 moet de familie Van der Kolk vertrekken, de Kleine Eisink is nl. verkocht, zie "Omheining" december 1985, bladzijde 326/329.

De nieuwe eigenaar/bewoner is J.E. Stegeman en zijn vrouw L. Heuves. Op 31 mei 1935 wordt hun neef C.G.J. Elshof, gehuwd met W.A.W. Klink, de nieuwe eigenaar/bewoner. Cornelis Elshof heeft niet alleen een landbouwbedrijf, maar daarbij ook een boomgaard, die voor hem van steeds meer belang wordt. In de vijftiger jaren solliciteert hij met

De achterzijde van Oud-Everts bij hoog water.

succes naar een fruitteelt bedrijf in de Noord-oostpolder en op 19 april 1956 vertrekt het gezin naar Kraggenburg, uitgezonderd een zoon, die op Klein-Eisink blijft. Het is normaal, dat boeren bij verhuizing hun vee en machines meenemen, maar Elshof neemt vrachtwagens vol vruchtbomen mee naar het nieuwe land. Drie jaar later vertrekt ook de zoon naar Kraggenburg. De boerderij is inmiddels weer verkocht aan de eigenaar van De Colckhof. Bijna vier jaar, van oktober 1959 tot juli 1963 woont de familie Vugts op de boerderij. Juli 1963 staat er op het bevolkingsregister aangetekend: "vervallen woonruimte". Maar 10 jaar later wordt er op erfpachtbasis een nieuwe bungalow gebouwd door de familie J.M.J. Hilgenkamp, die vanaf die tijd tot hun volle tevredenheid wonen op de Kleine Eisink, Hubertsallee 5.

Zoals we lezen kreeg in 1779 de ene dochter de boerderij, uitgezonderd een stuk grond De oude Evert genaamd. Dit werd nl. toebedeeld aan de dochter Jennegien, die op 23 februari 1766 was getrouwd met Jacobus Spijkerman, afkomstig uit Hekeren in Twente. In het doopboek van Heino vinden we de volgende aantekening: "gedoopt Albert zoon van Jacobus Spijkerman en Jennegien Gerrits op het spijker aan de Nieuwe Wetering onder Heino, dit huis is door den man in 1766 gebouwd op een stukje land van het Klein-Eising en na zijn naam Spijker genoemd, gedoopt op 17 februari 1768 biddag voor het gewas."

Later staat er als woonaanduiding ook vaak "aan de Ouden Evert aan de Nieuwe Wetering", ook wel "bij den Kolk", maar altijd "in

dit Carspel". De grens tussen Heino en Zwollerkerspel liep zeer grillig over De Colckhof en den Alerdinck, maar zowel Klein-Eisink als Oud-Everts lagen in Heino. De bezittingen van de "Heer van de Bredenhorst" werden kenmerkend binnen de grenzen van een Schoutambt gelegd. Het echtpaar Spijkerman laat tenminste acht kinderen dopen in Heino. Bij de volkstelling van 1795 wordt als beroep vermeld kleermaker, dit in tegenstelling met zijn zwager op Klein-Eisink, die huisman is, d.w.z. landbouwer.

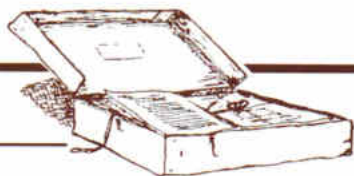
Van de zoons vinden we Albert, getrouwd met (1) Jennegien Hendriks en (2) met Hermina Gerrits, later terug op de Brink, nu Melenhorst, Brinkweg 88.

Zoon Hendricus, getrouwd met Elsie Jansen van 't Hoge, blijft op het Oude Everts wonen. "Jennegien Gerrits wonende aan Ouden Evert aan de Wetering bij de Kolk" wordt op 18 oktober 1799 te Heino begraven. Haar man, Jacobus Spijkerman, wordt daar begraven op 10 maart 1808. Twee jaar later overlijden ook de zoon Hendrikus Spijkerman (begraven op 21 april 1810) en zijn vrouw Elsie Jansen (begraven op 1 december 1810). De vier kinderen van Hendrikus en Elsie, - resp. gedoopt in 1802, 1804, 1807 en 1810 - zullen, zoals toen gebruikelijk, door familie in huis zijn genomen of misschien via bemiddeling van de diakonie zijn uitbesteed bij wildvreemde mensen. Het boerderijtje De Oude Evert wordt spoedig daarna verkocht, koper is eveneens Aletta van Sonsbeeck, de eigenaresse van De Colckhof. Als bewoners in de vorige eeuw vinden we de familie Sunnebelt tot 1855, van 1855 tot 1912 vader en zoon Grootenhuis met hun gezinnen en na 1912 Arend Jan en later Geerlig Lamertsen.

Op 21 oktober 1972 verhuist de familie Lamertsen naar het koetshuis van De Colckhof. Sindsdien woont de familie Van Zomeren op Oud-Everts, nog steeds schilderachtig mooi gelegen aan de Nieuwe Wetering in de gemeente Heino.

Bronnen:

- * R.A.O., Heino, inv.nr. 8, 9, 11.
- * G.A. Heino, B.R. - B 5
- * R.A.O., DTB-registers Heino
- * Hist. gegevens "de Colckhof"
- * Archief "Omheining"

UUT DE OLDE DEUZE

Rie Vonk-Slijkhuis

CONTROLE

Vrogger ha'j hier de pelietsies Mulder en Slijkhuis (Sliekhuus), de òòlderen onder oons die hebt ze nog wel ekend.

Op een moal heulen ze controle bie de kärke, an de kante van Vlierhuus ("op de hoek" zèden ze vrogger). Sliekhuus had zien fietse an de aandere kante van de kärke 'zet. Zo hebt ze doar saemen een uurtie controle 'hòlen en toen gungen ze noa huus hen. Mår toen Sliekhuus zien fietse wol pakken, lag doar, woar as eerst de fietse stund, een hoop iezer: hee was helemoal uut mekaere 'haeld, die fietse! Toen is e mår noa de fietsemaeker egoan en doar hef e een fietse 'huurd.

Nooit hef e 'weten, wie de doaders waeren, mår noe, joaren laeter, weet ik het wel...

BELLEGIE TREKKEN

Wie gungen vrogger noa zanglesse, elke dinsdag van zesse töt zeuven. As wie dan um zeuven uur noa huus gungen, dan gunge wie bellegie trekken, altied op dezelfde adressen. Zo was der toen nog slaeger Kamphof, woar noe Mekers wont. Foj, wat he'w die ärme man toch eploagd! Mår ja, 't gunk zo mooi...

As hee noa buten kwam, dan zate wie achter de hège van zien eigen tuin en dan schöld e oons uut veur alles en nog wat. Det he'w heel lange volehòlen.

Mår toen wie op een moal weer die winkeldeure lös gooien, kwaamp der een emmer water òver oons hen. 't Was in de winter, het vreur det het kraeken; en alles wa'w an hadden kraeken toen ok.....

Het bellegietrekken was veurgoed ofelopen!

VAN DE BESTUURSTAFEL

- Ruim 200 personen bezochten de ledenavond op 26 november 1990, waar de heer Hoppen dia's vertoonde over de verbouw van rijst in Indonesië en de heer Grootenhuis een dialezing hield over zijn te schrijven boek over de Marke Lenthe.
 - De kerstwandeling was een geslaagde wandeltocht en ondanks harde wind en later regen toch nog goed voor 331 wandelaars.
 - Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de vereniging op 25 maart 1991 en de opening van het nieuwe pand van drukkerij/uitgeverij Sono wordt door deze drukkerij/uitgeverij een jubileumboekje uitgegeven. Er is een keus gemaakt uit de artikelen, die de afgelopen tien jaar in het kontaktblad "Omheining" zijn verschenen en welke gebundeld zijn in deze jubileumuitgave. Alle leden, donateurs en abonnees krijgen een gratis exemplaar.
-

SCHENKINGEN

- * Van mevrouw Baarslag-Stoel ter reproductie en om te behouden kranteknipsels, bidprentjes, geboorte-, trouw- en rouwkaarten.
 - * Van de heer W.J.D. Blom foto's ter reproductie.
 - * Van de heer J.W. Bonhof een entwas of poppan.
 - * Van de heer G.A. Brouwer een onderdeel van een karnmolen.
 - * Van mevrouw Hondeveld ter reproductie en om te behouden foto's, kranteknipsels, bidprentjes, geboorte-, trouw- en rouwkaarten.
 - * Van mevrouw van Lenthe-Stoel een foto ter reproductie.
 - * Van de heer H.B.W.J. Lokin ter reproductie foto's en bidprentjes.
 - * Van de heer B.W.A.H. Lugtenberg een pamflet Geallieerden Wereldoorlog II en ter reproductie een aantal koopaktes.
 - * Van de heer G. Nijland enkele kaarten, een paardebit, een paar ouderwetse schaatsen, een haalketting en een unster.
 - * Van de heer A. Mulder pachtovereenkomsten en een huurovereenkomst.
 - * Van mevrouw Ulderink-Stegeman een zaag.
- Al deze gevers weer hartelijk bedankt.
-

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

G.H. Elshof,

Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,

Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman.

van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle

- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

J. Freriks,

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,

Marktstraat 14, 8141 GC Heino

G.C. Stapel,

de Cingel 15, 8141 BV Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid

Contactpersoon: H. van der Veen

Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, Kon. Julianastraat 17,
8141 ET Heino

F. Hageman - Zielman, Vlaminckhorstweg 28,
8141 GG Heino (vormgeving)

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

A. van de Wetering, de Haarstraat 33,
8141 EW Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING" te Heino
11e jaargang - nummer 2 - juni 1991

INHOUDSOPGAVE

- blz. 26 De Tutert en haar bewoners in de buurschap Rosendaal onder Heino - G.A. Hutten
- blz. 39 Stegen en wegen in Heino (4) - C.D. Compaan en D. van de Klippe
- blz. 42 Allegaardje breidt uit - Arja Albrecht
- blz. 43 Sprekende foto's (16) - J.K. Pruim-Reinders
- blz. 45 Rectificaties
- blz. 46 Wule zekt det zo (1) - Henk van der Veen sr.
- blz. 46 Tien jaar Omheining, een bloemlezing
Dankwoord
- blz. 47 Wie is wie? - M.H. Stavorinus
- blz. 48 Van de bestuurstafel

DE TUTERT EN HAAR BEWONERS IN DE BUURTSCHAP ROSENDAAL ONDER HEINO

G.A. Hutten, Kesteren

Alvorens met mijn onderwerp te beginnen, lijkt het me wenselijk dat ik me eerst voorstel aan de lezers van Omheining. Want ik woon niet in Heino, noch ben ik er geboren. Toch heb ik een band met Heino en Lierderholthuis. Mijn moeder, Gerritdina Maria Rosendaal, werd in 1904 op de Oude Born aan de Nieuwe Wetering geboren en gedoopt in de kerk van de H. Nicolaas te Lierderholthuis. Zij trouwde in 1927 met Gerhardus Hendrikus Hutten uit Zwolle en verliet diens tengevolge Heino. Een aantal jaren geleden begon ik de stamboom van mijn moederszijde uit te zoeken. Ik ontdekte dat mijn voorouders al rond 1700 pachtboeren waren op het Erve Rosendaal en de naam van dit erve als hun familienaam hadden aangenomen. Ook ontdekte ik dat een aantal boerderijen bij het landgoed het Rosendaal een gedenkwaardige ouderdom hebben. Gestimuleerd en gemotiveerd door de heer G.W. Grootenhuis - aan wie ik veel dank ben verschuldigd - ben ik thans bezig met een geschiedenis van boerderijen en hun bewoners in de buurschap Rosendaal. Mijn verhaal over de bewoners van die boerderijen beschouw ik zelf als een postume hulde aan al die mensen, die met hard werken en vaak een karig bestaan een moerassig en bosachtig gebied in cultuur hebben gebracht, dat heden ten dage van ongekende pracht is.

Rond 1700 liggen er in de buurschap Rosendaal - ook Holtermansrot of Rosendalsrot genaamd - vier erven en dertien katersteden (keuterplaatsen). Hierbij een eerste bijdrage over de katerstede de Tutert en haar bewoners in de buurschap Rosendaal aan de Nieuwe Wetering onder Heino.

Ontstaan en naam

De katerstede de Tutert of Tuitert ligt aan de weg van Heino naar Lierderholthuis tussen de spoorlijn en de brug over de Nieuwe Wetering, thans Rozendaalseweg nr. 30. Het is een oude boerderij. Wanneer ze is gebouwd is niet exact te achterhalen. Ze komt echter reeds voor in het Register van het Vuurstedengeld uit 1682. De pachter Hendrick Eghberts wordt voor één haardstede in de belasting aangeslagen. De naam Tutert wordt er niet vermeld.¹⁾ Het zal wel een klein huisje zijn geweest. Belangrijk op deze lijst is, dat naast de huysluiden ook de eigenaren worden vermeld. Zo vernemen we dat de van Oldeneels tot de Heerenbrink ook bezittingen hebben aan de oostkant van de Nieuwe Wetering en dat ze daar eigenaar zijn van vier katersteden. Op hun bezit hebben zich geleidelijk aan mensen gevestigd om het land in cultuur te brengen, maar waarschijnlijk ook vanwege de scheepvaart op de Nieuwe

Wetering. De toestemming om een huisje te zetten zal veelal mondeling gegeven zijn.

Blijft de stichting duister, ook voor de naam Tutert heb ik geen afdoende verklaring kunnen vinden. Het elf-delig Middelnederlandsch Woordenboek van Verwijs en Verdam uit 1929 geeft als verklaring: "tuter of tuyter: hoornblazer, trompetter; die op een hoorn blaast; tuten: blazen op een hoorn, ook suisen, ruisen, tuyten in de ore". Het is bekend dat pachters van erven de naam van het erve aannamen, zo hier bijv. bij het Rosendaal en de Crayenschot; de katers, bewoners van katersteden, hadden hun patroniem (doopnaam van de vader) of ook een bijnaam. Het kan zijn dat de naam Tutert als bijnaam is gebruikt. Het doopboek van Heino laat ons zien dat er rond 1700 een Lucas Tutert in Heino woont en bij de doop van een van zijn kinderen wordt de indruk gewekt dat het wel eens om een bijnaam zou kunnen gaan. Gedoopt: 17 jan. 1698 Gerrit, zoon van Lucas Tutert. Zo ook bij dochter Hendryne, 21 aug. 1699 en zoon Egbert 28 jan. 1703. Op 21 maart 1704 wordt Egbert gedoopt als zoon van Lucas Gerrits en op 21 aug. 1705 Maria, dochter van Lucas Gerrits alias Tutertien.

In 1698 was Agnis Maria van Oldeniel tot de Heerenbrink getrouwd met Erick Fredrik van Voorst uit Didam. Als dit echtpaar in 1701 geld

leent bij Hendrik Jan Knoppert tot een bedrag van f 1000,- geven ze als onderpand "het halve erve Gansecuil en de helfte van vier kattersteden aan de Nieuwe Wetering, waarvan de wederhelfte haar broer Frans Palick van Oldeneel toebehoort". 2) Op een van die kattersteden woont Lucas.

Tussen 1700 en 1800

In het Oud Rechterlijk Archief van Heino komen we de katterstede de Tutert voor het eerst duidelijk tegen in 1716. Dan dragen Erik Frederick van Voorst uit Didam en zijn vrouw Agnis Maria van Oldeniel tot de Heerenbrink op 9 juni 1716 "in erfcoop over aan Jan Berents Cuijper en desselvs erfgenamen een Caterstede, gelegen aan de Nieuwe Weteringe, met hoge en lage landerijen, genamt het Tuters, gelegen in het Scholtampt van Heyno". 3) De inhoud van deze transportacte is hierbij afgedrukt. De jaren hierna nemen Jan Berents en zijn vrouw Teunissien Lamberts twee keer een hypotheek van f 100,- en een keer van f 300,- bij de Scholtus van Heino en stellen daarbij steeds als onderpand "haar vrije en allodiale (eigen geerf, niet leenroerig) eigendommelijke Caterstede de Tuiterie genaamt, gelegen aan de Nieuwe Weteringe, tusschen de landerijen van het Warmoes [thans de Oude Born] en het Rijckels [afgebroken na de aanleg van de spoorlijn] in het Scholtampt van Heyno gelegen". De bureu, Luicas Warmoes en Jannes Hendricks Lorckeers [van het Rijckels] zijn cèurnoten (getuigen). 4)

In welk jaar Jan Berents en Teunissien Lamberts zijn getrouwd is niet bekend, noch hoeveel kinderen zij hebben gehad. Ze worden niet vermeld in de doop- en trouwregisters van Heino. Dat heeft als verklaring dat de van Oldeneels katholiek waren. Zo ook hun pachters. De katholieken van Heino hoorden tot 1776 kerkelijk onder Raalte. Daar begint het doop- en trouwregister pas bij 1756.

In 1741 maken Jan Berents en zijn vrouw Teunissien Lamberts hun testament. "Gezien hun hoge leeftijd transporter en zij bij deesen al haar boumansgereedschap, koeijen, inboedel des huyses als koper, tin, linnen en wullen, bed en bulster [strozak], pot en pannen, rak

en ree [landbouwgereedschap], alsmeede haar huysjen en daarbij horende lant ten eeuwige en ervelijke profijte van haar schoonzoon Jan Harms en desselvs huysvrouw Alberta Janzen". Hun andere kinderen (niet met name genoemd) krijgen ieder f 20,-; bij het overlijden van de eerste ouder f 10,- en bij de laatste weer f 10,-. En ze behouden tot hun dood het volle gebruik en genot. 5) Hoewel in deze acte de naam van hun huis niet wordt vermeld, mag gesteld worden dat het hier gaat om de Tuiterie. Meerdere keren in de voorgaande jaren was Jan Berents Tuitert cèurnoot bij juridische transacties.

We zien nu dat de boerderijnaam en de familienaam via de vrouwelijke lijn worden doorgegeven aan het nageslacht. Jan Harms wordt al gauw Jan op 't Tutert en daarmee is hij zijn patroniem kwijt. Bij de "volkstelling" van 1748 krijgen we een aantal persoonlijke gegevens van Jan Harms en zijn vrouw Barte Jansen. "Jan op 't Tutert en Barte Jansen zijn vrouw, nog in huis en kost hebbend zijn schoonmoeder Teunissien" hebben inmiddels vijf kinderen onder de tien jaar en geen dienstboden. 6) Katers hadden geen dienstboden, waren zelf in dienst van. En we zien hier duidelijk een drie generatiegezin, wat in de agrarische wereld een overheersend patroon was.

Kinderen uit het huwelijk van Jan op 't Tutert en Barte Jansen:

1. **Hermannus**, ged. ca. 1739; overl. 18 april 1811, oud 72 jaar, "woonagtig aan het Tuitert bij de Born aan de Wetering"; gaat als Jongeman op het Tuitert onder Heino 30 jan. 1773 in ondertrouw met Janna Hendriks van het Stegemans uit Assendorp onder Raalte, trouwen (Raalte) 21 febr. 1773.
2. **Hendrikus**, ged. ca. 1741; begraven 24 maart 1779; gaat 12 okt. 1770 in ondertr. met Willemiene Warners van de Kattenbelt onder Raalte, tr. (Raalte) 4 nov. 1770. Ze gaan wonen tegenover den Born bij de brug. Dat wordt de Nieuwe Born of het Bruggemans.
3. **Janna**
4. **Aaltje**
5. **Teunis**

"Ich Hendr. Muntz wegens hoger Overigheid in der tid Scholtus tot Heijno doe cond ende certificeren in en voormits desen dat voor mij en mijne kuernoten als waren tonies toniessen en Daniel Gerrits persoonlijk is erscheenen de Hoog Wel Geboorn Heer Erik Frederick van Voorst voor sigh selfs en in qualiteit als volmagtiger van desselfs Gemalinne vrouwe Agnis Maria van Oldeniel luit procuratie voor Righter en Schepenen der Heerlijkheden Gronstein en Wehl gepasseert in dato den 16 July 1715 alhier vertoont gelesen en van warden erkent en bekende in een steden en vasten erfkoop an Jan Berents Cuiper ofte desselfs erfgenamen verkoft te hebben gelijk zijn Hoogh wel Geboorn verkopt cragt deses een Catersteede gelegen an de nieuwe weteringe met hoge en lage landerijen raat en onraat van outs daar toe gehoorende genamt het tuters gelegen in desen Scholtampte van Heijno en sulks voor een somma van penningen waar van den eersten met den laatsten kooppenning de Heer Comparant bekende ontfangen te hebben doende dies wegens van gemelte catersteden erflijken profit en van de koper voors. vollenkomen cessie transport en overdragt onder verbant als na regten en wel in specie voor alle evictie en opsprake dien angaende caverende sonder argh ofte list in kennisse der waarheijt hebbe ik Scholtus voornoemt dese geteekent en met mijn uijthangen zegel bekragtigt het welke de Heer Comparant tot meder vestenisse mede heeft geteijkent en gekassettert.

Actum Heijno, den 9 Juny 1716."

Transportacte van het Tuters, Recht. Arch. Heino, inv. nr. 5, pag. 47-48

Na 1748 worden er nog drie kinderen geboren:

6. **Antonia**, ged. (Dalfsen) 19 dec. 1750 op 't Tuyters op de Weteringe.
7. **Johannes**, geb. 10 okt. 1755; overl. 27 dec. 1814 als Jan Tutert Krayenschot, oud ongeveer 60 jaar; gaat 26 okt. 1782 in ondertr. met Gesina Craayenschot Gerrits, tr. (Lierderholthuis) 11 nov. 1782.
8. **Antonia**, ged. (Raalte) 16 nov. 1761; overl. 26 dec. 1839, oud 79 jaar; gaat als Jonge Dochter van het Tuiten onder Heino 14 okt. 1785 in ondertr. met Fredrik Teunisz. Folkert, weduwnaar van Willemiene Warners aan de brug bij de Born onder Heino, tr. (Lierderholthuis) 31 okt. 1785. Gaat op de Nieuwe Born wonen waar haar broer Hendrik van 1770-1779 had geleefd.
Moeder Alberta Jansen aan het Tuitert is 27 juli 1770 begraven.

Traditiegetrouw is de oudste zoon Hermannus op het vaderlijk erfgoed blijven wonen. Het huwelijk van Hermannus en zijn vrouw Janna Hendriks Stegeman blijft echter kinderloos. Misschien geschrokken door de vroege dood van zijn broer Hendrik, maken ze in 1781 hun testament. Hermannus benoemt zijn vader Jan Jansen Tuitert tot erfgenaam in de blote legitieme portie ingeval ze geen kind of kinderen nalaten "zoals een ouder aan zijn kind en een kind aan zijn ouders strikten Regtens verplicht is na te laten" en Janna Hendriks benoemt haar moeder Janna Gerrits tot erfgenaam in de blote legitieme portie. "En van hen zal de langst levende alle haar na te laten goederen, gereede en ongereede, te Erven en te Bezitten". 7) Jan Jansen, "wonagtig aan de Tuitert aan de Nieuwe Weteringe bij den Born", wordt 24 juli 1795 begraven. De volkstelling van 1795 vermeldt het beroep van de bewoners van Heino. Herm Tutert is schipper. Daar vermeldt het Markeboek van Heino ook iets over. In de vergadering van Erfgenamen van Heino van 12 okt. 1784 toont de voorzitter "eene aan hem ter hand gestelde Rekening van Evert van Borren en Fredrik Bruggeman en Herm Tutert groot tachtig gulden wegens het vaaren met vier schuyten en volk bij de laatste overstroming tot hulp en redding van menschen en vhee". In de jaarvergadering van

28 aug. 1785 wordt als uitgave vermeld: "Evert van Borne, Fredrik Bruggeman en Jan Jansen Tutert (broer van Herm) wegens en voor gebruik hunner schuite bij de waater-vloed in maart 1784 volgens de laatste resolutie der Erfgenamen en met hun gemaakt accoord f 56,-" 8). Er zal meer samen gewerkt zijn met de familie van den Born. Dat waren hun naaste bureu, hadden een brouwerij en een schuithuis. De Nieuwe Wetering was een belangrijke handelsroute. Bier werd per schuit vervoerd naar Zwolle en vandaar naar Amsterdam en elders. Bijna dagelijks gingen er in die tijd schuiten met goederen van en naar Zwolle. Ook werd hout per schuit vervoerd. Tussen de Tutert en den Born lag een losplaats. Omdat het huwelijk van Herm en zijn vrouw Janna kinderloos bleef, zal meerdere keren punt van bespreking zijn geweest hoe het bedrijf voortgezet en in familiebezit gehouden kon worden. Daar hebben ze de volgende oplossing op gevonden. De oudste broer van Herm Tutert, Hendrik, die op de Nieuwe Born was gaan wonen maar al in 1779 was overleden, had drie zonen nagelaten: Albert, Lambert en Jan. Deze laatste was al een aantal jaren knecht bij zijn oom en tante op de Tutert, zoals uit acten blijkt. Hij zal hun bedrijf voortzetten.

Jan Hendrik Tuitert, ged. (Raalte) 28 apr. 1776, zoon van Hendrik Jansen Tuitert en van Willemiene Warners van de Kattenbelt; overl. 2 febr. 1840; gaat 20 mei 1807 in ondertr. met Hendrica Gerrits Nijenhuis, ged. (Raalte) 21 apr. 1784, dochter van Gerardus Henricus en van Maria Henricus aan het Nienhuis te Linderte en tr. (Lierderholthuis) 8 juni 1807. De pastoor zet in de kantlijn: "An Tuters an de Nieuwe Weteringe". Jan en Hendrika trouwen dus in bij hun oom en tante. Herm Tutert zal ook best zijn jongste zus Antonia, gehuwd met Fredrik Vulkers op de Nieuwe Born, in het overleg hebben betrokken.

Tussen 1800 en 1894

In 1801 gaan Herm Tutert en Janna Hendriks hun bedrijf uitbreiden. Naast schipper wordt hij nu ook bouwman. In het najaar van 1800 is op 50-jarige leeftijd plotseling overleden Evert van Born op de Oude Born. Dat heeft in die

kleine boerengemeenschap een schok teweeg gebracht. En ineens kwamen daar veel schuldeisers aankloppen. Op de boedel wordt beslag gelegd en bij executie wordt in 1801 het erve den Born verkocht. Herm Tutert koopt dan "het vijfde en zesde perceel uit het Erve War-moes, door wijlen Evert van Born en vrouw Johanna Christina van Egeren beseten ge-weest en op den 8e July 1801 opentlijk verkoft van Gerichtswееge, gelegen ten Zuiden aan de gemeene weg [thans Rozendaelseweg], ten Westen de kooper van deze Parceelen, ten Noorden de Floddermate [land tussen thans de familie Hofmeijer en Beltman] en ten Oosten het Frans". De koopprijs bedraagt f 1155,-.9) Omstreeks 1810 hebben ze waar-schijnlijk weer een perceel land gekocht, mo-gelijk weiland, het Mulders genaamd, aan de Nieuwe Wetering, gesproten uit de Breden-horst. We beschikken over een rapport van de Maire van Heino met een opgave van landerij-en liggende in de gemeente Heino in 1811. Jan Tutert heeft dan 1 morgen bouwland en 4 morgens weideland. Eén morgen is 1.23 ha. 10)

18 april 1811 overlijdt Hermannus Jansen Tu-tert. In dat jaar begint de Burgerlijke Stand. In Heino is hij de eerst ingeschrevene in het over-lijdensregister. Overlijdensacten uit 1811 be-vatten een schat aan gegevens over boerderij-en, familie- en burenerelaties. Getuigen zijn Hendrik Rientjes, oud 47 jaar, herbergier en bouwman aan den Ouden Born en Fredrik Vol-kers, oud 58 jaar, herbergier, bouwman en schipper aan de Nieuwe Born, zijnde de laatst-genoemde getuige getrouwd met de zuster van de overledene. Getuigen verklaren dat Herman Jansen Tutert, schipper en bouwman op de Katerstede het Tutert aan de Nieuwe Wetering is overleden, 72 jaar oud, zijn wedu-we Janna Hendriks nalatende, en dat hij zoon is van Jan en desselfs huisvrouw Alberta Tu-tert. Na de aangifte "hebben wij, Scholtus en getuigen, ons begeven in het huis waar zich het lichaam van de overledene bevindt en ons verzekerd dat gezegde Herman Jansen Tuitert wezenlijk afgestorven is."

Het bedrijf wordt nu voortgezet door Johan-nes Hendrikus Tutert, schipper en bouwman,

en zijn vrouw Henrica Gerrits Nijenhuis. Uit dit huwelijk zijn de volgende kinderen geboren:

1. **Hendrikus**, ged. (Lierderholthuis) 25 mei 1808 overl. (Zwolle) 23 nov. 1888; tr. (Zwolle) 9 jan. 1845 met Anna Maria de Jong uit Zwolle.
2. **Hermannus**, ged. (Lierderholthuis) 2 maart 1810; overl. 28 nov. 1852; huwt 10 mei 1843 Geertruida Norp uit Wijhe.
3. **Wilhelmus**, geb. 9 sept. 1812; overl. 3 juni 1895; ongehuwd.
4. **Hermina**, geb. 5 okt. 1814; overl. (Raalte) 8 juni 1852; huwt (Raalte) 15 april 1844 Antonie Schuttelaar uit Raalte.
5. **Gerardus**, geb. 4 juli 1817; overl. 22 juli 1872; ongehuwd.
6. **Lambertus**, geb. 28 okt. 1819; overl. 2 okt. 1888; ongehuwd.
7. **Joanna**, geb. 17 april 1823; overl. 22 juni 1893; ongehuwd.
8. **Joannis**, geb. 30 nov. 1828; overl. 24 juli 1913; ongehuwd.

In 1811 is knecht op de Tutert: Cornelis Eyke-naar, 17 jaar, uit Dalfsen.

In 1817 wordt het bedrijf andermaal uitge-breid. Van de heer Knoppert kopen ze een kamp hooiland de Floddermate, eenmaal ook Fraterweide genaamd.

Een vorstelijke schenking

Voor Jan Hendrik Tutert en zijn vrouw Hendri-ka Gerrits Nijenhuis zal 17 oktober 1826 een feestelijke dag zijn geweest. Op die dag ver-schijnt notaris Jacobson uit Wijhe bij Janna Hendriks, weduwe van wijlen Herm Jansen Tuitert, landbouwster, wonende te Heino op het Tuitert, nr. 83, om daar een acte te laten passeren.

De inhoud is dat Janna "heeft gedaan eene zuivere eenvoudige en onherroepelijke gifte onder de levenden in den besten vorm, waarin een gifte kan bestaan met belofte van vrijwa-ring voor alle stoornissen en beletselen hoe ook genaamd aan Jan Tuitert, landbouwer en schipper, en aan zijn echtgenoot Hendrika Nijenhuis, met haar Donatrice voormeld te Heino haar neef en Nicht inwonende". De gift bestaat uit de volgende vaste goederen:

1. Een Huis, Schuur, Berg, varkensschot en Schippershuis met de daarbij behorende

N° 1515 van de Registratie

Gifte onder de Leveniden

Voor Gerrit Willem Jacobson
opebaar Notaris, residerende te Wijk
Aantons Kaalte, Arondsecent Deventer
Provincia Overijssel, in byzyn der nage-
melde en ondergetekende Getuigen
Comparsen Jennes Hendriks Wed.
vrou van hylen Herrn Janssens Tuitert
Landbouwer wonende te Huis op het
Tuitert N° 85

De eerste Gifte door acte van
Donatarij van de
J. C. Jacobsen
w. k. k. k. k. k.

De welke by deze acte heeft gedaan een
Lieve, eenvoudige en ontkerpe-
lyke Gifte onder den levenden, in den
besten vorm, waarin een Gifte kan
bestaan, met belofte van vrij waaring
voor alle stormispen en beteketen ha-
ook genaamd aan Jan Tuitert Land-
bouwer en Schipper en aan Lieve Lieve
vrou Hendrika Nijenhuis met haar
Donatarij vormde te Huis haar Keef
en Nichte en vrienden.

Het welke door gemelde donatarij
die alhier mede comparsen verklaard
hond te accepteren de volgende vatte

Quedere: 1° Ten Huis Schuur Berg varkenschoot
en Schippershuis met de daarbij be-

brink of grond staande en gelegen aan de Nieuwe Wetering onder Heino, nr. 83.

2. Een kamp bouw en weideland, groot ongeveer 4 bunder, 92 roeden, 52 ellen.

3. Een stuk groenland, het Mulders genaamd, groot 1 bunder, 24 roeden.

4. Een stuk hooiland, het Waterland, uit het erve Eysink, groot 2 bunder, 46 roeden.

5. Een stuk hooiland het Christineland genaamd, gelegen onder Wijhe, zijnde een derde gedeelte in drie bunders, 69 roeden, alle welke goederen de Donatrice zelf in gebruik heeft en door Partijen wordt gewaardeert op een Jaarlijkse Huurprijs van Een hondert zeventig gulden tegen een waarde van f 3400,-". "Deze tegenwoordige gifte word also gedaan zuiver en om niet uit hoofde van oprechte vriendschap welke de Donatrice aan Donatarissen toedraagt en vermits het de uitdrukkelijke wil en begeerte van Donatrice is. En om deze tegenwoordige acte van waarde te doen zijn en te doen naa komen heeft de Donatrice haar persoonlijk belast deze acte te doen overschrijven ter Plaats waar zulks zal behoren. Waarvan acte gepasseerd te Heino op het gedonaateerde goed op heden den 17e October 1826, in bijzijn van Egbert Hulsebos, dienstbaar, en Gerrit Schuurman, Castelein, beide wonende te Heino."11) Met grote letters staat boven deze acte: "Gifte onder de Levenden". Zo heeft ze er zelf ook nog plezier van gehad. Beter met een warme dan met een koude hand, zoals het gezegde luidt. En ze zullen er samen wel een borrel op gedronken hebben, hetzij thuis of bij Gerrit Schuurman op de Oude Born of bij de familie op de Nieuwe Born. (N.B. Van de percelen nr. 3, 4 en 5 weet ik nog niet wanneer die aangekocht zijn).

Janna Hendriks Stegeman overlijdt 13 september 1828, 89 jaar oud.

Verdere uitbreiding

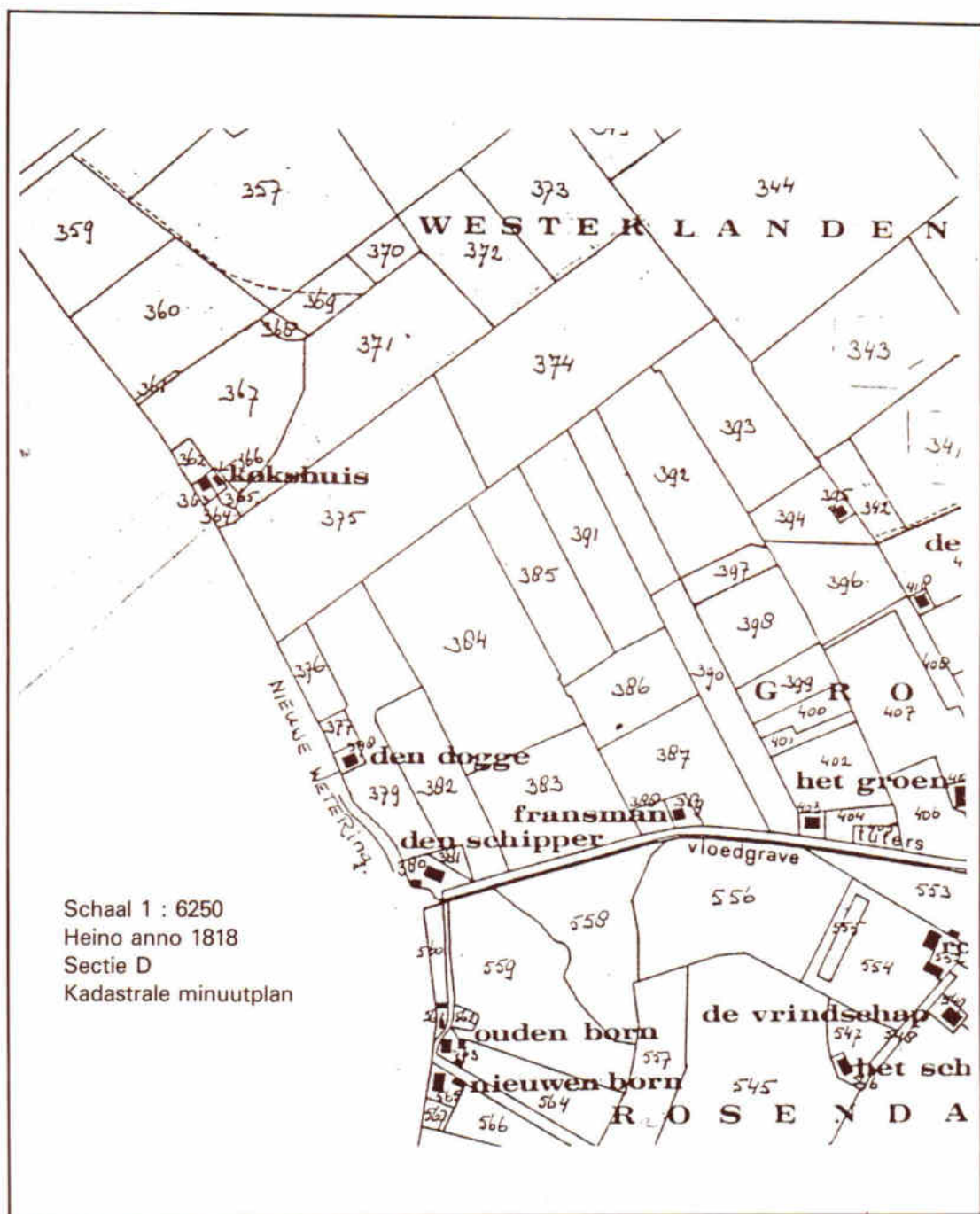
In 1828 ziet Jan Tutert kans zijn bedrijf verder uit te breiden. Dan verkopen en "transporteren Hubert Tombeur en zijn vrouw Antonia Bartels, renteniers te Heino, aan Jan Tutert, schipper te Heino, de Caterstede, het Koks genaamd, gelegen in Heino aan de Nieuwe Wetering, nr. 85, bestaande in behuizingen en getimmerte, den Hof, Bouw- en groenland, al-

les aan elkander gelegen, groot 7 bunder, 38 roeden, tussen de landen van de koper, Meulenstege en de weduwe ter Haar". De koopprijs bedraagt f 2000,- Verkopers hadden het in 1826 gekocht van Gerrit Jan Linthorst. Hiervoor nemen Jan en zijn vrouw een lening van f 2000,- bij Hidde van Voorst op het Rosendal. 12). De tabel voor de Grondbelasting uit 1832 laat zien dat Gerrit Jan Linthorst in 1826 in bezit had in sectie D de kadastrale nrs. 362, 363, 364 en 366 t/m 373. 13) Op het Kokshuis woont thans de familie Beltman.

In 1836 wordt het bedrijf andermaal uitgebreid. Susanna Schanekamp, winkelierster, weduwe van Jannes Rosendaal, wonende te Heino (dan nog op te Arendshuis bij de R.K. Kerk van Lierderholthuis - thans café de Olde Wetering -) gaat met haar kinderen "verkoopen en overdragen aan Jan Tutert, schipper, de Herberg vanouds den Ouden Born genaamd, bestaande in al het getimmerte, nr. 87, den Hof, de Houtwerf, twee weidelanden en een bouwland, gelegen aan elkander aan de Nieuwe Wetering en de Raalterweg, kadastraal D nrs. 558, 559, 560, 561, 562, 563 en 564, tezamen groot 4 bunder, 44 roeden 40 ellen." De koopprijs bedraagt f 1760,-. 14) D 560 was de laad- en losplaats voor Heino. Andermaal nemen Jan en zijn vrouw een hypotheek van f 1500,- bij vrouwe Clara Elisabeth Helmich. 15) Via de kadastrale minuutplan van de gemeente Heino, circa 1820, hebben we nu een overzicht van bezittingen van Jan Tutert. De Tutert heet daar "den Schipper". Zie kaart.

Zo rond 1840 zullen de plannen van het Gemeentebestuur van Heino inzake de aanleg van een nieuwe brug over de Nieuwe Wetering bij de boerderij de Tutert alsmede onderhandelingen over de losplaats D 560 de gemeederen bij de bewoners sterk verhit hebben. In het vorige nummer van Omheining hebben we kennis kunnen nemen van de oplossing van dit probleem.

Diep ingrijpend zal het zijn geweest dat Jan Tutert op 2 februari 1840 op 64-jarige leeftijd overleed. Hij laat een weduwe en acht kinderen na, van wie twee minderjarig. Dat brengt heel wat verandering met zich mee in een familiebedrijf met drie boerderijen. Er moet ge-

Kadastrale minuutplan van de gemeente Heino, circa 1820.
 Een overzicht van bezittingen van Jan Tutert. De Tutert heet daar "den Schipper".

deeld worden. De oudste zoon Hendrikus, beurtschipper, vertrekt in het jaar van zijn trouwen in 1845 naar Zwolle. Hermannus, de tweede zoon, trouwt 10 mei 1843 met Geertruida Norp en ze gaan op het Erve Koks wonen. Vandaar dat sommige oudere mensen zeggen dat die boerderij de Tutert is. In 1844 komt men tot een scheiding en deling der goederen. De bedrijfsinventaris, opgemaakt bij notaris I.A. van Royen te Zwolle, vermeldt: "Op de deele: 5 koeien, 2 pinken, 1 kalf en een schimmelpaard. In de schuur: 2 wagens, een kar, ploeg en egge. In de berg zit 8000 pond hooi en in het schuithuis zijn 2 schuiten". 16)

De staat van vaste goederen en de deling ervan, opgemaakt door notaris A. Fortuyn te Raalte, omvatten (hier samengevat):

1. Het Erve Tutert, bestaande uit de volgende percelen:

Een huis en erf, tuin, houtwal en bakkerij D 380 en 381; Een huis en erf D 561 en weiland D 560; een bouwkamp D 383; een kamp weiland het koeland genaamd D 384; een kamp hooiland de Flodderweide genaamd D 375, tezamen groot 7 bunders, 92 roeden, 20 ellen, gewaardeerd op f 3050,-.

2. Het Erve Koks, bestaande uit:

Een huis en erf D 625, tuin en bouwland D 626 en 624; een kamp groenland het Koeland genaamd D 368 en 627; hakhout D 369 en 370; weiland D 372 en 373; weiland Het Mulders genaamd D 360; water D 361, tezamen groot 8 bunders, 79 roeden, 70 ellen, gewaardeerd op f 2715,-.

3. Het boerenerv de Born bestaande uit:

Een huis en erf D 563; tuin D 562; een bouwkamp D 559; het koeland D 558; het hooiland D 564, tezamen groot 4 bunders, 26 roeden, 30 ellen, gewaardeerd op f 1615,-. (N.B. D 560 en D 561 huis en erf, in 1836 bij de Born behorend, zijn hier bij nr. 1 getrokken. Daar zullen ze wel een bedoeling mee hebben gehad.)

4. Het hooiland het Molenland D 26 (uit het erve Eysink).

5. 1/3 deel hooiland in Wijhe het Christinenland A 289.

In het erve Tutert behoudt Hendrika Nieuwenhuis, weduwe van Jan Tutert, vier vijfde aan-

delen en krijgt zoon Willem een vijfde aandeel. In het Erve Koks behoudt Hendrika drie vierde aandelen en krijgt zoon Herman een vierde aandeel. Gerhardus en Lambertus krijgen tezamen het Erve den Born, Johanna en Johannes krijgen het Molenland en het deel van het Christinenland. 17)

Hendrika Nijenhuis overlijdt 28 november 1850. Bij testament had ze in 1845 bepaald "dat mijn zoon Willem Tutert het recht krijgt om na mijn overlijden in eigendom over te nemen mijn vier vijfde aandelen in het Erve Tutert en daarvoor in mijne nalatenschap uit te boedelen een som van f 2440,- en mijn zoon Hermannus het recht krijgt drie vierde aandelen in het Erve Koks over te nemen en uit te boedelen een som van f 2036,25". 18) De erfgenamen Gerardus Tutert, schipper, Lambertus Tutert, landbouwer, Johannes Tutert, landbouwer, Johanna Tutert, buiten beroep, allen te Heino wonende en Hendrikus Tutert, schipper, te Zwolle wonende, en Hermina Tutert, huisvrouw van Antoni Schuttelaar, bakker te Raalte, verklaren bij notariële acte d.d. 22 december 1851 aan hun broers Willem en Hermannus afstand te doen van hun moederlijke nalatenschap. De boerderij de Tutert omvat dan voor Willem het onroerend goed: D 380 huis en erf, D 381, 560, 561, 383, 384 en 375. De boerderij het Koks omvat dan voor Hermannus: D 625 huis en erf, D 626, 624, 368, 627, 369, 370, 372, 373, 360 en 361. 19) Nauwelijks een jaar later overlijdt Hermannus Tutert op het Kokshuis, 42 jaar oud. Zo brokkelt door deze verdeling de Tutert weer af, hoewel in juli 1851 Willem kans ziet zijn bezit nogmaals uit te breiden. Van Lambertus Holleboom, zijn buurman, koopt hij D 385, een perceel hooiland voor f 425,-. 20) Op de Tutert blijven wonen: Willem als hoofd, Gerardus, Lambertus, Johannes en hun zus Johanna. Allen blijven ongehuwd.

Tussen 1850 en 1860 zullen niet alleen de Tuterts maar meerdere bewoners, die hier langs de Nieuwe Wetering wonen, emotioneel gekonfronteerd zijn met de plannen dat Heindorp een katholieke kerk zal krijgen. De vraag is dan: waar komt de parochiegrens te liggen? Blijven ze onder Lierderholthuis of moeten ze kerken in het dorp? De grens is zo bepaald dat

de bewoners langs de Nieuwe Wetering in de buurschap Rosendaal bij Lierderholthuis blijven. Van de andere boerderijen in deze buurschap zullen de bewoners moeten kerken in Heino. Pastoor van Santen legt eind jaren vijftig een groot parochianenboek aan. Hij zet bij elk adres dan nog de boerderijnaam er boven. Voor de buurschap Rosendaal: Koks; Rijckels; Tutert Jan; Oude Born; Nieuwe Born; de Vos. Gerardus Tutert overlijdt 22 juli 1872. Voor de andere huisgenoten is dat waarschijnlijk aanleiding om geleidelijk aan een testament te laten maken. Met hun vieren gaan ze 13 juni 1874 naar notaris Spitsen in Heino om hun uiterste wil mee te delen. De tekst is heel bondig. Ieder van hen benoemt de drie anderen gezamenlijk tot erfgenamen. Een specificatie wordt niet gegeven. 21)

Nieuwe onrust: een trein

In de jaren zeventig zal de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Almelo heel wat gespreksstof hebben gegeven. De lijn gaat ook over het eigendommelijk goed van de Tuterts lopen. Een aanslag op hun bezit. "Wie doet straks gien oge meer toe". Onrust voor mens en dier. Van

D 375, 383 en 384 wordt 2 ha. 01 a. 27 ca. onteigend. Hiervoor krijgen ze f 1340,- maar moeten hiervan f 900,- afstaan aan hun burenen, de weduwe Rosendaal-Tenthof en haar kinderen, omdat die het recht van erfpacht hebben. 22)

In de zomer van 1885 gaan de burenen van Willem Tutert hun boerderij de katerstede het Rijckels of het Doggen publiek verkopen. De aanleg van de spoorlijn heeft dat bedrijf sterk verkleind. De eigenaresse, de weduwe de Ruiter - Groote Bromhaar, is dat voorjaar overleden. Als hij dat stuk grond, groot 2 ha. 87 roeden, 80 ellen, nog kan kopen, behoren de landerijen langs de Nieuwe Wetering vanaf de Borremansbrug bij de Nieuwe Born tot bijna aan de Meulenstege toe aan de familie Tutert. Iedereen in Heino kan dan zeggen dat ze goed geboerd hebben. Willem koopt van de kinderen de Ruiter D 376, 377, 378 huis en erf, 986 en 969 voor de som van f 2980,-. 23) Dat plan is dus gelukt. Maar wat er aan de ene kant bijkomt gaat er aan de andere kant weer af. Zijn broer Lambertus verkoopt een maand voor zijn dood in 1888 bij onderhandse acte D 562, 563 huis en erf, 564, 975 (was 558) en 976 (was

Gezicht op de boerderij thans.

559), groot 3 bunders, 77 roeden, 16 ellen, aan zijn buurman Arnoldus Mathias Rosendaal, wonende op de Oude Born, voor de som van f 1830,-. 24) Zo kwam, wat de weduwe Rosendaal-Schanekamp in 1836 had verkocht aan Jan Tutert, bijna in zijn geheel weer in handen van de Rosendaals.

Als Janna Tutert 22 juni 1893 overlijdt is de ziel en het verzorgend element in huis verdwenen. Willem en Jan blijven alleen achter. Op 3 april 1894 gaan ze hun boerenvoortvaring publiek verkopen. In de Zwolsche Courant van 21 maart 1894 staat de inboedel vermeld bestaande uit: een aftandig bruin ruipaard, 6 neurende en nieuwmelkte koeien, 3 pinkkalveren, 2 jonge kalveren, 5 drachtige varkens, 1 kleedwagen, 2 boerenwagens, gierbak, storkar, ploeg, eggen, bergwaag, kafmolen, karn, melkvaten, roomtonnen, emmers, balies en verder land- en melkgereedschap, ongeveer 6000 halve kg. hooi, 8 vim haver, 4000 halve kg. stro, aardappelen, paardetuig, 1 best schipperskleed, touwwerk, balans met schalen en gewichten, 1 nieuwe fornuisplot, koperen ketel, 3 span bedden, kabinet, hoekkast, klok, tafel, stoelen en verder huisraad. Een maand later verkoopt Willem Tutert zijn bedrijf aan Cornelis Leendert Dorresteyn, vroeger schaapherder te 's-Gravenhage, thans landbouwer wonende te Heino, groot 9 ha. 60 a. 30 ca. voor de prijs van f 10.000,-. Het betreft de percelen kadastraal sectie D 1024 (was 380) huis en erf, 381, 385, 828 en 829 (was 560), 911 (was 561), 966 (was 384), 965 en 1060 (was 375) 970 (was 383); 969 en 1062 (was 376 t/m 382), 1059 (was 364). Willem en Jan samen verkopen ook aan Dorresteyn een perceel hooiland D 26 groot 2 ha. 37 a. 70 ca. voor f 1500,-, en aan hun neef Jan op het Kokshuis een perceel hooiland A 733 voor f 1000,-. 25) Willem en Jan verlaten april 1894 hun boerderij de Tutert, waarop de familie Tutert vanaf ongeveer 1716 had gewoond en geleefd. Dat is ongeveer 180 jaar. Ze gaan in het dorp Heino wonen in de Dorpsstraat A 13. Willem overlijdt 3 juni 1895, zijn broer Jan 24 juli 1913.

1894 tot heden

24 april 1894 vestigen zich op de Tutert: Cornelis Leendert Dorresteyn, geboren te 's-

Gravenhage 12 maart 1846; huwt (Raalte) 9 juni 1881 Antonia Holterman, geboren Raalte 28 juli 1855.

Kinderen uit dit huwelijk:

Catharina (1882); Gerhardus (1883); Cornelis Leendert (1884); Hendrikus en Johannes (1886); Hermina (1888); Margaretha (1890); Antonia Maria (1893); Hendrika Maria (1897). Alle kinderen zijn in Den Haag geboren behalve Hendrika Maria.

In 1897 wordt de open verbinding van de beek de Vloedgraven in de Nieuwe Wetering gedempt. De Gemeente Heino verkoopt in 1898, verwijzend naar het raadsbesluit d.d. 8 maart 1898, aan Cornelis Leendert Dorresteyn een stuk grond, zijnde gedempt water, ter grootte van 1 a. en 10 ca. gelegen in het erf van kad. D 1024 voor de som van f 15,-. 26)

Het echtpaar Dorresteyn-Holterman is geen lang leven beschoren geweest op de Tutert. Antonia Holterman overlijdt 23 mei 1902, oud 47 jaar. In het dodenboek van de parochie Lierderholthuis vermeldt de pastoor dan nog als adres: Op de Tutert. Cornelis Leendert overlijdt 4 februari 1904, oud 57 jaar. Hun zoon Cornelis Leendert wordt dan gezinshoofd en is ploegbaas bij de Staats Spoorwegen. De zonen blijven ongehuwd. Van de dochters treedt Hermina in bij de zusters van Liefde te Tilburg; trouwt Margaretha met Willem Hollewand uit Zwollerkerspel; Antonia Maria met Johannes Theodorus van Riele uit Hellendoorn en Hendrika Maria met Johannes Gerhardus van Vilsteren uit Raalte. Van de kinderen Dorresteyn is alleen Catharina op het kerkhof van Lierderholthuis begraven. Ze overleed 28 januari 1932.

Volgens mondelinge overlevering moet er in het begin van deze eeuw nog een grote brand op de Tutert zijn geweest. Zoeken in de Zwolsche Courant naar dat gebeuren was zoeken naar een speld in een hooiberg. Die heb ik nog niet gevonden.

21 februari 1939 laten de kinderen Dorresteyn voor notaris Baurichter het erve Tutert publiek verkopen. Het boerenerven omvat:

1. Huis, varkensschuur, wagenloods, hooiberg, gierkelders, boomgaard en weiland D 381, 1024, 969, 1060, 1062 en 1059 samen groot 2 ha. 82 a. 70 ca.

Deze luchtfoto van "de Tutert" uit de vijftiger jaren geeft een prachtig overzicht van de toenmalige situatie.

2. Bouwland D 828, 829 en 911, groot 18 a. 10 ca.
3. Bouw- en weideland D 970, 966, 385, 965, samen groot 6 ha. 60 a.
4. Weiland de Deernhorst D 26, groot 2 ha. 37 a. 70 ca.

ad 1). Kopers zijn Johannes Wilhelmus Westenenk en Marinus Wilhelmus Westenenk, landbouwers te Raalte, voor f 6600,-.

ad 2). Koper is Bernardus Hendrikus Rosendaal, landbouwer te Heino, voor f 305,-.

ad 3). Koper is Gerrit Hofmeijer, landbouwer te Heino, voor f 14.205,-.

ad 4). Koper is Rubertus Hendrikus Bos, landbouwer te Heino, voor f 4400,-. 27)

Cornelis Leendert Dorresteyn vertrekt naar Hellendoorn, zijn broers vertrekken naar elders.

Een maand later verkopen de Westenenks het

aangekochte goed sub. 1) aan Bernardus Hendrikus Rosendaal voor de som van f 7229,-. 28)

2 mei 1939 verlaat Bernardus Hendrikus Rosendaal zijn boerderij de Oude Born en neemt zijn intrek op de Tutert.

Een jaar later 10 mei 1940 staat de boerderij te trillen op zijn fundamenteën. De "Dorresteynsbrugge" wordt de eerste oorlogsdag 's morgens vroeg al opgeblazen.

Bernardus Hendrikus Rosendaal, geb. 13 okt. 1898; overl. 11 okt. 1943; huwt (Wijhe) 20 mei 1941 Johanna Berendina Mulder, geb. te Wijhe 26 maart 1910.

Kinderen uit dit huwelijk:

Wilhelmus Arnoldus (1942)

Willemina Johanna (1943)

Johanna Berendina Mulder hertrouwt 6 febr.

1945 met Johannes Maria Antonius Elshof, geb. Wijhe 2 jan. 1909; overl. 28 jan. 1970. Uit dit huwelijk zijn vier kinderen geboren.

Johanna Berendina Mulder verkoopt in 1953 D 563 huis en erf de Oude Born en bouwland D 828, 829 en 911 aan Antonius Johannes Spijerman. 29)

Wilhelmus Arnoldus Rosendaal huwt 5 okt. 1967 met Gerritdina Maria Kroes uit Ommen. Uit dit huwelijk zijn drie kinderen geboren.

Thans is eigenaar van het erve de Tutert met de landerijen van de Oude Born Wim Rosendaal. Nadat Jan Tutert in 1836 de Oude Born had gekocht van de weduwe Rosendaal en haar kinderen, bleef dit erf gedurende 52 jaar, tot 1888, in bezit van de Tuterts. Toen kwam het weer in bezit van de Rosendaals. Deze zomer woont de familie Rosendaal als eigenaar precies 52 jaar op het boerenervé vanouds genaamd de Tutert aan de Nieuwe Wetering onder Heino. Maar de boerderijnaam is verdwenen.

Bronnen:

- 1) *Rijks Archief Overijssel (RAO). Statenarchief (Inv. Ter Kuile) inv. nr. 2576.*
- 2) *RAO. Recht. Arch. Heino (inv. E. Vroom) inv. nr. 4 d.d. 13 sept. 1701, pag. 303.*
- 3) *RAO. Idem, inv. nr. 5, d.d. 9 juni 1716, pag. 47-48.*
- 4) *RAO. Idem, inv. nr. 5, d.d. 31 dec. 1717, pag. 90; 9 okt. 1719, pag. 141; 15 febr. 1730, pag. 277.*
- 5) *RAO. Idem, inv. nr. 6, d.d. 29 maart 1741, pag. 20.*
- 6) *RAO. Statenarchief (Inv. Ter Kuile) inv. nr. 2194.*
- 7) *RAO. Recht. Arch. Heino, inv. nr. 9, d.d. 16 aug. 1781, pag. 303.*
- 8) *RAO. Markeboek Heino, inv. nr. 484, pag. 460 en 496.*
- 9) *RAO. Recht. Arch. Heino, inv. nr. 11, d.d. 7 dec. 1802, pag. 187 en inv. nr. 41, pag. 72.*
- 10) *RAO. Onderpref. Deventer, inv. nr. 275, d.d. 15 nov. 1811.*
- 11) *RAO. A.J. Mensema: Archieven Notarissen in Overijssel 1811-1905, inv. nr. 4518, acte nr. 1515, d.d. 17 okt. 1826.*
- 12) *RAO. Idem, inv. nr. 4522, acten nr. 1964 d.d. 6 nov. 1828 en nr. 1974 d.d. 17 nov. 1828.*
- 13) *RAO. Grondbelasting Heino 1832, inv. nr. 33.*
- 14) *RAO. Arch. Notarissen Overijssel, inv. nr. 4538, acte nr. 3576, d.d. 15 sept. 1836.*
- 15) *RAO. Idem, inv. nr. 4539, acte nr. 3632, d.d. 26 jan. 1837.*
- 16) *Gem. Arch. Zwolle, not. I.A. van Royen, acte nr. 8129, d.d. 4 april 1844.*
- 17) *RAO. Arch. Notarissen Overijssel, inv. nr. 3319, acte nr. 2293/134, d.d. 4 sept. 1844.*
- 18) *RAO. Idem, inv. nr. 3320, acte nr. 2341/7, d.d. 20 jan. 1845.*
- 19) *RAO. Idem, inv. nr. 3328, acte nr. 3579/167, d.d. 22 dec. 1851.*
- 20) *RAO. Idem, inv. nr. 2224, acte nr. 8, d.d. 22 juli 1851.*
- 21) *RAO. Idem, inv. nr. 2267, acten nr. 2736 t/m 2739, d.d. 13 juni 1874.*
- 22) *Arch. Ned. Spoorwegen, Utrecht. Acten nr. 18, d.d. 27 juli 1878 en nr. 23, d.d. 13 nov. 1878.*
- 23) *RAO. Arch. Notarissen Overijssel, inv. nr. 2290, acte nr. 5292, d.d. 24 aug. 1885.*
- 24) *RAO. C.Z. Halfman e.a. Inventaris van de in het RAO berustende hypothecaire en kadastrale Archivalia. Deventer, deel 364/67 d.d. 27 sept. 1888.*
- 25) *RAO. Arch. Notarissen Overijssel, inv. nr. 2307, acten nr. 14, 15, 16, d.d. 5 mei 1894.*
- 26) *RAO. Hypoth. en kadastr. Arch. Deventer, deel 434/114, d.d. 9 apr. 1898.*
- 27) *RAO. Idem, Deventer, deel 850/53, d.d. 23 febr. 1939.*
- 28) *RAO. Idem, Deventer, deel 850/129, d.d. 27 maart 1939.*
- 29) *RAO. Idem, Deventer, deel 990/42, d.d. 6 nov. 1953.*
- 30) *RAO. Doop- Trouw- en Begraafregisters van Heino, Lierderholthuis, Raalte en Dalfsen.*
- 31) *Gemeente archief Heino. Bevolkingsregister.*

STEGEN EN WEGEN IN HEINO (4)

C. D. Compaan en D. van de Klippe

In dit artikel komt de rijksstraatweg Zwolle-Heino-Raalte-Wierden-Almelo-Borne-Hengelo aan de orde, die rond 1830 is aangelegd. In het archief van de gemeente Heino zijn heel wat brieven daaromtrent bewaard gebleven. Wij zien ons daardoor dan ook genoodzaakt dit onderwerp in twee gedeelten te behandelen, in dit nummer het eerste deel en in het komende nummer het vervolg.

Als het gemeentebestuur ter ore komt, dat er plannen zijn voor de aanleg van een straatweg van Zwolle, over Wijhe en Olst, naar Deventer, verzet het zich daartegen in een brief van 3 mei 1826, gericht aan Zijne Majesteit de Koning.

Willem I (1813/1815 tot 1840), koning van Noord- en Zuid-Nederland (België), deed vooral veel voor de economische opbloei van zijn rijk. Tot dat doel liet hij een aantal scheepvaartwegen graven (Willemsvaart, Noord- en Zuid-Willemsvaart enz.), wat hem de bijnaam "kanalenkoning" opleverde, maar ook liet hij talloze straatwegen aanleggen. Hij was afkerig van het al te nadrukkelijk meeregeren van de Staten-Generaal en regelde zoveel mogelijk staatszaken per Koninklijk Besluit. De afscheiding van België vond plaats in 1830.

Hier volgt de aanhef van bovengenoemde brief:

Sire,

De ondergeteekenden, Burgemeester, Assessoren en Raden van de gemeente Heino Arrondissement Deventer, provincie Overijssel, rekenen zich in het belang hunner gemeente in het bijzonder en van dat der provincie in het algemeen verplicht aan Uwe Majesteit voor te dragen alle zoodanige bezwaren als er hunnes inziens bestaan tegen de rigting die er schijnt te zullen worden gegeven aan eene ontworpen straatweg tusschen de Steden Zwolle en Deventer namelijk langs den IJssel over de tegenwoordig meest gebruikt wordende

weg tusschen genoemde steden met voorstelling voorts van eene andere rigting als meer overeenkomstig met de algemeene en bijzondere belangen des lands, de algemeene welvaart en bijzonder de verbetering van de communicatiën des rijks waarborgen.

Daarna worden een groot aantal bezwaren opgesomd, waarvan wij hier enkele kort aanduiden.

- Omdat de weg begrensd zal zijn door de IJssel enerzijds en polders anderzijds, is er nauwelijks sprake van wat het gemeentebestuur dan noemt "zijdelingsche communicatie".

- Van de geplande weg zal waarschijnlijk weinig gebruik worden gemaakt voor goederenvervoer, bv. van landbouwprodukten, omdat de IJssel doorlopend goed bevaarbaar is en de Soestwetering een groot gedeelte van het jaar eveneens.

- Er zijn veel binnenwegen, die in dezelfde richting lopen en ook 's zomers goed te berijden zijn, "zoodat te vrezen is dat daarvan ter vermijding van de tollën gebruik zal worden gemaakt".

- een eventuele doorbraak van de IJsseldijk zal grote stremming veroorzaken.

Het Heinose gemeentebestuur stelt een ander tracé voor, nl. "van Zwolle op de Hoevenbrug langs de zoogenaamde Nieuwe Wetering voorbij den Born en den Elshof langs Boxbergen op Deventer". De voordelen van een dergelijke verbinding worden uitvoerig aan de orde gesteld. Opnieuw kunnen we hier slechts enkele vermelden.

- Het is een minstens even goede verbinding tussen Zwolle en Deventer, maar ook voor geheel Salland gunstiger, omdat er veel wegen op uit komen.

- Bovendien zal de communicatie met Twente worden verbeterd, omdat aansluiting wordt verkregen op de straatweg van Deventer naar "de pruisische gronden".

Oude namen voor de huidige Dorpsstraat zijn Nieuwedijk en Plettensteeg. Bieleman veronderstelt in zijn boek "Heino, een geschiedenis van mens en plaats, 1980" (blz. 49), dat deze is ontstaan in de 13e eeuw als een pad door een moerassige laagte.

- Deze weg vergt niet de aanleg van een vaste aarden baan, omdat hij door een droge streek voert.

De brief eindigt dan als volgt:

En hiermede, Sire, vermeent het ondergeteekende Gemeentebestuur aan Uwe Majesteit naar waarheid te hebben voorgedragen de gronden die pleiten tegen de rigting van den straatweg langs den IJssel, benevens die gronden welke het wenschelijk schijnen te maken dat deze straatweg eene meer binnenwaartse rigting bekomt en wel langs de zoogenaamde Nieuwe Wetering.

De brief is getekend door A. Klomp (burgemeester), J.H. Kloosterman, E. Lindeboom, Gerrit ter Haar, D. Meiberg, E. Schrijver en H. Graveman.

Op 22 februari 1827 komt er bij de gemeente een brief (LL. cabinet no 31) binnen van de gouverneur der provincie Overijssel, de heer A.W. baron Bentinck. Daarin lezen wij, dat de weg Zwolle-Wijhe-Olst-Deventer wel zal wor-

den bestraat, doch dat Z.M. de Koning er geen bezwaar tegen maakt om tevens een straatweg Zwolle, over Lentherschool, Heino, Raalte naar Holten te realiseren, waarvoor de totale kosten op f 300.000,- worden geraamd. De belanghebbende gemeenten wordt verzocht te onderzoeken tot welke geldelijke bijdragen zij genegen zijn. Van de route via de Lentherschool aan de Twentseweg wordt overigens blijkbaar spoedig afgestapt. In de Heinose raad wordt deze zaak enkele malen uitvoerig besproken met als resultaat, dat er op 7 april 1827 dienaangaande besluiten worden genomen:

1. dat de weg in het dorp zal lopen van de nieuwe molen door de Plettenstege ten westen van de kerk langs: en
2. dat de gemeente zich verbindt bij te dragen "bij wijze van garantie van de aflossingen eene Somma van Twee honderd gulden jaarlijks".

Op 10 juni 1828, ruim een jaar later dus, schrijft de gouverneur, dat het plan tot aanleg

van de straatweg Zwolle-Hengelo definitief is goedgekeurd. Het gemeentebestuur wordt verzocht na te gaan of de toegezegde f 200,- per jaar het werkelijke maximum is.

Heino gaat niet over tot verhoging daarvan, zoals blijkt uit een lijst behorende bij Koninklijk Besluit no. 120 van 6 augustus 1828, waarin zijn opgenomen de bedragen die de verschillende gemeenten hebben toegezegd:

Zwolle	f 3000	tot definate aflossing
Zwollerkerspel	150	
Heino	200	
Raalte	500	
Wierden	200	gedurende 10 jaar 1829-1838
Stad Almelo	700	tot definate aflossing
Ambt Almelo	100	
Borne	150	
Vriezenveen	50	
Tubbergen	150	
Weerselo	150	

Hengelo	125	20 jaren of zooveel minder als nodig is 1829-1848
Oldenzaal	50	10 jaar 1829-1838
Losser	100	onbepaald

Op 19 augustus 1829 komt er bij de gemeente een brief binnen van Gedeputeerde Staten van Overijssel, waarin wordt vermeld, dat de heer B.J. van Sonsbeeck, eigenaar van het landgoed Den Alerdinck, heeft verzocht de geprojecteerde straatweg van Zwolle naar Raalte over een lengte van 1600 ellen zodanig te verhogen, dat daardoor, met de door hem reeds gedane bedijking, zijn landgoederen worden bevrijd van de inundatie van het rivier- en zee-water. De meerdere kosten zullen door hem worden vergoed. Tevens verzoekt Van Sonsbeeck dat de Kolkwetering door middel van sloten langs de straatweg mag worden afgeleid naar de Steenwetering.

Zie de toelichting aan het eind van dit artikel.

De Dorpsstraat liep vanouds langs de westzijde van de toren. Aan de oostkant, langs het huidige Chinees restaurant, liep een pad, dat naar de vroegere eigenaar van het café de naam kreeg van Hazelhorstwegje.

Op 30 juni 1829 schrijft de Hoofdingenieur van de Waterstaat in Overijssel aan de Gouverneur, dat door de aanleg van de straat een gedeelte van het kerkhof rond de kerk te Heino moet worden geruimd.

Het wordt dan als zodanig overigens niet meer gebruikt, want bij schrijven van 29 oktober 1828 heeft het gemeentebestuur reeds toestemming gekregen tot het publiek aanbesteden van de "arbeidslonen en de leverantie van materialen tot de aanleg van een nieuwe begraafplaats buiten de kom der gemeente". De aanleg daarvan is aanbesteed voor de somma van vierhonderd zes en dertig gulden. Er moeten bij de kerk nog wel enkele graven worden geruimd "teneinde het werk aan de aardebaan in het dorp de vereiste doorgang te

doen hebben". Het ruimen gebeurt door en op kosten van de gemeente.

Hiermee besluiten we het eerste deel van onze beschrijving van de aanleg van de rijksstraatweg door Heino.

Bronnen:

- archief gemeente Heino

- provinciaal archief

NB. We mogen de lezer verwijzen naar blz. 77 en volgende van het themanummer van "Omheining", september 1986, waarin de heer G.W. Grootenhuis de historie van het landgoed Den Alerdinck beschrijft.

ALLEGAARDJE BREIDT UIT

Arja Albrecht

Zo gaat het wel vaker: je begint iets, het loopt lekker en voor je het weet ben je bezig met uitbreidingsplannen.

In ons geval ging het om een paar hoeken in de kruidentuin waar alleen zwart zand was. Daar houden tuiniersters niet van: zand met niets, dat willen ze groen hebben.

Bovendien werden deze kale plekken door de sportieve jeugd gebruikt als slipoefenbaan voor fietsen en daarvoor waren ze zeker niet bedoeld. Wat te doen? Kruiden stonden er zo langzamerhand genoeg en omdat geneeskruiden vaak giftig zijn was dat geen goede oplossing. De dames staken hun kapsels bij elkaar en er werd na veel gepraat en liters koffie een aardig en praktisch plannetje geboren: "thema tuintjes". Wat dat nu weer zijn? Een prima invulling voor kale plekjes waar men geen raad mee weet: bedenk een paar thema's, onderwerpen en vind er de passende planten bij: Makkelijk genoeg. Onze thema's zijn: liefde, lichaam, bijbel, dieren, vogels, mannen, vrouwen. Er zijn 8 perken en 7 onderwerpen, ééntje houden we voorlopig vrij voor diversen, dat is altijd een goed sluitstuk voor problemen.

Om u een idee te geven wat er zoal kan groeien in bijv. een bijbels hoekje: Jacobs ladder, hemelsleutel, Mozes in het biezen mandje, e.d. Zo hebben we de andere perkjes ook ingeplant, althans een begin gemaakt. Zoiets moet groeien, nietwaar? We staan altijd open voor ideeën en planten waar we niet aan gedacht hebben. Suggesties zijn welkom! Binnenkort zullen er thema naam-bordjes in de perken staan. Een plattegrond van een perk hangt in de infokast, met plantennamen. Naar we hopen bent u nu weer bijgepraat over nieuwigheden in Allegaardje. Natuurlijk zijn de -herziene- boekjes over de tuin te verkrijgen bij Omheining en de leden van de werkgroep (incl. Truus ten Berge).

Het spreekt eigenlijk zo vanzelf dat ik het bijna zou vergeten te vermelden: de thematuinplanten zijn **niet** geschikt voor consumptie!

P.S. De geknotte boompjes in de kruidentuin lopen echt weer uit. Maak u niet ongerust.

We wensen u deze zomer weer veel eet- en kijkplezier met Allegaardje.

*Een foto uit 1915
van het echtpaar
**Johannes Albertus Bernardus
Nijhof en
Hendrika Antonia Janssens**
met de oudste twee kinderen
Hein en Anne.
Hein draagt,
zoals in die tijd
wel meer gebruikelijk was,
een jurkje.*

SPREKENDE FOTO'S (16)

J. K. Pruim-Reinders

Johannes Albertus Bernardus Nijhof werd op 26 december 1876 te Heino geboren op de boerderij aan de Lierderholthuisweg 26 in de gemeente Heino, als zoon van Hendrikus Albertus Nijhof en Theodora Hofstee. Hendrikus A. Nijhof was op 3 januari 1874 te Heino getrouwd met Theodora Hofstee. Als zoon van een logementhouder en tapper aan de Thomas à Kempisstraat (nu nr. 73) te Zwolle werd hij door zijn huwelijk landbouwer. Zijn vrouw Theodora Hofstee kwam al als jong meisje om te helpen op de boerderij aan de Lierderholthuisweg 26, bewoond door haar oom en tan-

te Gerrit Voorthuis en Everdina Middelwijk, die kinderloos waren.

Tante leefde in 1874 nog ten tijde van het huwelijk, maar stierf enkele jaren later; oom was al overleden.

Hendrikus A. Nijhof en zijn vrouw Theodora Hofstee zetten daarna het boerenbedrijf voort. Hun zoon Hendrikus Hermanus bleef op het ouderlijk huis wonen, evenals zijn dochter Theodora Wolthera, die trouwde met Lambertus H.J. Wellenberg. De heer en mevrouw Wellenberg-van Zuilen wonen nog op het adres aan de Lierderholthuisweg 26.

Fragment genealogie:

Hendrikus Albertus Nijhof

geboren: 11 mei 1850 te Zwolle

overleden: 14 juni 1932 te Heino, oud 82 jaar

zoon van: Albertus Hendrikus Nijhof en Gerharda Wilhelmina Bruggink

beroep: landbouwer

adres: Lierderholthuisweg 26

godsdienst: R.K.

huwelijk: 3 januari 1874 te Heino met **Theodora Hofstee**, boerin, geboren 20 januari 1842 te Wijhe, overleden 17 november 1928 te Heino, oud 86 jaar. Dochter van Gerhardus Johannes Hofstee en Rebekka Middelwijk.

kinderen:

1. **Gerharda Rebekka Martina**

geboren 11 februari 1875 te Heino

vertrokken 2 juni 1920 naar Bussum

2. **Johannes Albertus Bernardus**

geboren 26 december 1876 te Heino

overleden 12 april 1945 te Heino, oud 68 jaar

gehuwd 17 april 1913 te Heino met Hendrika Antonia Janssens wonende Lierderholthuisweg 38

3. **Albertus Bernardus Willebrordus**

geboren 15 februari 1879 te Heino

vertrokken 23 oktober 1893 naar Terheijden

4. **Rebekka Engelina**

geboren 19 januari 1881 te Heino

vertrokken 27 augustus 1913 naar Borne

5. **Hendrikus Hermanus**

geboren 28 februari 1883 te Heino

overleden 4 mei 1962 te Heino, oud 79 jaar

gehuwd 22 mei 1913 te Heino met Hendrika Wolthera Klink wonende Lierderholthuisweg 26

6. **Maria Johanna**

geboren 26 juli 1885 te Heino

overleden 19 december 1888 te Heino

Johannes A.B. Nijhof trouwde op 17 april 1913 te Heino met Hendrika Antonia Janssens (het echtpaar op de foto).

De grootvader van Hendrika A. Janssens, Gerhardus Janssens, geboren op 20 januari 1790 te Boekel (N.B.) en schoenmaker van beroep, komt door zijn huwelijk op 16 januari 1823 te Heino met Antonia Overmars, ook An-

tonia Bosch genoemd, in Lierderholthuis op het Holtermans te wonen, Lierderholthuisweg 38.

Zoon Gerhardus, geboren een half jaar na het overlijden van zijn vader, neemt na het overlijden van zijn moeder het bedrijf over.

Hij trouwt met Johanna Veldkamp uit Raalte. Twee van zijn dochters, Maria Hendrika en Hendrika Antonia zijn genooddaakt het landbouwbedrijf gezamenlijk voort te zetten als hun ouders gestorven zijn.

Hendrika A. trouwt met Johannes A.B. Nijhof en zodoende komt hij als landbouwer aan de Lierderholthuisweg 38.

Maria Hendrika Janssens blijft ongehuwd bij haar zuster en zwager wonen en overleeft ze beiden.

Fragment genealogie:

Gerhardus Janssens

geboren: 21 december 1838 te Heino

overleden: 31 oktober 1911 te Heino, oud 73 jaar

zoon van: Gerhardus Janssens en Antonia Bosch (ook Overmars)

beroep: landbouwer

adres: Lierderholthuisweg 38

godsdienst: R.K.

huwelijk: 20 april 1871 te Heino met **Johanna Veldkamp**, geboren 8 mei 1837 te Raalte, overleden 27 augustus 1892 te Heino, oud 55 jaar. Dochter van Willem Veldkamp en Johanna Hageman.

kinderen:

1. **Maria Hendrika**

geboren 29 januari 1872 te Heino

overleden 8 maart 1951 te Heino

ongehuwd;

wonende Lierderholthuisweg 38

2. **Bernardus Johannes**

geboren 25 augustus 1873 te Heino

overleden 18 juli 1895 te Heino, oud 21 jaar

ongehuwd;

wonende Lierderholthuisweg 38

3. **Antonius Gerhardus**

geboren 6 januari 1876 te Heino

overleden 7 juli 1949 te Boekel, oud 73 jaar

ongehuwd

4. Willemina Maria

geboren 6 mei 1877 te Heino
vertrokken 10 juli 1897 naar Tilburg

5. Hendrika Antonia

geboren 17 januari 1880 te Heino
overleden 28 maart 1937 te Heino, oud 57 jaar

gehuwd 17 april 1913 te Heino met Johannes Albertus Bernardus Nijhof wonende Lierderholthuisweg 38

Het echtpaar Nijhof-Janssens, gefotografeerd met Hendrikus Gerhardus (Hein) en Johanna Theodora (Anne) kreeg nadien nog vijf kinderen. De oudste zoon Hein bleef ongehuwd en overleed op 18 juli 1986. Samen met zijn jongste broer was hij landbouwer op het ouderlijk huis aan de Lierderholthuisweg 38.

Johanne Theodora (Anne) trouwde met Gerhardus Johannes Herbrink te Vilsteren.

Verder werden er nog geboren Gerhardus A. wonende te Ens, Theodora G.W. gehuwd met W.G. Offenbergh te Heino, Wilhelmina C.A. gehuwd met H.A. Koggel te Ommen, Albertha M. jong overleden en Albertus H., die nog met zijn gezin op het adres Lierderholthuisweg 38 woont.

Geraadpleegde bronnen:

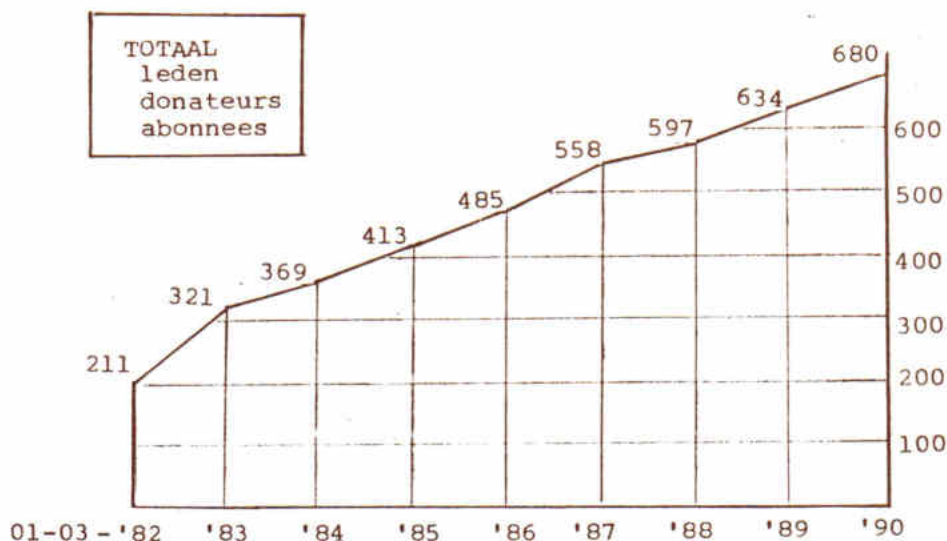
Gemeente-archief Heino: burgerlijke stand en bevolkingsregisters

Gemeente-archief Zwolle: bevolkingsregisters

Archief "Omheining": doop-, trouw- en begraafregisters van Heino

RECTIFICATIES

- * In het vorige nummer van ons orgaan ontbrak onder de foto op bladzijde 2 de naam van mevrouw M. van Eijk-Hof; zij staat uiterst rechts.
- * Op bladzijde 3 (rechtsonder) werd abusievelijk de volgende grafiek niet geplaatst:

Uit deze grafiek blijkt duidelijk de gelijkmatige groei van het totale aantal leden, donateurs en abonnees.

De redactie vraagt excuus voor deze onvolkomenheden.

WULE ZEKT DET ZO (1)

Henk van der Veen sr

In een rubriekie onder disse naeme hoppe wie iederreis wat te vertellen òver woorden en uitdrukkingen in oonze streektaal. A'j op-/anmärkingen of aanvullingen hebt, loat oons det dan asteblijf effen weten.

Bod en bosschop

"Een bod doen" betekent in het Nederlands "een prijs bieden", bv. op een verkoping, waar a'j mangs niet iens an bod könt kommen, umdet 't er zo druk is. In oonze streektaal is "bod doen" (lange oe) doarnoast ok: bericht sturen. Bieveurbeeld: 'k Zal oe wel bod doen! Kriek doar nog bod van? In het MNL, het Middelnederlands, de taal van de laete middeleeuwen (noa 1200), kump het woord "bot" veur en ok "bode" en "gebode". Det betekent dan: tijding, bekendmaking en zelfs dagvaarding. Veur het loaten bekend maeken deur een dorpsmroeper mos ie "gebodengelt" betaelen. Hieran verwant is de uitdrukking "onder de geboden staon", det is de ankondiging van een trouwerieje.

Värder kent het MNL ok het woord "bodeschap" in de betekenis van "plechtige ankondiging, opdracht"; dèenk mär an Maria Boodschap (25 meert). "Bodeschap" wödden toen ok as volgt wel eschreven: boot-, boos-, bod- en bosschap.

Net as het Nederlandse "boodschap" hef in oonze streektaal het woord "bosschop" twee betekenissen, nl.

1. bericht (ik heb de bosschop òverbracht) en
2. ingekochte spullen (bosschoppen).

Bie het uitsprekken van det woord mu'j der umme dèenken, det de o in de eerste lettergreep de klank hef as die in "hok" en det die in de tweede lettergreep klinkt as de o in "bok". In mien jeugd he'k òòlde mèensen nog het wärkwoord "verbosschoppen" heuren gebruiken: wie wödden verbosschopt det Kooi-Derk uut de tied was.

Ken ie ok de uitdrukking: die brenk de bosschop wel òver? Det wödt ezegd van een lange spieker, waar a'j een planke stevig met vaste timmert.

En wat een kleine en een grote bosschop bint, det hoof ik toch niet uut te leggen...?

Gegevens uit:

- Verdam, Middelnederlandsch Handwoordenboek
- Van Dalen, Etymologisch Woordenboek

TIEN JAAR OMHEINING, een bloemlezing

Op 1 maart 1991 opende Sonodruk een nieuw bedrijf aan de Laurens Janszoon Costerstraat 11 te Heino.

Bij de direktie van Sonodruk speelde men al geruime tijd met de gedachte om rond de opening van de nieuwe drukkerij/uitgeverij iets voor de Heinose gemeenschap te doen.

Omdat onze vereniging bijna tegelijkertijd haar tienjarig bestaan vierde, vond men bij Sonodruk dat het een goede gedachte was om geheel kosteloos voor onze vereniging een jubileumuitgave te verzorgen.

Het werd een bloemlezing uit de artikelen die in de loop van de eerste tien jaar van het bestaan van "Omheining" in het driemaandelijks kontaktblad waren verschenen.

Het is zonder meer duidelijk, dat onze vereniging Sonodruk buitengewoon erkentelijk is voor deze geste.

Zoals de toenmalige voorzitter, de heer H. van der Veen, in zijn dankwoord bij de opening van de drukkerij/uitgeverij al zei:

"det ha'j niet mutten doen, mär wie bint wel blie de'j 't edoan hebt".

Weer eens een schoolfoto. Een klas die een dagje op reis was, of zomaar genomen op het schoolplein? Wie helpt ons deze keer met een antwoord op de bekende vragen? Waar is deze foto genomen? Welk jaar ongeveer? Wie weet de namen van deze personen? We hopen deze keer op veel reacties. Ook al weet u niet al de namen, uw reactie is toch zeer welkom.

WIE WAS WIE?

Dan het volgende over de foto geplaatst in het nummer van maart 1991. Volgens de heer Berends, die de foto beschik-

baar stelde, is deze genomen in 1951 of 1952 achter het oude gemeentehuis waar toen nog een grote schuur stond. Links ziet u nog een gedeelte van het oude gemeentehuis. Het was een oude brandweerwagen, (slangenwagen volgens één van de reacties), die deelnam aan een optocht van het Heino'se feest.

De namen van de brandweerlieden zijn van links naar rechts: Gait Jan Dijkslag, Willem Oud Ammerveld, Mans Hengo, Thé Willemssen en op de bok Sjoerd Dijkstra.

De reacties kwamen van: Mw. Ulderink-Stegeman, Herman Vlierhuis en Herman Buitink, die wel niet al de namen wisten, maar met elkaar kwamen we er wel uit. Hartelijk dank aan bovengenoemde personen voor hun reactie.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Diverse leden en donateurs hebben gevraagd: "Wat is toch het verschil tussen lid, donateur en abonnee". Wel:

Een abonnee heeft een abonnement op het kontaktblad "Omheining" en betaalt daarvoor f 25,00 per jaar, tenminste als hij (zij) in Heino woonachtig is. Voor degene, die buiten Heino woont, wordt f 5,00 per jaar in rekening gebracht voor het verzenden per post.

Tevens krijgt men een uitnodiging voor de te houden activiteiten.

Een donateur betaalt evenals een abonnee f 25,00 per jaar; degene die buiten Heino woont betaalt eveneens f 5,00 voor de postverzending. Hij of zij krijgt tevens een uitnodiging voor de activiteiten en de jaarstukken.

Leden betalen f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00), zowel in als buiten Heino woonachtig. Men krijgt een uitnodiging voor alle activiteiten, de jaarstukken, heeft stemrecht en kan lid worden van één der werkgroepen.

- Het tienjarig bestaan van de vereniging.

In de eerste plaats willen we diegenen bedanken van wie wij een gelukwens mochten ontvangen.

De heer H. van der Veen, die na tien jaar voorzitterschap afscheid nam, werd met instemming van de algemene ledenvergadering benoemd tot erelid.

Mevrouw Marga van Egten-Kool hield een zeer boeiende voordracht in Drents dialect met tot slot een pleidooi voor de streektaal.

- Aan de paaswandeling deden ondanks de diverse evenementen in de regio 235 wandelaars mee. De reacties waren positief.

- Er is een herdruk verschenen van het fotoboek "Kiek toch es".

- Er zijn leden, donateurs en abonnees, die het boek "Tien Jaar Omheining, een bloemlezing" nog niet in ontvangst genomen hebben. Mocht men toch nog belangstelling voor dit boek hebben, dan kan men kontakt opnemen met één der bestuursleden (zie colofon).

- De werkgroep boerderij- en veldnamen kan nog meer leden gebruiken. Hebt U belangstelling, laat dit dan even weten aan de heer G.H. Elshof, Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem, telefoon 05299-7398.

- We zijn blij in de redactie de heer A. v.d. Wetering te kunnen verwelkomen. Nu hij de VUT-gerechtigde leeftijd heeft bereikt, wil hij graag meewerken aan de vormgeving van ons kontaktblad "Omheining". Hij zal daarbij de heer H.J.J. Hoppen en mevrouw F. Hageman-Zielman bij de opmaak terzijde staan.

SCHENKINGEN

* Van mevrouw M. Bonnhof-Weertman foto's.

* Van mevrouw M. Wolfkamp-Hansman enkele feestprogramma's van kort na 1945 en een mangel.

* Van de heer A.J. Kloezeleman een boekje "Onze gemeenschap Heino 1955".

* Van de heer pastoor F.W. Roeloffzen een munt met de beeltenis van koningin-regentes Emma en koningin Wilhelmina.

* Van de heer G. van Wifferen een verzameling spelletjes en speelgoed uit het verleden.

Ter reproductie foto's van:

Mevrouw A. Bekkink-Grootenhuis, mevrouw J. van Dorth-Hoekerswever, mevrouw W. Houwen-v.d. Worp, mevrouw A. Jonkman-Ruitenbergh, mevrouw J.W. Lipman-Schoorlemmer, mevrouw J. Slendebroek-Hoekerswever, mevrouw J. Stokvisch, mevrouw M. Wolfkamp-Hansman en de heer G. Nijenhuis.

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,
van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,
Marktstraat 14, 8141 GC Heino

G.C. Stapel,
de Cingel 15, 8141 BV Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid:

Contactpersoon: J. Freriks
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino

F. Hageman - Zielman, Vlaminckhorstweg 28,
8141 GG Heino (vormgeving)

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

A. van de Wetering, de Haarstraat 33,
8141 EW Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde "OMHEINING" te Heino

11e jaargang - nummer 3 - september 1991

INHOUDSOPGAVE

blz. 50	Stegen en wegen in Heino (5) - C.D. Compaan en D. van de Klippe
blz. 53	Rectificatie
blz. 53	Het Kokshuis en haar bewoners in de buurschap Rosendaal onder Heino - G.A. Hutten
blz. 64	De melktank - T. van Tijen—Baurichter
blz. 65	Appels en peren - J.J.M.W. ter Laak
blz. 66	Wule zekt det zo (2) - Henk van der Veen sr
blz. 67	Uut de olde deuze - gedicht, Fons Spitzen
blz. 68	Sprekende foto's (17) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 70	Wie is wie? - M.H. Stavorinus
blz. 72	Van de bestuurstafel

STEGEN EN WEGEN IN HEINO (5)

C. D. Compaan en D. van de Klippe

In dit artikel ronden we het verhaal omtrent de aanleg van de rijksstraatweg door Heino af. Het spreekt vanzelf, dat heel veel grondeigenaars land moeten afstaan, niet alleen buiten het dorp, maar ook in de kom. Als rijkstaxateur wordt de heer G. Noordman uit Wijhe benoemd. Hij zal, samen met de taxateurs die door de landeigenaars zijn aangewezen, overgaan tot waardering der eigendommen, zo schrijft de Gouverneur der provincie Overijssel in een brief van 1 november 1828.

Ruim een jaar later is de procedure afgerond en op 3 december 1829 ontvangt de burgemeester de hierna volgende lijst met de bedragen welke aan de genoemde eigenaren moeten worden uitbetaald.

Lijst van Ordonnantien welke bij deze door den Gouverneur der provincie Overijssel worden toegezonden aan het Gemeentebestuur van Heino.

Nrs.	Belanghebbenden	Bedrag	Leges
222	wed. Luttenberg		
	-Borgman	48.75	0.25
223	dezelfde	4.80	---
313	D. Syngel	69.96	0.25

322	G.W. Hazelhorst	89.20	0.25
323	dezelfde	144.68	0.45
330	L. Altinkhorst	234.89	0.60
331	B. Vonderman	236.46 ½	0.60
333	A.K. Grumel	37.25	0.25
342	A. Smits	50.37	0.25
343	dezelfde	32.83	0.25
345	C.K. Dietzigus	7.20	---
346	dezelfde	11.21	0.25
348	G. ter Haar en Co.	17.29	0.25
350	K. van den Berg	5.70	---
353	Jannes Rientjes	42.50	0.25
354	Jan Jacobs	19.50	0.25
355	J.A. Kloosterman	49.48 ½	0.25
356	W. van Langen	44.-	0.25
357	G.J. Dikken	9.10	---
358	J. Jacobs	6.10	---
359	J.A. Kloosterman	4.68	---
360	D. Blom	83.15	0.25
361	W. van Langen	10.60	0.25
362	wed. J.T. van Langen	8.40	---
363	A. Klomp	3.82	---
364	J.A. Kloosterman	2.97 ½	---
365	B. Klomp	71.72 ½	0.25
366	G.A. Klomp	12.83	0.25
367	J.A. Kloosterman	30.31	0.25
368	dezelfde	8.06	---

Lijst van Ordonnantien welke bij deze door den Gouverneur der provincie Overijssel worden toegezonden aan het Gemeentebestuur van Heino.

Num mers	Belanghebbenden	Bedrag van reclame Ordonnantien	Verplichting	
			Reclame geld	Leges geld
212	de Heer D. Luttenberg, geb. & Borgman	48.75	1	25
223	dezelfde	4.80	1	25
313	D. Syngel	69.96	1	25
322	G.W. Hazelhorst	89.20	1	25
323	dezelfde	144.68	1	45
330	L. Altinkhorst	234.89	1	60
	Barend Vonderman	236.46 ½	1	60
	A.K. Grumel	37.25	1	25
		50.37	1	25

Dorpsstraat Heino, begin 1900. Op de achtergrond de molen van Hooglugt. Rechts de afslag Lemelerveldseweg, waarvan het eerste gedeelte thans Van der Capellenweg heet. Vanouds was dat de Zandsteeg, die zich voor de aanleg van de rijksstraatweg onder dezelfde naam voortzette in westelijke richting, thans Zwolseweg en verderop Zuthemerweg. Aan de Zandsteeg ligt het oude erve 't Zand, nu E. Slotman, Zuthemerweg 5.

369	D. Blom	64.20	0.25
370	de Markte van Heino	0.90	-.--
371	M. Filbri	10.20	0.25
372	J. ter Haar	4.06	-.--
373	dezelfde	16.-	0.25
374	D. Bannink	23.31 ½	0.25
375	dezelfde	11.10	0.25
376	dezelfde	14.50	0.25
377	dezelfde	94.45	0.25
378	J.A. Kloosterman	83.71	0.25
380	W. Nibbelink	19.96	0.25
382	dezelfde	70.94	0.25
384	dezelfde	50.51	0.25

De burgemeester van Heino dient bij de Gouverneur een verzoek in om de weg door het dorp spoedig af te bakenen, teneinde de belanghebbenden gelegenheid te geven hun vruchtbomen en dergelijke, die geruimd moeten worden, tijdig te kunnen verpoten. In een brief van 16 april 1829 verzekert de Gouverneur evenwel, dat de opzichter A. van Wijn-

gaarden reeds "voorlang" het midden van de weg door Heino heeft afgebakend en aan belanghebbenden aangewezen welke "voorwerpen" moeten worden weggeruimd. Daar het echter mogelijk is, dat nog enige ingezetenen van deze bebakening onkundig zijn, heeft de Heer Hoofdingenieur van de Waterstaat de opzichter opnieuw gelast andermaal de nodige aanwijzingen te doen, teneinde de ingezetenen in de gelegenheid te stellen hun bomen te verplaatsen. Bestek en voorwaarden voor de bestrating van de nieuw aan te leggen weg worden op 13 mei 1829 te Brussel "geapprobeerd door den Administrateur voor den Waterstaat", de heer Ewijk. Het zou teveel plaatsruimte vergen het hier in zijn geheel op te nemen; we zullen er een aantal punten uitlichten.

- De aarden baan wordt 10 el breed, de straat krijgt een breedte van 4 el en 5 palm met een tonrondte van 15 duim.

NB. De el is oorspronkelijk een (textiel)maat van een armlengte (ca. 70 cm), maar in dit bestek wordt er een meter mee bedoeld. Een palm is ongeveer 10 cm, een handbreedte. Hoewel een duim bijna 2 ½ cm is, blijkt er hier een centimeter mee te worden bedoeld.

Bij dwars- en zijwegen wordt de breedte 6 el. De aannemer krijgt daarvoor f 1.30 per vierkante el boven de aanneemsom.

- Naarmate de bestrating vordert moet deze met zand worden bedekt en bij herhaling met bezems worden ingeveegd. Vervolgens moet de hele straat bedekt worden met een laag zand van vier duim, terwijl er aan beide kanten van de weg een band moet worden gelegd van 80 duim breed, bestaande uit levende, goed bewassen en vierkant op maat gesneden graszoden, vast en stevig aangestampd.

- Op elke 100 el dienen "schamppalen" te worden geplaatst van gezond en gaaf, in de winter geveild inlands eiken, zonder spint, lang 2 el, met een ronde kop van 25 duim doorsnede, bestreken met lijnolie, grondverf en zuiver loodwit.

- Na de eerste oplevering dient de aannemer de weg nog gedurende 6 maanden te onderhouden.

- De stenen voor de bestrating: vlakke of enigszins getrokken "klinkertmoppen", gebakken in de ovens langs Waal, Rijn, Gelderse IJssel, Vecht of Hollandse IJssel, maar ook stenen, die te Rijssen, Holten of elders in de omtrek gebakken zijn, mits ze dezelfde grootte hebben en volkomen aan de vereiste kwaliteit voldoen; slechts kantige, welgevormde en helder klinkende stenen worden goedgekeurd.

- De aannemer zal na zonsondergang of voor zonsopgang, en op zon- en feestdagen geen stenen mogen aanvoeren of verwerken "op verbeurte van vijftig guldens telken reize wanneer zulks plaats heeft".

Op 13 juli bericht de Gouverneur aan de burgemeester van Heino, dat zal worden overgegaan tot onteigening van de gronden die nodig zijn voor de twaalf tolhuizen met tuinen langs de nieuwe straatweg. Als taxateur voor het rijk wordt hiertoe aangewezen de heer G. Weijs te Deventer. Zoals bekend stond een van die tolhuisjes (gabels) op de hoek Zwolseweg-Molenweg.

De burgemeester verzoekt het gedeelte van de straat door het dorp eerst aan te leggen, maar door de vertraagde aanvoer van stenen blijkt het niet mogelijk te zijn de weg door Heino nog voor de winter te bestraten. De hoofdingenieur schrijft: "Het zij mij vergund hierbij nog aan te merken, dat de traverse door het dorp Heino nooit is bestraat geweest en dat dezelve vroeger bij den minsten regen een modderpoel gelijk werd, terwijl tegenwoordig door hetzelfde een nette zandweg loopt, die op zichzelf reeds als eene aanmerkelijke verbetering kan worden beschouwd, waarom ik vermeen te mogen opmerken, dat er geene billijke redenen tot klagen bestaan."

De lengte van de straatweg bedraagt in totaal 61.8 km, waarvan ruim 6 km binnen de gemeente Heino valt. De aanleg heeft ongeveer 6 jaar geveerd en f 687.392,79 ½ gekost.

bronnen:

- archief gemeente Heino
- provinciaal archief

STICHTING HET OVERIJSSELS LANDSCHAP

In 1992 bestaat deze stichting 60 jaar, een jubileum, dat o.m. gevierd gaat worden met het organiseren van een foto- en schilderwedstrijd, waaraan een ieder kan meedoen.

In overeenstemming met de doelstelling van de stichting is als onderwerp van de wedstrijden gekozen het Overijssels Landschap, en wel in de meest ruime zin, met uitzondering van het stedelijk milieu.

Een folder met nadere informatie kunt u aanvragen op het bureau van de stichting: Poppenallee 39, 7722 KW Dalfsen, tel. 05290-1731.

RECTIFICATIE

In het vorige nummer zijn helaas enkele regels weggevallen uit het artikel van de heer Hutten. Het betreft blz. 35 rechterkolom bovenaan. De tekst moet luiden:

Van D 375, 383 en 384 wordt 2 ha. 01 a. 27 ca. onteigend. Hiervoor ontvangen ze f 6423,28. Van D 558 en 559 wordt 49 a 14 ca. onteigend. Hiervoor krijgen ze f 1340,- maar moeten hiervan f 900,- afstaan aan hun bureu, de weduwe Rosendaal-Tenthof en haar kinderen, omdat die het recht van erfpacht hebben.

HET KOKSHUIS EN HAAR BEWONERS IN DE BUURSCHAP ROSENDAAL ONDER HEINO

G. A. Hutten, Kesteren

Het verhaal over de boerderij de Tutert en haar bewoners in het juni-nummer van Omheining gaf ook zicht op de verstrengeling van dit erve met de omringende boerderijen in de buurschap Rosendaal. Thans een geschiedenis van de boerderij, welke het sterkst met de Tutert werd verbonden, het Coks of Kokshuis genaamd, gelegen aan de Nieuwe Wetering bij de spoorbrug. Thans woont er de familie Beltman, Molenweg nr. 9. Veel oudere mensen in Heino zeggen dat deze boerderij de Tutert is. Dat is begrijpelijk. Toch is dit vanouds het Kokshuis, zoals de kadastrale atlas van ca. 1820 ons laat zien. Vooraleer ik de bewoners van deze boerderij de revue laat passeren, eerst een verheldering van de bezitsverhoudingen vóór 1800 om de naam en het ontstaan van deze boerderij te verklaren.

Hoewel er sinds onheuglijke tijden, al vóór 1700, op deze plek een caterstede, een huis, stond, komt in het Oud Rechterlijk Archief van Heino de naam Kock of Cok echter pas voor in 1723. In dat jaar gaan in het schoutampt van Heino enkele erven en nogal wat landerijen over in andere handen. Vrouwe Alagonda van Broekhuysen, weduwe van Joan Godfried van Uyterwijck tot de Alerdinck, verkoopt dan aan baron Willem van Haaften, Heer van de Grote Weede, vele percelen land, welke behoren tot het spijker thiende of thijnde. Van dit spijker thijnde, al vóór 1674 behorend tot de Alerdinck en daarvóór tot de Bredenhorst, worden de beide erven Eyssink (groot en klein Eysinck), het erve Raemstal, de Derenhorst en de Vossenbelt (landen rondom de Bredenhorst gelegen) en twee erven tussen de Oude en de Nieuwe Wetering, alle in het Schout-

ampt van Heino gelegen, overgedragen. Willem van Haaften verkoopt in 1723 daarvan door aan Hendrik Muntz, Scholtus van Heino, en zijn vrouw Eva Margarieta van der Sluys, "dat gedeelte van het spijker thijnde gaende uyt en over den Vossenbelt, involgens als het enige jaren herwaerts an Hendrijk Kock en nu tegenwoordig an Jan Lubbers is verhuurd geweest". De acte van volmacht bij deze transportacte, afgegeven in Zwolle 12 juli 1723, vermeldt nog "dat de Vossenbelt eenige jaren herwaerts aan de Cok apart verhuurd is geweest en nu getransporteerd dient te worden aan Hendrik Muntz, Scholtus van Heino". Muntz koopt deze "thiende" voor f 200,- 1). [De beschrijving van deze boerderij geeft ons ook een duidelijk beeld van de ontwikkeling van de grondprijzen. Vermoedelijk is deze grond in 1723 nog onontgonnen.]

genomen dat ged. lte. van de spijker thijnde
 gaende lijt en over den Vossebelt in vaegen als
 het enige jaren herwaerts in Hendrick Kock
 Kock en in tegenswoordig an Jan Lubbers is
 verhuurd geroeft, Belovende sij Comp^t 79
 sijn thijnde te fullen vaagten en Crokaren
 door alle erectie opfgrake en mananinge als
 nae rechte sonder argelicht hebbe ider desen
 ijgendaenicht nevent de Comp^t 79 gefogelt
 en getekent Heyno den 13 july 1723
 Janes Hellenboom versatter Horte

Fragment van de acte van overdracht van de Vossenbelt, waar Hendrick Kock eertijds
 woonde. Recht. Arch. Heino, inv. nr. 5, pag. 196-197

Een analyse van deze transportacte riep een
 aantal vragen op rondom het spijker thijnde en
 den Vossenbelt. Wat is het probleem? Hen-
 drick Kock wordt in andere acten ook Hendrik
 Vossebelt genoemd; Jan Lubbers ook Jan
 Lubbers Vossebelt. En omdat anderhalve km
 stroomopwaarts richting Wijhe aan de Nieuwe
 Wetering, op de grens tussen Heino en Wijhe,
 het Erve de Vos of Vossebelt lag, (de boerderij
 is na de Tweede Wereldoorlog afgebroken)
 moet de vraag gesteld worden of de Vossebelt
 waar Hendrik Kock woonde dezelfde plaats is
 waar het Erve de Vos of Vossebelt ligt. Bestu-
 dering van de registers van hoofdgeld uit
 1675, van het vuurstedengeld uit 1682 en
 1751, en van de verpondingslijsten (belasting-
 cohieren) van 1725 en van 1695 maken duide-
 lijk dat het erve de Vos en de katerstede waar
 Hendrick Kock op woonde twee verschillende
 locaties zijn. 2) Op deze lijsten zijn de boerde-
 rijen en katersteden vermeld, zoals ze in het
 landschap gesitueerd zijn. Maar tussen het er-

ve de Vos en de caterstede den Vossenbelt,
 beide aan de Nieuwe Wetering gelegen, zijn
 de boerderijen vermeld van de Born, de Tutert
 en het Rijckels. De Vossebelt of de Kock ligt
 steeds in het noordelijk gedeelte van de buur-
 schap Rosendaal. Jan Vos op het erve de Vos
 betaalt in 1695 en in 1725 per jaar f 18,- be-
 lasting, de Kock f 6,-. Het erve de Vos is in
 1802 nog leenhorig aan de huize Almelo; de
 caterstede van Hendrik Kock en het land daar-
 bij behorend wordt, zoals we zojuist zagen, in
 1723 gekocht door de Scholtus van Heino.
 Voor de naam Kock kan ik geen verklaring vin-
 den. Bezien we deze plaats echter in wat rui-
 mer verband in de buurschap Rosendaal dan
 vermeld ik hier alvast dat "het erve en goet het
 Rosendaal" vóór 1700 ook uitgebreide lande-
 rijen had aan de rechterkant van de Rosen-
 daalseweg, komende van de kant van Heino.
 In de Middeleeuwen was het Rosendaal bis-
 choppelijk goed van de bisschop van
 Utrecht. Het is hier de moeite waard te ver-

melden dat in de rekeningen van het Bisdom Utrecht in 1336 staat vermeld: "Jan van Westenholte, anders geheten die Koc, hout [behoudt] die Costede mit toebehoor, gheleg-
hen in Heyner Kerspel".3)

De Vossebelt wordt ook vermeld in 1462 en 1470 als Aleff van Haren oorkondt te hebben verkocht aan Geerde Oevynck en zijn vrouw Wobbe 32 mud rogge gaende uit de Spijckinck, uit Ramelmans goet, uit Holthuys, uit Eysinck, uit Ramstell, uit Vossebelt en het Loo, welke hij van de heer van Almelo in leen had. 4) Ook de verpondingslijst van 1601 vermeldt "een camp boulant aen de Wetering genaamt Vossebelt", ter grootte van 0.8 ha. 5)

1723-1800

De transportacte van het Koks uit 1723 vermeldt dat "die Vossebelt enige jaren herwaerts an Hendriek Kock en nu tegenwoordig an Jan Lubbers is verhuurd geweest". Hendrik Kock zal er vrij lang op gewoond hebben. In het Doopboek van Heino komt hij tweemaal voor. In 1696 wordt Hadewijch gedoopt en in 1697 Harmijne, dochters van Hendrik Cock. De naam van de moeder wordt in het doopboek van Heino pas vanaf 1734 vermeld. Verder is Hendrik enkele malen ceurnoot (bijzit bij een rechtshandeling). Maar in 1723 woont er Jan Lubbers. Van hem is niet meer bekend dan dat hij enkele keren ceurnoot is geweest. In 1735 zijn er nieuwe bewoners op het Koks. Berent Teunis Vossebelt is vanaf dat jaar ceurnoot bij een aantal rechtshandelingen van zijn burenen. Berent Teunis en zijn vrouw worden zondagmorgen 5 augustus 1738 in hun zondagrust nog al gestoord. Het Doopboek van Heino vermeldt dat er die ochtend een kind bij het Vrolijkenshuis werd aangetroffen, dat er 's nachts te vondeling was gelegd. Vrolijken Hendrik (woonde tegenover het Koks) stelde zich in verbinding met de Drost. Het kind moest door de Diaconie van Heino gedoopt en aangenomen worden. "Dus is het de eerste veertien dagen aen Cocks en daarna aen Snijder Jacobshuis besteed en is op den 3e september overleden".

Het Register van Ingezetenen te Heino van 1748 noemt Berent Teunis Vossebelt kortweg Berent Kok. Hij is gehuwd met Fenne Lucas. 6) Nadere gegevens over hun afkomst en hu-

welijksluiting ontbreken. Ze zijn Rooms-Katholiek en horen kerkelijk onder Raalte. Het R.K. Doop- en Trouwboek begint daar pas in 1756. Het Register vermeldt dat ze in 1748 drie kinderen hebben, Maria en Janna ouder dan 10 jaar, Egberdina jonger dan 10 jaar. Later komen we in het huwelijksregister van Raalte nog een zoon Antonie tegen.

1. **Maria**, ged. ?; begraven (Heino) 10 aug. 1795 "woonagtig aan de Post bij het Erve Wechterholt"; huwt als Jonge Dochter van het Kokshuis (Raalte) 10 okt. 1759 met Hermanus Knape, begr. 7 juli 1789 "woonagtig aan de Post bij het Nienhuis".
2. **Janna**, ged. ?; overl. ?; gaat als Jonge Dochter van het Koks 18 april 1775 in ondertrouw met Gerrit Gerrits uit Dalfsen en zij huwen (Dalfsen) 7 mei 1775.
3. **Egberdina**
4. **Antonie**, ged. ?; overl. ?; gaat als Jongeman op het Koks 19 april 1771 in ondertrouw met Janna Barents van de Kleine Bromhaar uit Raalte en zij trouwen daar kerkelijk 12 mei 1771 met dispensatie. Janna wordt 5 okt. 1809 in Heino begraven "woonagtig aan Kokshuis aan de Nieuwe Wetering onder Heino".

Antonie Berents en zijn vrouw Janna Berents blijven op het ouderlijk huis, het Koks, wonen. Zij maken mee dat hun woning en landerijen van eigenaar verandert. In 1723 had de Schol-
tus van Heino, Hendrik Muntz, het Koks aangekocht. Hij bleef met zijn vrouw en drie kinderen, Coenraat, Catharina en Johan Gerhard echter op het Muntzhuis wonen. Dat lag aan de westzijde van de Nieuwe Wetering vlakbij de huidige spoorwegovergang tegenover café/bakkerij Kappert. Op 10 dec. 1757 maakt Catharina Muntz bekend "dat door het ab intestato" (zonder het maken van een testament) overlijden van haar broer Joan Gerhard Muntz bij magescheid op haar en haar broer vele percelen zijn overgegaan. Catharina erft o.a. huis, hof, schuur, berg en boomgaard en een klein stukje weideland "door wijlen haar broer zelf bewoont en gebruikt wordende" en ook de caterstede het Coks. 7) Coenraat Muntz, rechter te Haaksbergen, wordt 12 juli 1776 in de kerk in Heino begraven. Catharina

overlijdt 23 dec. 1776 en wordt 31 dec. 1776 in de kerk te Heino begraven.

Het jaar erop gaan de erfgenamen van wijlen Catharina Muntz publiek verkopen "haar huis en wheere, hoven, plantagien bij de overledene zelf bewoont ende gebruikt geweest," vervolgens de havesathe de Bredenhorst en verder nog 12 percelen, waarvan het 4e perceel is de caterstede genaamd Kokshuis. Dit laatste wordt op 5 juli 1777 door Teunis Nienberg ingezet op f 1750,-. De week erop is de finale verkoop. Thijs Gerrits Bisschop is de koper voor f 2255,-. 8) Het jaar erop koopt Thijs Gerrits Bisschop de caterstede Koks aan Borchard Harmen Baron Gansneb Tengnagel, Heere van de Luttenberg, Leemkuil en Bredenhorst voor dezelfde prijs als hij het had gekocht. 9) Of de pachter Antonie Berents tot zijn dood op deze plaats is blijven wonen, is niet geheel duidelijk. Antonie Berents en Janna Berents hadden vier kinderen.

1. **Berendina**, ged. (Raalte) 5 apr. 1772 aan Kokshuis. Doopgetuige is Everdina, zuster van de vader.
2. **Antonia**, ged. (Raalte) 16 nov. 1773 aan Kokshuis. Doopgetuige is Rudolphus, zuster van de moeder.
3. **Hermannus**, ged. (Raalte) 5 sept. 1775 aan Kokshuis. Doopgetuige is Johanna, zuster van de vader.
4. **Lamberta**, ged. (Lierderholthuis) 1 okt. 1777 op 't Koks. Doopgetuige is Maria, zuster van de moeder.

Wanneer Thijs Gerrits Bisschop en zijn vrouw Gergien Jansen op het Koks zijn gaan wonen is niet duidelijk. Thijs Gerrits Bisschop is een zoon van Gerrit Arents op de Grote Bisschop en van Trijntje Jansen. Uit het testament van dit echtpaar blijkt dat hun dochter Hendriena, gehuwd met Jan Jansen, de boerderij de Grote Bisschop krijgt. 10) Mathias Gerrits Bisschop huwde (Wijhe) 23 febr. 1770 Gerarda Jansen. De plaats het Koks wordt in één acte naar hem genoemd. Het is van belang deze hier te vermelden mede voor het veldnamenonderzoek en ook als antwoord op de vraag waar de Vossebelt nu precies lag. Als in 1794 de erfgenamen van wijlen Arent van Oldeneel de bezittingen van de van Oldeneels gaan ver-

kopen, is het 13e perceel "een weideland de Floddermate, ook Fraterweide genaamd, ruim zeven morgen groot, liggende westwaards aan de Nieuwe Wetering, Zuidwaards aan land differente Eigenaren toekomende, Oostwaards aan 't Land van Meulenstege en Noordwaards aan 't Land van Tijs Kokplaats of de Vossebelt". 11) Deze benaming laat derhalve duidelijk zien dat de Vossebelt ligt waar het Kokshuis is en onderscheiden moet worden van het erve de Vos of Vossebelt, iets verder stroomopwaarts. Het weiland de Floddermate of Fraterweide heet later kadastraal D 374 en 375. De volkstelling van 1795 laat zien dat "Thijs Bisschop" op het Koks woont. Als beroep staat vermeld: kater. Er wonen dan drie personen op het Koks. De lijst van Gereformeerde zielen uit 1798 laat zien dat op het Koks wonen Berent Els en zijn vrouw Aantje Egbers en Miente en Willem Egbers.

Tussen 1800-1900

In 1802 gaat het Koks weer over in andere handen. De Bredenhorst en bijbehorende landerijen en huizen worden verkocht. De heer H. Gansneb genaamd Tengnagel tot Luttenberg koopt de caterstede Het Koks maar verkoopt deze door aan Jan Keizer voor f 2860,-. 12) Jan Keizer verkoopt de caterstede het Koks alweer in 1804 aan Gerrit Jan Linthorst en zijn vrouw Berendina Jacobs voor f 2825,-. 13) Gerrit Jan Linthorst en zijn vrouw nemen een hypotheek van f 2000,- en geven hun caterstede, het Koks genaamd, gelegen aan de Nieuwe Wetering, als onderpand. 14) Gerrit Jan Linthorst, geb. (Dalfsen) 1 aug. 1754, zoon van Rutger Assies en van Maria Zeines in het Hoveniershuis op de Linthorst in Lenthe; overl. 11 mei 1837; trouwt (Dalfsen) 3 nov. 1792 Berendina Jacobs, dochter van Jacob Derks, ook genaamd Jacob Snijder (vader was kleermaker te Heino) en van Janna Berents op het Kleine Koers onder Heino; ged. 15 juli 1764; overl. 15 jan. 1818, oud 53 jaar. In de transportacte van 1804 wordt Gerrit Jan Linthorst echter Gerrit Jan Bruinink genoemd alsook bij de telling van gezinshoofden in 1812. Omdat zijn vader vroeg was gestorven, was zijn moeder hertrouwd met Hendrik Bruining. Hendrik "tweede man van Maria Seijnen

nu weder weduwe op 't Erve de Linthorst in Lenthe" werd (Dalfsen) 21 dec. 1792 begraven; Maria Seijen werd (Dalfsen) 16 febr. 1796 begraven. De huwelijksinschrijving vermeldt: "Gerrit Jan Rutgers, Jonge Man aan het Lange Slag (te Zwolle ingeschreven) huwt 3 nov. 1792 Berendina Jacobs, Jonge Dochter, beide onder Dalfsen". Gerrit Jan en zijn vrouw verhuisden ca. 1795 van de Linthorst in Lenthe, waar hun eerste twee kinderen waren geboren, naar de Sonnebelt in de Zandstege onder Zuthem. Ze gaan in 1804 naar het Koks.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. **Roelofje**, ged. (Dalfsen) 14 aug. 1793; overl. 14 april 1796 "woonagtig op de Sonnebelt onder Suthem an de Santstege";
2. **Jacob**, ged. (Dalfsen) 20 jan. 1795; overl. 21 febr. 1883; tr. 23 nov. 1816 met Maria Beims, dochter van Jan Beims, hovenier op huize Relaeer, en van Derkien Jansen van der Kolk, geb. (Dalfsen) 22 nov. 1792; overl. (Wijhe) 23 mei 1857 in de buurschap Wegterholt.
3. **Rutger**, ged. 12 dec. 1796; overl. (Wijhe) 19 juni 1838; tr. (Wijhe) 1 mei 1821 met Maria Abrahams Ottenkamp.
4. **Mannes**, geb. 14 nov. 1798; overl. ?; tr. 22 april 1826 met Kaatjen Kruisdijk, d.v. Gerrit Kruisdijk en van Gerrigje Teunis, geb. (Wijhe) 24 febr. 1805.
5. **Janna**, geb. 17 aug. 1800; overl. (Wijhe) 3 febr. 1864, huisvrouw van Hendrik ten Hove.

Gerrit Jan Linthorst is schipper en landbouwer. Een rapport uit 1811 van de Maire van Heino met een opgave van landerijen liggende in de gemeente Heino vermeldt, dat Gerrit Jan Linthorst in bezit heeft: 1 morgen bouwland, 1 ½ morgen groenland en 3/4 morgen bosch. Eén morgen is 1.23 ha. 15)

Eind 1817 en begin 1818 heerst er diepe rouw op het Koks. Op 22 nov. 1817 overlijdt op het Koks Gerritdina Jacobs, 60 jaar oud. Ze was gehuwd met Arent Hertman, sergeant. Enkele maanden later, 15 jan. 1818, overlijdt Berendina Jacobs, oud 53 jaar, vrouw van Gerrit Jan Linthorst. Dit verlies zal diep ingegrepen heb-

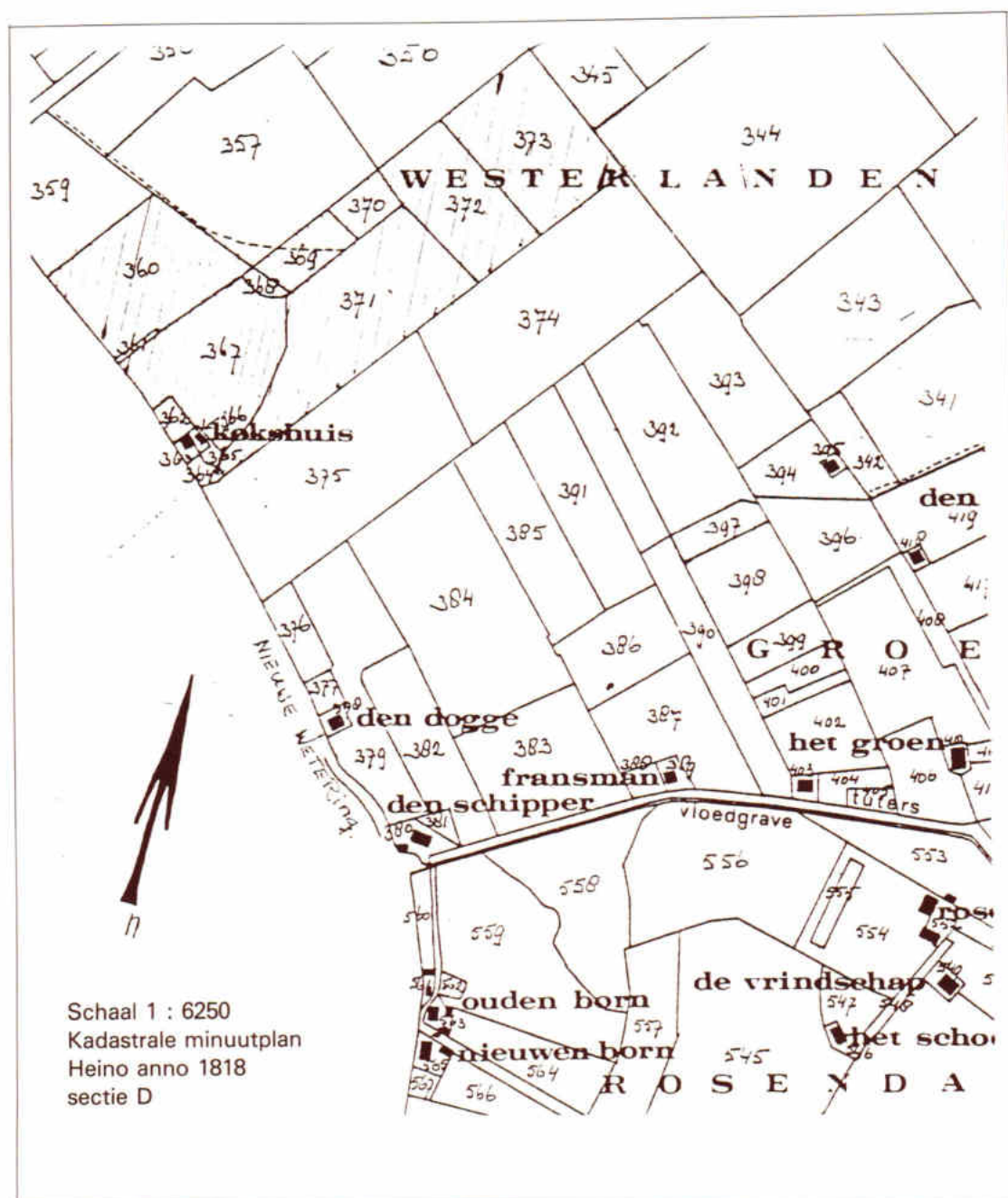
ben in dit gezin. Zoals altijd, komt ook hier de toekomst van Linthorst er anders uit te zien. De Zwolsche Courant van 7 aug. 1818 vermeldt de volgende advertentie: "Men preferred uit de hand te koop: Een bijna nieuwe VECHTSCHUIT, met al zijn toebehoren, van zeijlen en verder Getuig, alles in goede orde. De zelve legt onder Heino digt bij den Born, Nieuwe Wetering. Te bevragen bij Gerrit Linthorst aldaar wonende".

Inmiddels was de oudste zoon Jacob op 23 nov. 1816 getrouwd met Maria Beims. Zij blijven op het Koks wonen.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. **Gerridine**, geb. 13 aug. 1817.
2. **Jan**, geb. 20 okt. 1818; tr. 14 nov. 1844 met Aaltje Hendriks uit Raalte.
3. **Berend**, geb. 10 febr. 1820; overl. 28 sept. 1820.
4. **Berendine**, geb. 21 mei 1821; overl. 4 juni 1854; tr. 16 mei 1851 met Teunis Kruisdijk uit Zwollerkerspel.
5. **Hendrieke**, geb. 5 juli 1822.
6. **Derk**, geb. 27 sept. 1824.
7. **Willemina**, geb. 9 jan. 1826; overl. 17 maart 1827.
8. **Willem**, geb. 21 mei 1828; overl. (Franeker) 25 aug. 1860.
9. **Johanna**, geb. 4 maart 1838; overl. 5 april 1838.

Bijna een kwart eeuw blijft Gerrit Jan Linthorst eigenaar van het Koks. Maar 26 dec. 1826 "bekent Jan Linthorst te hebben verkocht aan Hubert Tombeur en vrouw Antonia Battels een behuizinge, schuur en verder getimmerdes, tuin en al zodanige landerijen bij het getimmerdes behorende, bestaande in weide-, hooi- en bouwland, tezamen groot ruim zes morgens, staande en gelegen aan de Weteringe onder Heino, grenzende aan bovengenoemde Wetering en op de zijden en van agteren Jan Tuijtert, Jannes Mollensteeg, Gerrit Terhaar, met alles wat aard, spijker, nagel en paalvast gevonden wordt en in welke verkoop mede toestemmen de kinderen van de verkoper namelijk Jacob Linthorst, Rutger Linthorst, Mannes Linthorst, Janna Linthorst, die af-

stand doen van alle aanmaningen. De koop-prijs bedraagt f 2000,-. Jacob Linthorst is thans zelf op de plaats woonachtig. Als hij binnen zes jaar het verkochte kan inlossen met een gelijke somma van f 2000,- dan zullen de kooperen vrijwillig afstand doen van het verkochte ten behoeve van Jacob Linthorst of wettige decendent". 16) Van deze laatste handreiking is geen sprake geweest. Twee jaar later verkopen Hubert Tombeur en zijn vrouw Antonia Battels, renteniers, wonende te Heino, aan Jan Tutert, schipper te Heino, de Caterstede het Koks, gelegen in Heino, nr. D. 85, aan de Oostzijde de Nieuwe Wetering, bestaande in behuizingen en getimmerde, den Hof, Bouw- en Groenland, alles aan elkaar gelegen, groot zeven bunder acht en dertig roeden, tussen de landen van de koper, Meulenstege en de weduwe ter Haar, zo en in dier voegen als verkooperen het zelve bezitten volgens onderhandse koopacte d.d. 26 dec. 1826. De koopprijs is f 2000,-. 17) Jan Tutert en zijn vrouw Hendrika Nieuwenhuis wonen op de Tutert, zoals ik in het juni-nummer van Omheining uitvoerig heb weergegeven, en blijven daar ook wonen. Wel nemen ze voor deze belangrijke bezitsuitbreiding een hypotheek van f 2000,- bij Hidde van Voorst op het Rosendaal. Als onderpand stellen ze daarvoor de katerstede het Koks, nr. D. 85, en een stuk groenland, het Mulders genaamd, gelegen bij het eerst genoemde goed onder Heino. 17) De notariële acte vermeldt in 1828 nog geen kadasternummers. Dat gebeurt pas vanaf 1833. Maar omdat in Heino de kadastrale kaart al rond 1820 is samengesteld, kunnen we vaststellen wat de katerstede Koks omvat. Gerrit Jan Linthorst, schipper, staat daarop vermeld als eigenaar in het blok Westerlanden voor de volgende percelen: Sectie D nr. 362 tuin, 363 huis en erf, 364 weiland, 366 huis en erf, 367 bouwland, 368 weiland, 369 hakhout 370 hakhout, 371 weiland, 372 weiland, 373 weiland, tezamen groot 7 bunder, 11 roeden. 18) We zien dat hier twee woonhuizen staan en dat een gedeelte (61 roeden) nog niet in cultuur is gebracht maar nog bos is. De vraag is wie er in de tweede woning woonde. Het Bevolkingsregister in Heino begint pas in 1840. Maar op het Koks nr. D. 85 overlijdt op

31 okt. 1832 Jan Beims, 81 jaar oud, echtgenoot van Derkje van de Kolk, die 20 jan. 1835 overlijdt, schoonouders van Jacob Linthorst. Het gezin Jacob Linthorst zal vermoedelijk na het overlijden van Gerrit Jan Linthorst in 1837 het Koks hebben verlaten. Bij de geboorte van hun jongste kind in 1838 wonen ze in wijk B. Maar het Bevolkingsregister van Heino van 1840 laat zien dat ze dan tegenover het Rosendaal wonen op D nr. 150. Op het Koks, dat nr. D 160 heeft, wonen dan Jan Herbrink, timmerman, 38 jaar oud, en zijn vrouw Maria Poelhekke, 32 jaar oud, beiden geboren in Raalte. Ze hebben drie kinderen: Johannes (geb. 1831), Everdina (1834) en Antonia (1838). Ze vertrekken in 1842.

2 febr. 1840 overlijdt Jan Tutert, nalatende een weduwe en acht kinderen. Hij bezat drie boerderijen, te weten: de Tutert, het Koks en de Oude Born. Rond 1840 wordt op het Koks het huis op perceel D 363 afgebroken. Er vindt dan een herschikking van kadasternummers plaats. D 362, 363 en 364 wordt D 624 weiland; 365 en 366 wordt D 625 huis en erf; 367 en 371 wordt D 626 tuin en D 627 weiland.

In 1843 gaan op het Koks wonen: Hermannus Tutert en zijn vrouw Geertruida Norp. Hermannus Tutert, tweede zoon van Jan Tutert en van Henrica Gerrits Nijenhuis, ged. (Lierderholthuis) 2 maart 1810; overl. 28 nov. 1852; huwt 10 mei 1843 Geertruida Norp, dochter van Lambertus Norp en van Hendrika Rankenberg, geb. (Wijhe) 29 okt. 1812; overl. 31 dec. 1867. Als knecht hebben ze Chris Jan Noordman, 14 jaar oud, uit Wijhe.

In 1844 vindt een scheiding en deling van de goederen van wijlen Jan Tutert plaats. Het erve Koks, een van de drie boerderijen die ze bezitten, bestaat dan uit de volgende percelen: a) een huis en erf met tuin en een kamp bouwland, tezamen groot 1 bunder, 79 roeden; sectie D 624 bouwland 1 b 57 r. 60 e.; D 625 huis en erf 7 r. 10 e.; D 626 tuin 14 r. 30 e. gewaardeerd op f 975,-.

b) een kamp groenland het Koeland genaamd D 368 weiland 6 r. 90 e.; D 627 weiland 2 b. 6 r. 10 e. gewaardeerd op f 550,-.

c) eenig hakhout D 369 en 370 tezamen groot 61 r. gewaardeerd op f 140,-.

d) het weiland D 372 groot 1 b. 10 r. 20 e. en D

373 weiland groot 1 b. 52 r. 50 e. gewaardeerd op f 525,-.

e) een kamp weiland Muldersweiland genaamd D 360 weiland groot 1b. 60 r. 50 e. en D 361 water 3 r. 50 e. gewaardeerd op f 525,-. Tezamen groot 8 bunders, 79 roeden, 70 ellen, tezamen gewaardeerd op f 2715,-.

In het erve Koks behoudt Hendrika Nieuwenhuis, weduwe van Jan Tutert, drie vierde aandelen ter waarde van f 2036,25 en krijgt haar zoon Hermannus een vierde aandeel ter waarde van f 678,75. De weduwe Tutert en haar zoon Hermannus met zijn vrouw Geertruida Norp nemen hiervoor een lening van f 3000,- met als onderpand het Erve Koks, groot 8 bunders, negen en zeventig roeden, zeventig ellen. 19) Hendrika Nieuwenhuis overlijdt 28 nov. 1850. Bij testament had ze in 1845 bepaald "dat haar zoon Hermannus het recht krijgt drie vierde aandelen in het Erve Koks over te nemen en uit te boedelen een som van f 2036,25." 20)

Kinderen uit het huwelijk van Hermannus Tutert en Geertruida Norp:

1. **Johannes**, geb. 30 juli 1845; overl. 8 april 1920; huwt 25 april 1878 Maria Overmars, dochter van Jan Overmars en van Maria Ramaker, geb. (Heino) 19 dec. 1849; overl. 16 dec. 1922.
2. **Hendrika**, geb. 28 febr. 1848; treedt in 1872 in bij de Zusters van Liefde te Tilburg.
3. **Willemina Hendrika**, geb. 5 jan. 1850.
4. **Lambertus**, geb. 28 jan. 1851; overl. 31 jan. 1851.
5. **Gerardus**, geb. 28 jan. 1851; overl. 12 aug. 1852.
6. **Hermannus Lambertus**, geb. 8 jan. 1853; overl. ?; huwt 17 april 1890 Antonia Hooenkamp uit Olst.

Nauwelijks zijn Hermannus Tutert en zijn vrouw Geertruida Norp in 1851 volledig eigenaar geworden van het erve Koks of groot verdriet en diepe rouw treffen hen. In 1852 overlijdt in de zomer hun jongste zoon en enkele maanden daarna op 28 nov. Hermannus Tutert, oud 42 jaar. Zijn overlijden valt op dezelfde dag als van zijn moeder twee jaar eerder. Geertruida Norp is in verwachting van haar

zesde kind. Zij moet wel een sterke vrouw zijn geweest. Zij zet het bedrijf voort. Haar broer Jan Norp en een tante van haar man, Gerritdina Nijenhuis, weduwe Klomp, helpen in huis en op het bedrijf, maar ook haar zwagers op de Tutert zullen haar geholpen hebben.

Nog in 1850 was Hermannus Tutert een onderlinge ruiling aangegaan met Hermannus Schrijver, landbouwer te Herxen. Schrijver verklaart dat Tutert, als eigenaar van het Koks, een uitweg ter breedte van twee Nederlandsche ellen, lopend door het land van Schrijver aan de Oostkant van D 359, het Mulders genaamd, langs het kerkepad naar de Molensteeg, te voet, met rijtuigen en met vee mag gebruiken. Tutert daarentegen verklaart aan Schrijver af te staan een streppel van zijn land mede het Mulders genaamd, ter waarde van f 25,-, ook ter breedte van twee Nederlandsche ellen, lopende van de Nieuwe Wetering tot aan het kerkepad. Beiden zullen ter scheiding een doornenheg en een rikking plaatsen voor beider rekening en beiden zullen deze weg en de brug aan het einde van de weg over de tochtsloot langs de Molensteeg onderhouden. 21) Op de kadasterkaart is het kerkepad als stippellijn aangegeven.

Geertruida Norp, weduwe van Hermannus Tutert, overlijdt op de laatste dag van het jaar 1867, 65 jaar oud. Haar kinderen zijn dan nog minderjarig en er is geen testament gemaakt. In 1877 verklaart de oudste zoon Johannes bij onderhandse acte de nalatenschap van zijn ouders Hermannus Tutert en Geertruida Norp te aanvaarden, nadat zijn zussen Hendrika Tutert, religieuze te Zutphen, en Willemina Hendrika Tutert, landbouwster te Heino, en zijn broer Hermannus Lambertus Tutert, landbouwer te Heino, de nalatenschap van hun ouders hadden verworpen. Het erve Koks omvat in 1877 nog dezelfde percelen als in 1844. 22) Johannes Tutert huwt 25 april 1878 met Maria Overmars.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. **Geertruida Hendrika**, geb. 5 mei 1879; overl. 18 jan. 1958; huwt 18 mei 1922 met Hermannus Vlaskamp, zoon van Hendrik Jan Vlaskamp en van Maria Woolthuis, geb. (Zwollerkerspel) 25 april 1872; overl. 9 maart 1953.

2. **Johannes**, geb. 6 mei 1880; overl. 5 juli 1880.
3. **Johanna Maria**, geb. 23 april 1881, overl. 24 aug. 1934. Ongehuwd.
4. **Willemina Hendrika**, geb. 24 april 1883; overl. 7 april 1884.
5. **Willemina Hendrika**, geb. 6 maart 1885. Is religieuze geworden.
6. **Johannes**, geb. 3 juli 1890; overl. 12 april 1899.

Broer Hermannus Lambertus vertrekt in 1878 naar Zalk en Veecaten, zus Willemina vertrekt in 1878 naar Hellendoorn, zus Hendrika was in 1872 ingetreden bij de zusters van Liefde te Tilburg. Het jonge stel woont dus echt op zichzelf. Met de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Almelo in 1878 hebben er nogal ingrijpende veranderingen plaats. De lijn loopt voor een deel over hun eigendom en ze komen echt aan de spoorlijn te wonen. Van de kadastrale nummers D 659 weiland, 361 water, 624 weiland en 626 tuin wordt in totaal 96 are en 07

ca. onteigend. De schadevergoeding bedraagt f 3080,48. De bomen thans op perceel D 626 aanwezig dienen binnen veertien dagen verwijderd te zijn. 23)

Na 1900

Als Jan Tutert in 1920 overlijdt zijn er geen zonen om het familiebedrijf voort te zetten. Een testament heeft hij ook niet nagelaten. De boerderij blijft echter in de familie. De oudste dochter Geertruida Hendrika Tutert huwt 18 mei 1922 met Hermannus Vlaskamp. 16 juni 1922 verschijnen voor notaris Baurichter te Heino Maria Overmars, weduwe van Jan Tutert; Hermannus Vlaskamp gehuwd met Geertruida Hendrika Tutert, Johanna Tutert, landbouwster te Heino, en Gerhardus Johannes Overmars, landbouwer te Heino, als gemachtigde van Wilhelmina Hendrika Tutert, religieuze wonende te Stad Delden, en verklaren tot scheiding en deling te willen overgaan. Het erve Koks omvat nog dezelfde percelen als voorheen, hoewel door de aanleg van de

Mei 1947. Bij het 25-jarig huwelijksfeest van Hermannus Vlaskamp en Geertruida Hendrika Tutert. Samen met hun knecht Herman Kloppenberg en hun dienstbode Riek Neplenbroek. In hun midden Sjaantje Kwartén uit Amsterdam, die tijdens en na de oorlog daar logeerde om op krachten te komen.

*De boerderij het Koks ca. 1950. Op de voorgrond de spoorrails.
Links vóór de schuur de tentwagen, waarmee men ter kerke ging. Op de achtergrond de kap
van de hooiberg.*

spoorlijn en een omgelegde Nieuwe Wetering er andere kadastrale nummers zijn gekomen. Het geheel is nog groot 7 ha. 97 a. 60 ca. Comparanten verklaren in onderling overleg goed te vinden toe te delen aan comparant Vlaskamp als in huwelijk hebbend Geertruida Hendrika Tutert al het actief onder de last om alle schulden voor zijn rekening te nemen en aan de overige deelgenoten het hun toekomende uit te keren. In het uittreksel in het Hypothecair Register is geen bedrag vermeld van het gewaarde goed. 24) In 1938 koopt Hermannus Vlaskamp bij publieke verkoop een perceel weiland van Kiekebosch, gelegen aan de Molensteeg, D 1406 groot 1 ha. 50 a. 70 ca. voor de prijs van f 2750,-. In 1939 koopt Vlaskamp van Johannes Josephus Hoppen, afslager te Heino, een perceel weiland D 1405 groot 1 ha 14 a. 80 ca. voor de prijs van f 2825,-. (Beide percelen liggen buiten de oude buurschap Rosendaal, waartoe ik me beperk.) 25) Omdat het huwelijk van Hermannus

Vlaskamp en Geertruida Hendrika Tutert kinderloos bleef, zal familieberaad hebben plaatsgevonden over de opvolging. Hermannus Vlaskamp verkoopt en draagt over in 1948 aan Hendrikus Johannes Beltman, landbouwer te Lierderholthuis, zijn boerenerve, bestaande uit huis en erf met schuur, hooiberg, wagenloods, bouwland en grasland, staande en gelegen in Lierderholthuis, gemeente Heino, groot 10 ha 64 a. 10 ca. voor de prijs van f 20.000,-. 26) Hendrikus Johannes Beltman, geb. 25 dec. 1903, is de tweede zoon van Gerhardus Wilhelmus Beltman en van Johanna Maria Vlaskamp. Zijn moeder is een zuster van Hermannus Vlaskamp. Zo bleef het aloude Koks in de familie, waar thans een zoon van Hendrikus Johannes Beltman het bedrijf voortzet.

Met dank aan de heer G.W. Grootenhuis uit Heino voor de informatieve gesprekken en aan pastoor F. Roeloffzen van Lierderholthuis, die mij voorgaande foto's toestuurde.

Bronnen:

- 1) Rijks Archief Overijssel (RAO) Recht. Arch. Heino (Inv. E. Vroom) inv. nr. 5 d.d. 13 juli 1723, pag. 196-199 en nr. 37, pag. 13 vo.
- 2) RAO, Statenarchief (Inv. Ter Kuile) inv.nr. 2681, 2576, 2581, 2499 en Markeboek Heino inv.nr. 484, pag. 8.
- 3) RAO. S. Muller Fzn: Registers en Rekeningen van het Bisdom Utrecht 1325 - 1336, II, 739.
- 4) RAO. Huisarchief Almelo, voorl. inv. nr. 275
- 5) RAO. Statenarchief (Inv. ter Kuile), inv.nr. 2455.
- 6) RAO. Idem, inv.nr. 2194.
- 7) RAO. Recht. Arch. Heino (Inv. E. Vroom) inv.nr. 37, pag. 6vo.
- 8) RAO. Idem, inv.nr. 37, d.d. 5 en 12 juli 1777, pag. 63 v.v.
- 9) RAO. Idem, inv.nr. 9 d.d. 29 juni 1778, pag. 150
- 10) RAO. Idem, inv.nr. 8 d.d. 4 april 1766, pag. 152 v.
- 11) RAO. Idem, inv.nr. 37 d.d. 25 juni 1794, pag. 170.
- 12) RAO. Idem, inv.nr. 11 d.d. 26 jan. 1804, pag. 277 en inv.nr. 41, pag. 75 vo.
- 13) RAO. Idem, inv.nr. 11 d.d. 8 febr. 1804, pag. 285 en inv.nr. 41, pag. 77.
- 14) RAO. Idem, inv.nr. 15, d.d. 13 febr. 1804, pag. 30.
- 15) RAO. Onderpref. Deventer, inv.nr. 275, d.d. 15 nov. 1811.
- 16) RAO. C.Z. Halffman e.a. Inventaris van de in het RAO berustende hypothecaire en kadastrale Archivalia. Deventer, inv.nr. 238, deel 19 / 34 d.d. 26 dec. 1826.
- 17) A.J. Mensema: Archieven Notarissen in Overijssel 1811 - 1905, inv.nr. 4522, acte nr. 1964, d.d. 6 nov. 1828 en acte nr. 1974 d.d. 17 nov. 1828.
- 18) RAO. O.A.T. Grondbelasting Heino 1832, inv.nr. 33.
- 19) RAO. Arch. Notarissen Overijssel inv.nr. 3319, acte nr. 2293/134 d.d. 4 sept. 1844 en acte nr. 2310/151 d.d. 28 okt. 1844.
- 20) RAO. Idem, inv.nr. 3320, acte nr. 2341/7 d.d. 20 jan. 1845.
- 21) RAO. Hypoth. en Kadastr. Arch. Deventer, deel 84/92 d.d. 27 aug. 1850.
- 22) RAO. Idem, deel 279/40, d.d. 26 nov. 1877.
- 23) Arch. Ned. Spoorwegen, Utrecht, acte nr. 6 d.d. 1 juni 1878.
- 24) RAO. Hypoth. en Kadastr. Arch. Deventer, deel 672/58 d.d. 16 juni 1922.
- 25) RAO. Idem, deel 838 / 86 d.d. 4 april 1938 en deel 857/133 d.d. 3 okt. 1939.
- 26) RAO. Idem, deel 928/17 d.d. 28 juni 1948.
- 27) Doop-, Trouw- en Begraafregisters van Heino, Lierderholthuis, Raalte en Dalfsen.
- 28) Gemeente Archief Heino, Bevolkingsregister.

DE MELKTANK

T. van Tijen-Baurichter

Op 18 januari 1945 werd ik op de lijst van Wessels gezet. Wat hield dat in? Dat ik over tien dagen (een zondag, notabene!) met hem in de melkauto mee mocht rijden naar Enschedé.

Wessels, als chauffeur van de melkfabriek in Heino, moest een of twee keer per week een volle tank melk wegbrengen naar Twenthe. Zoals jullie je zult herinneren reden de treinen niet meer en de enige auto's die op de weg mochten, waren Duitse militairen of Nederlanders met een speciale vergunning.

Ik greep deze gelegenheid met beide handen aan, omdat ik een ham, een stuk spek en een rookvleesje wilde brengen naar onze familie in Enschedé.

Mijn oom en tante, die in de parochie van Pastoor Geertman woonden, hadden zeven kinderen, onder wie vijf zoons. Drie waren er ondergedoken, de middelste, Hans, bij de familie Lammers in Heino! Op zondagochtend 6 uur laadde ik mijn spullen op de slee (want er lag een dikke laag sneeuw) en haastte mij naar de melkfabriek.

De vrachtauto stond al klaar: de slee en de vleeswaren waren in een oogwenk opgeladen en ikzelf werd in de cabine geduwd, waar Wessels, Vosje en haar vriend Jan al ingeperst zaten.

Met gedoofde lichten reden we Heino door en de Raalterweg op. Ik probeerde tevergeefs een gesprek aan te knopen met Wessels. Hij was enorm zenuwachtig en tuurde ingespannen op de weg, die er maar duister bij lag, zo tussen de bossen van het Reelaer.

- "Hoeveel liter melk gaat er wel in zo'n tank, Wessels?"

- "Ja, ja, heel wat!"

- "Wordt die melk nou niet zuur van al dat geschud?"

- "Nee, nee, dà nie".

- "Denk erumme", zei hij ineens nadrukkelijk, "als er vliegtuigen laag overhenne komen, dan stop ik en dan gaan jullie alle drie er uit, zo rap als wat en geen gesodemieter!"

Wij zwegen verschrikt. Het werd geweldig warm in de cabine, waarschijnlijk omdat het zweet ons uitbrak.

Ik weet het niet zeker meer, maar ik meen, dat we inderdaad nog even onder de bomen in de sneeuw hebben gelegen, maar gelukkig was het loos alarm.

Na een paar uur reden we langzaam 't industrieterrein in Enschedé op. Een bleek ochtendlicht bescheen de troosteloze omgeving. Wessels stopte.

- "Hier mot je der uit, juffertje", zei hij tegen mij, "verder is het lopen geblazen".

Onzichtbare handen hadden mijn sleetje met de kostbare last naast de melkwagen gezet.

- "Tot vier uur!" Weg reed hij.

Daar stond ik in mijn winterlaarzen, moederziel alleen. Ik sloeg het touw van de slee over mijn schouder en liep door de sneeuw op zoek naar de Hoogelandsingel.

Na een tijdje was ik in het oude gedeelte van de stad aangekomen en ik besloot de weg te vragen. Bij een willekeurig huis in een straat belde ik aan. Wat een geluk! Die vriendelijke mensen haalden me binnen en legden mij de weg haarfijn uit. Zij vertelden mij dat er iets verderop een contrôlepost was (persoonsbewijzen en etenswaar), dus leidden zij mij door hun tuin en daarna door de tuin van de achterburen. Via hun huis kwam ik door de voordeur in een heel andere straat!

Het zal 10 uur geweest zijn toen ik voor het huis van mijn familie stond. Maar ik schrok geweldig: er stonden allemaal Duitse legerauto's in de tuin en militairen liepen in en uit de voordeur. Kennelijk was het huis gevorderd door de Wehrmacht. De burens kende ik nog vaag, zij gaven mij het adres waar mijn familie ver-

bleef en zo kwam ik eindelijk waar ik wezen moest.

Mijn oom en tante waren erg blij en ontroerd dat ik onverwacht en nog wel met etenswaren voor hen stond. Ondanks alle omstandigheden waren het gezellige uren, die om vlógen. Om 4 uur bracht mijn neef mij achter op zijn

fiets naar het industrieterrein, waar Wessels ongerust stond te wachten.

Weten jullie wat ik naderhand merkte? Er zat helemaal geen melk in de tank! Er zaten onderduikers in! Heel wijs van Wessels om ons niets te vertellen! - "Wat niet weet, wat niet deert", zal hij gedacht hebben.

APPELS EN PEREN

J. J. M. W. ter Laak

Deze titel staat boven een ontboezeming van de heer J.J.M.W. ter Laak, burgemeester van Eibergen (sinds kort lid van onze vereniging), waarin hij reageert op een artikel van mevr. F. Vlierhuis in ons orgaan van december 1988 (blz. 86) en op een schrijven van zijn broer (zie het nummer van maart 1989, blz. 19). We laten hier zijn verhaal volgen.

Als ex-fruitspecialist "uut die buurte" kom ik nog even terug op 'n Hof van Rakhörs.

In mijn jeugd werden groenten en fruit aan het einde van het dorp gekocht. Bij de familie Sating achter de melkfabriek. Dat was vlak na de tweede wereldoorlog. Wij woonden aan het adres A 127, nu Canadastraat 5 (kapsalon) tegenover de r.k. kerk. Alles ging toen praktisch nog te voet of met paard en wagen. Ook toen al leken buurmans appels en peren mooier en lekkerder. De fruitstand in de buurt werd niet per computer bijgehouden, broers en vriendjes waren zeker zo betrouwbaar. Zoiets blijft. Een in je jeugd ontwikkelde specialiteit verlaat je je hele leven niet meer.

Ik weet nu nog precies hoe dat toen in de buurt in elkaar stak. Nou ja, precies...

De lekkerste suikerperen zaten aan de boom voor de keuken bij de familie Geertman. De peren van Hassink (nu Oortwijn) waren van dezelfde kwaliteit. Daarvoor moest je achter het huis zijn, achter de bakkerij van Blom ("in de buurte van de pisbak").

Op de oven van bakkerij Blom werden in het najaar vaak appeltjes gedroogd. Ook die werden door ons op kwaliteit gecontroleerd.

Niet veel, maar wel heel lekkere goud-gele appels waren er te oogsten bij onze buurvrouw Kloppenberg. Die had ook heerlijke kruisbessen en frambozen.

Bij de burens aan de andere kant, de familie Brinkhuis, waren de appels ook niet slecht, maar daar waren extra risico's. Het voorste deel van de tuin was nogal open, dus je werd sneller gezien. Bovendien kwam je meester Brinkhuis als je gesnapt werd niet alleen thuis tegen, maar ook nog eens op school. Als de familie met vakantie was, dat was de beste tijd.

Hele fijne grote, ja hele grote mooie glanzende appels waren er ook in de gemeentetuin (thans 'n Hof van Rakhörs). Bijzonder in het deel dat door de familie Vlierhuis werd gehaald. De stam van de appelboom was voor ons gemaakt. Laag bij de grond, schuin omhoog. Als ik mijn ogen dicht doe zie ik ze nog. Het water loopt je in de mond. De familie Vlierhuis had trouwens nog veel meer in de tuin.

In het deel van de gemeentetuin van mevrouw Wolters waren de appels en peren ook hardstikke lekker. De aangrenzende tuin van Veldkamp was moeilijker te nemen. Bovendien was daar voor ons ook geen grote buit. In onze eigen tuin hadden we slechts twee oude stambomen met stoofperen en nog wat ander "gerei". Dat was eigenlijk maar weinig, omdat de tuin doorliep tot aan de zandweg voor boerderij Geerts (nu Marktstraat). In onze tuin waren wel veel bessenstruiken, waarin je

je goed kunt verstoppen. In onze buurt waren ook andere vruchten. Hazelnooten bij Brinkhuis waren niet zo riskant; de grote struik stond praktisch tegen onze heg.

Een grote walnotenboom stond in de gemeentetuin, ongeveer halverwege tussen de nog bestaande treurbeuk en het oude gemeentehuis. Pruimen en druiven, zelfs morellen waren er ook. Bijzonder was ook de tamme kastanjeboom in de tuin van de pastoor. 's Morgens vroeg hadden de dienstdoende misdienaars het eerste zoekrecht.

Voor de mooiste en zoetste aardbeien moest je echt in de tuin van Vlierhuis ("op de hoek") zijn. Ik zal niet overdrijven, maar volgens mij waren het de beste aardbeien van Nederland. De ellende was dat er zoveel kraaien en ander

gevogelte zich te goed aan deden, althans dat was de veronderstelling. Door middel van een net zou dat worden verholpen. Een net zou de rijke oogst beschermen.

Met mijn éne hand het net omhoog houdend, de andere volop in bedrijf, komt mevrouw Netty Vlierhuis van onder de treurbeuk de gemeentetuin in met de historische opmerking: "Zo, det bint noe oonze vogels!" Disse vogel wus niet hoe rap hee weg mos kommen.

P.S.

Noe mut mevrouw F. Vlierhuis niet net doen of zie nârgens van weet. Ik hebbe niet zovölle wroeging as oonze Chris. Meer boekzeerte ha'k in die tied.

Han.

WULĖ ZEKT DET ZO (2)

Henk van der Veen sr.

Zul

Völle o-klanken bint in de loop van de eeuwen um-evormd töt een eu, bv. "done" wödden "deun" en "dogede" wödden "deugd".

Oonze deure wödden in het Middelnederlands "door" enuimd. Een deurkezien bestund uut "doorpaelen", ok de grondbalke nuumden ze zo. Die onderste "doorpaele" is via "doorpel" "dorpel" ewödden.

Een paer Middelnederlandse uitdrukkingen waeren:

- enen dore en dorpel wisen (iemand de deur wijzen); en
- 't roert dore noch dorpel (het raakt kant noch wal).

In die tied - de laete middeleeuwen - kenden ze trouwens ok wel de benaemingen "drempel" en "drumpel". Dit laeste woord wödt in meerdere streektaalen nog gebruikt. Woar det van dan kump is muuiliik noa te goan, volgens

taalkundigen zol het een bievorm können wèen van "dorpel", as gevolg van het verspringen van de r, woar a'w het nog wel es een moal över zölt hebben.

In völle dialekten kump ok het woord "zul" veur. Det mut verwant wèen an "zuil". De Duutsers nuumt het een "Schwelle", in het Fraans is het "seuil" en in het Engels "sill". Het Middelnederlands kent ok de woorden "sil(le)" of "zil(le)" en ok - inderdoad - "sulle". Zo'n òöld en zo'n internationaal woord is det, of niet dan?

Gegevens uut:

- Verdam, *Middelnederlandsch Handwoordenboek*
- Van Dale, *Etymologisch Woordenboek*

UUT DE OLDE DEUZE

Van Agnes Hoppen ("Hoppen-Sluzeman"), thans wonende in Arnhem, kreeg ik het volgende gedichtje, met omschrijving van herkomst.

M. Wolfkamp-Hansman

Dit gedichtje is gemaakt door de heer Fons Spitzen. Het stond indertijd in het blaadje "Um 'n toren", dat naar de jongens in Indonesië werd gestuurd met allemaal Heino's nieuws. Fons Spitzen maakte dit gedichtje ter gelegenheid van een bezoek van de Koningin aan Dalfsen. De Heinose schooljeugd ging daar naar toe, door boeren weggebracht met paard en wagen. Ze kwamen te laat in Dalfsen aan, de Koningin was al vertrokken...

*Bie oons, doar zèè de meister:
Jonges, heur es hier,
schei noe mār uut met det geheister
en daans mār van plezier.
Mārgen dan goa'w noa Dalfsen hèn,
de Koninginne die kump doar.
Wie hoeft er niet zo vrog te wèèn,
wie goat mār niet met 't spoor.
De boeren brengt oons doar noa toe
met eigen peerd en waegen;
de knippe hòle wie dus toe,
det is wat weerd in disse daegen.
De grote dag brak an,
't spul reed Dalfsen binnen.
Mār wie der al vertrökken was,
det was de Koninginne...*

SPREKENDE FOTO'S (17)

J. K. Pruim-Reinders

De heer Hein Hazelhorst, gefotografeerd voor de klompenmakerij van Van Dam (thans slijterij) aan de Dorpsstraat in Heino.

De 13e december 1892 werd hij te Heino geboren als Gerrit Hendrikus, zoon van Gerrit Hendrik Hazelhorst en Jansje Smits.

Vader Gerrit H. was bakker en caféhouder in het pand waar nu het chinees indisch restaurant "Lotus" en de boekhandel/drogisterij van de heer Bisschop gevestigd zijn.

Het gezin Hazelhorst telde behalve zoon Hein nog drie dochters. Marie (Maria Magdalena), die ongehuwd op 31 december 1978 te Heino overleed in het bejaardenhuis "De Maat";

Dina (Berendina Pieterella), die huwde met de heer Prinsen en te Arnhem en Almelo woonde;

Nellie (Pieterella Hendrika), die huwde met Marinus Bode en te Amsterdam woonde.

Hein Hazelhorst oefende het beroep uit van bierhandelaar.

Café Hazelhorst werd café Van Rijssen en de heer Hazelhorst bouwde een nieuwe woning op de plek waar zich nu de Rabobank bevindt. Hij trouwde op 27 april 1920 te Heino met Mies (Hermine Klazina) van Olst, een dochter van Hermannus van Olst, die een bakkerij had waar nu de Hubo is.

De heer Hazelhorst overleed op 8 oktober 1958 en zijn echtgenote mevrouw Hazelhorst-van Olst op 6 december 1944 te Heino.

De familie Hazelhorst is van oorsprong een oude Heinose familie. In het doopboek van de Ned. Herv. Kerk te Heino vinden we al in 1739

Let op: deze fiets heeft geen ketting. De trapbeweging wordt door een cardanas overgebracht op het achterwiel.

dat Willen Jansen Haerselhorst en Grietien Jansen aan 't Jan Harms hun eerste kind Janna laten dopen.

Het boerderijtje 't Jan Harms heeft in de directe nabijheid gestaan van het huidige adres Zwolseweg 81.

Vanaf 1739 wonen er achtereenvolgens:

Willen Jansen Haerselhorst en Grietien Jansen (1e huwelijk); Gerridina Assies (2e huwelijk);

Zoon Hermannus Willems en Janna Berends; Kleinzoon Gerrit Willem Hazelhorst en Jannes Beldsnijder;

Achterkleindochter Gerregien Hazelhorst en Jannes Hartkamp; Jannes Hartkamp en Hermina Bannink (2e huwelijk).

Op 24 februari 1910 vervalt het perceel en de inmiddels weduwe zijnde Hermina Hartkamp-Bannink gaat dan bij haar zoon Gerrit Jan Hartkamp wonen, Zwolseweg 81; thans de woning van haar achterkleinzoon J. Melenboer.

Terugkomende op de heer Hein Hazelhorst nog een fragment-genealogie.

Hendrik Hazelhorst

geboren: 30 maart 1834 te Heino

overleden: 9 mei 1906 te Heino, oud 72 jaar

zoon van: Gerrit Willen Hazelhorst en Janna Beldsnijder (uit dit huwelijk 10 kinderen)

beroep: bakker/logementhouder/tapper

godsdienst: Ned. Herv.

adres: Bredenhorstweg, bakkersknecht bij Lindeboom; korenmolenaar, broodbakker en

winkelier, tot februari 1874, daarna Marktplein 4 café Hazelhorst.

huwelijk: 4 mei 1865 te Zwolle met **Pieterella van Hulle**, geboren 11 augustus 1826 te Breskens, overleden 13 december 1896 te Heino, oud 70 jaar. Dochter van Daniël van Hulle en Maria Klaijsen.

kind: Gerrit Hendrik, geboren 27 mei 1866 te Heino

Gerrit Hendrik Hazelhorst

geboren: 27 mei 1866 te Heino aan de Bredenhorstweg

overleden: 24 juli 1931 te Heino, oud 65 jaar

beroep: bakker en caféhouder

godsdienst: Ned. Herv.

adres: Marktplein 4, Heino

huwelijk: 29 augustus 1889 te Heino met **Jansje Smits**, geboren 22 mei 1859 te Heino, overleden 8 april 1933 te Heino, oud 73 jaar. Dochter van Gerrit Smits en Berendina Pothof;

kinderen: Maria Magdalena, geboren 14 maart 1890 te Heino; Gerrit Hendrikus, geboren 13 december 1892 te Heino; Berendina Pieterella, geboren 16 juli 1896 te Heino; Pieterella Hendrika, geboren 24 april 1899 te Heino

Geraadpleegde bronnen:

Archief "Omheining": Doop-, trouw- en begraafboeken van Heino

Archief Gemeente Heino: Burgerlijke stand en bevolkingsregisters van Heino

Met dank aan mevrouw W. Bornhof-van Olst en de heer L.J. Nijman voor hun medewerking.

CULTURELE RAAD OVERIJSSSEL

1. De archeologie en de wet, een voorlichtingsfolder, uitgegeven door de Culturele Raad en de Archeologische Werkgemeenschap Nederland, over de grenzen van de wet, waarbinnen (amateur)archeologen moeten opereren. Hij wordt op aanvraag gratis toegezonden.
2. Kleding en textiel in Overijssel. Dat is het onderwerp van een studie-ochtend, die zal plaatsvinden in het gemeentehuis van Almelo op 9 oktober a.s. van 10.00 tot 12.30 uur (koffie vanaf 9.30 uur), kosten f 7,50.
3. Ook in het komende seizoen worden weer tal van cursussen en studiedagen georganiseerd voor hen, die zijn geïnteresseerd in of zich wat meer willen verdiepen in de lokale en regionale geschiedenis. Er zijn cursussen oud-schrift, archief-onderzoek, genealogie, folklore, architectuur, naamkunde, enz.

Voor aanvragen, inlichtingen en aanmeldingen kunt u zich wenden tot: Culturele Raad Overijssel, Jacob Catsstraat 25, 8023 AE Zwolle, tel. 038-537527

Een foto van de eiermarkt in Heino omstreeks het jaar 1920.
Op de achtergrond café Blom, nu hotel Marktzicht.
Tot zover is het wel bekend,
maar wie zou ons de namen kunnen geven van de mannen,
die daar bij hun manden met eieren staan?
We zijn zeer benieuwd wie er reageren.

WIE
WAS
WIE

Op de foto geplaatst in nummer 2 juni 1991 kwamen diverse reacties en wel van de volgende personen: Henk Jonkman uit Heerhugowaard, Mw. T.T. Weertman, Jan Lindeboom, Ab. Hekman en Mw. J. Ulderink-Stegeman. De foto is genomen tijdens een schoolreisje in 1957 of 1958, naar de dwaal- en speeltuin in Hellendoorn, wat nu het Pretpark is in Hellendoorn.

De namen zijn dan als volgt van links naar rechts, te beginnen bij de **onderste rij**.

Henk Vedders, Henk Lefers, Jan Dijkslag, Jannet Brilman, Gerrie v.d. Beek, Henk Jonkman.

2e rij: Juffrouw Weertman, Mannie Temmink, Gerrit Grotenhuis, Jan Meijer, Rinus Bonnhof, Willemien Schottert (als hulp van juffr. Weertman), Derkje van Leussen.

3e rij: Bennie Jalink, Jannie v.d. Kolk, Jan Lindeboom.

4e rij: Dinie Roeke, Hans Veluwenkamp, Gerrit Dijkslag, Henk Slotman, Anke Hietberg.

5e rij: Meester Jeswiet, Alie te Winkel, Jan Jonkman, Gerrit Jolink, Derk Ulderink, Rikus Snel.

6e rij: Joop Jonkman, Piet Polstra, Teunis Eilander, Cornelis Bosch, Joop Weertman, Jan Fokker.

Met onze hartelijke dank aan de personen die zo spontaan reageerden en met elkaar ook al de namen nog wisten.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Dinsdagavond 24 september a.s. beginnen wij het seizoen weer met een avond voor onze leden, donateurs en abonnees.

De heer A. Goutbeek uit Dalfsen, die al vaker zeer boeiende lezingen voor onze vereniging verzorgde, te weten een dialezing over archeologische vondsten langs de Vecht en over de geschiedenis van het kasteel Rechteren en de Ned. Herv. kerk te Dalfsen, zal deze keer aan de hand van dia's vertellen over de bloemen en planten die langs de Vecht groeien. De aanvang is om 20.00 uur in café-restaurant "Marktzicht" (van Essen).

In november en wel op maandagavond de 11e komt mevrouw E. Loopstra uit Houten bij Utrecht in haar hoedanigheid van vertegenwoordigster van de Stichting Informatiecentrum Volkscultuur te Utrecht een lezing met dia's houden over decembergebruiken. De bedoeling is een indruk te geven van de oorsprong en ontwikkeling van de verschillende feesten en gebruiken in de wintermaanden, met name Sint Maarten, Sint Nicolaas, het Kerst- en Nieuwjaarsfeest en Driekoningen.

De aanvang is om 20.00 uur in café-restaurant "Centraal" (Oortwijn).

SCHENKINGEN

- * Van de familie Dekker, Eikenlaan 8 een foto van Jan met de zòlen.
- * Van mevrouw Hartholt, Dorpsstraat 21, gemeentegidsen en Heino Koeriers.
- * Van de heer J.W. Holsappel, Berkendijk 6, foto's ter reproductie.
- * Van mevrouw Jonkman-Ruitenbergh, Lentheweg 8, foto's ter reproductie en om te houden.
- * Van de heer H. Laanbroek te Zwolle, foto's van oud Heino.
- * Van de heer J.B. Oosterwijk, Twentseweg 13, een apparaat om de vacht van koeien te scheren/knippen.
- * Van de heer J. Satink, Zwolseweg 45, ouderwetse schaven en deurknoppen.
- * Van de lagere agrarische school te Raalte een exemplaar van het jubileumboek.
- * Van een gulle gever een Atlas van Europa en een Landbouwatlas van Nederland.
- * Van de fam. Geertman een munitiekistje en een Duitse helm.

OPROEP

Wij zoeken personen - ouderen - die ons iets kunnen vertellen over de tuin bij de boerderij, zoals die er vroeger uit zag: wat er geteeld werd (groenten, bloemen), hoe die was ingericht, of er veel tijd en geld aan besteed werd, wie doorgaans met het werk werd belast, enz.

Als u er iets over kunt vertellen, meldt u zich dan bij ons secretariaat. Adres: Davenschot 1, 8141 BB Heino, tel. 05729-1986.

We hopen op veel reacties.

DIALEKTCURSUS

Bij voldoende deelname - minimaal 8 personen - zal er weer een dialektcursus worden gestart in oktober. De lessen duren van 20.00 tot 21.30 uur en vinden plaats op 'n Heerd in gebouw "De Haere" op 10 nader overeen te komen vaste avonden.

In deze cursus worden onderwerpen behandeld uit de geschiedenis van Heino. Kosten: f 25,- voor 10 lessen. Opgeven z.s.m. bij de cursusleiders

H. Hoppen, tel. 1563

H. van der Veen, tel. 1505

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid
f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in
rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

G.H. Elshof,

Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,

Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,

van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

J. Freriks,

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,

Marktstraat 14, 8141 GC Heino

G.C. Stapel,

de Cingel 15, 8141 BV Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid:

Contactpersoon: J. Freriks

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:

G.H.M. ten Berge-Elferink

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino

F. Hageman - Zielman, Vlamincckhorstweg 28,
8141 GG Heino (vormgeving)

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

A. van de Wetering, de Haarstraat 33,
8141 EW Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino
11e jaargang - nummer 4 - december 1991

INHOUDSOPGAVE

blz. 74	De Cent en de Centsweg in de Rosendaalshoek te Heino - G.A. Hutten
blz. 81	Stegen en wegen in Heino (6) - C.D. Compaan en D. van de Klippe
blz. 84	Uut de olde deuze - L.J. Nijman Woar gebeurd
blz. 85	Sprekende foto's (18) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 87	Wule zekt det zo (3) - Henk van der Veen sr.
blz. 88	Kärstnacht op 't kasteel - Henk van der Veen sr.
blz. 92	Wie is wie? - M.H. Stavorinus
blz. 94	Al weer twintig jaar geleden - V.I. Lindeboom-Veldhuis Kroniek 1971
blz. 104	Van de bestuurstafel

DE CENT EN DE CENTSWEG IN DE ROSENDAALSHOEK TE HEINO

G. A. Hutten, Kesteren

De speurtocht naar het verleden van de oude buurschap Rosendaal te Heino brengt verrassende gegevens aan het licht. Die zijn te mooi om ze onder de korenmaat verborgen te houden. Dit keer geen beschrijving van een boerderij met omringende landerijen maar van een katerplaatsje, een arbeiderswoning, in het begin van de vorige eeuw gebouwd, met een klein stukje grond erbij. Ook dat heeft zijn geschiedenis. En het werd gebouwd in wat toen het "Heinsche Veld" heette, de uitgestrekte woestenij, heide, bos en hakhout, van de nog gemeenschappelijke gronden van de Marke Heino. Het is dan ook een verhaal van de inspanning van mensen inzake de ontginning en "het in kultuur brengen van stukjes veldgrond", zoals dat in oude akten wordt genoemd. Het nu volgende verhaal gaat over het huis aan de huidige Bendijksweg nr. 50, thans bewoond door de familie Niens.

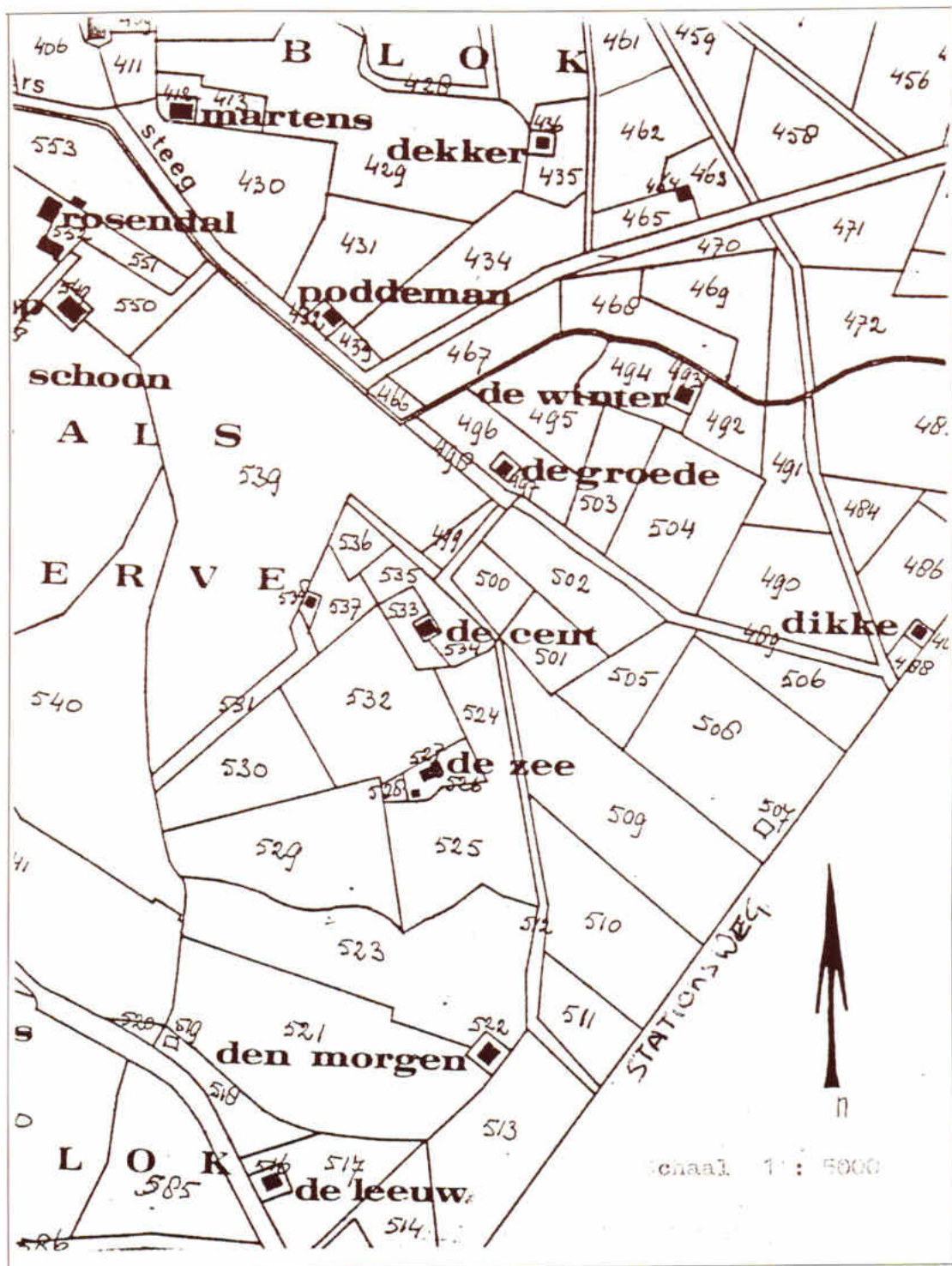
1800-1880

Rond 1800 komen er bij de Erfgenamen, bestuurders, van de Marke Heino geleidelijk aan verzoeken binnen van daghuurders in de landbouw om een klein stukje veldgrond van de gemeenschappelijke Markegronden te mogen kopen om er een huisje op te timmeren. Soms wordt dat goedgekeurd, soms ook afge-

wezen. In 1813 worden er in de Markevergadering 15 percelen veldgrond verkocht aan katers, keuterboeren, voor een deel gelegen in het Heinsche Veld. De verzoeken om een stukje grond nemen de jaren er op aanzienlijk toe. In de Markevergadering van 1822 wordt zelfs besloten, dat degenen die twee paarden houden drie morgen; die een paard houden

"De Cent" 1986, foto G.W. Grootenhuis

Kadastrale Minuutplan van de gemeente Heino, circa 1820. Sectie D, Rosendaals Erve.
Op de plaats waar "den Morgen" ligt, staat thans het Station van Heino.

anderhalve morgen en de keuters, die geen paarden houden, elk één morgen veldgrond zullen mogen aangraven tegen f 25,- de Zallandsche morgen. (Een Zallandsche morgen is 1.24 ha).

De notulen van de Markevergadering van 13 november 1816 vermelden o.a. dat "na een samenvatting van de vorige Markevergadering in deze vergadering een voorstel ter tafel komt, waarover gestemd dient te worden, om aan Willem Groene een stukje veldgrond toe te staan om op te timmeren. Is hem zulks geaccordeerd (toegestaan) en daartoe bepaald een vierde morgen grond ten Zuiden van de Vloedgraven naast het land van Hendrik Vloedgraven om het zelve gedurende tien jaren voor niet te mogen gebruiken". 1)

Enkele jaren later vindt in Heino de kadastrale opmeting plaats en geeft de kadastrale kaart van ca. 1820 ons inzicht waar Hendrik Vloedgraven woonde en welk stukje veldgrond Willem Groene kreeg toegewezen. Hendrik Vloedgraven woonde op Rosendaals Erve sectie D nr. 493. Dat heet "de Winter". Willem Groene heeft dan in eigendom D 495 bouwland, groot 60 are 90 ca.; D 496 bouwland 50 a. 30 ca.; D 497 huis en erf 2 a. 10 ca. Zijn huis draagt op de hierbij afgebeelde kadasterkaart de naam "de Groede". 2)

Uit deze beschrijving blijkt dat het in 1816 toegewezen land reeds door Willem Groene met behulp van zijn vrouw en kinderen door hard werken in cultuur is gebracht. De Markevergadering van 1827 bevat een lijst van 15 keuters, "die grond tot katersteden hebben aangelegd, welke betimmerd zijn en door hen in gebruik". Ook Willem Groene wordt hierbij genoemd. Ieder van hen heeft dan ca. één en halve bunder. 3)

Het huisje van Willem Groene, "de Groede" genaamd, is in 1820 het enige huis aan de weg, die nu de Bendijksweg heet. Men kan zich afvragen wat "de Groede" betekent. Onderzoek levert hier interessante gegevens op. Op de hier afgebeelde kadasterkaart zijn de namen, die de woningen toen hadden, ingetekend. Op de originele kaart echter, waar de namen ingeschreven zijn, staat naast deze woning "de Groene". Een schrijffout? Of wilde men onderscheid maken met het ouderlijk huis

van Willem Groen, dat "het Groen" heet? Maar de kadasterkaart bevat nog een fout. Op een steenworp afstand van "de Groede" ziet u op deze kaart de keuterplaats "de Cent" liggen, perceel D 534. En langs dat huis (dat afgebroken is) en de Zee loopt een weggetje, thans genaamd de Centsweg, dat uitkomt op de Bendijksweg, bij het huis van Willem Groene.

Waar komt die naam "de Cent" vandaan en is hij indertijd wel bij de juiste katerplaats vermeld? Op perceel 534 "de Cent" woonde ca. 1800 Gerrit Jan Tentman en zijn vrouw Antonia Franschman met hun kinderen. Is "de Cent" en de Centsweg soms een verbastering van Tent? De kaart van Suringar uit 1866 heeft er "De Tent" naast staan. Maar het huis van Gerrit Jan Tentman heet in alle akten, tot ca. 1900 toe (dan wordt het afgebroken) "het Franschman". De weilanden van de percelen D500, 501 en 502 heten thans nog "het Franschmanland", zoals een inwoner van Heino mij onlangs meedeelde. De ambtenaren van het kadaster hebben in 1820 of zich vergist of niet goed geluisterd. Het huis dat op de kadasterkaart vermeld staat als "de Cent" is "het Franschman" en dat als "de Groede" vermeld staat, heet "de Cent". Het vervolg van dit verhaal zal dit geleidelijk aan duidelijk maken. (Ter informatie: Er was in het verleden een "Franschman onder Heino", het zojuist vermelde katerplaatsje, en een "Fransman" bij de huidige spoorwegovergang aan de Rosendaalseweg, waar lang de familie Holleboom heeft gewoond. Daarover een andere keer.) Om te verduidelijken dat de katerplaats "de Groede" in feite "de Cent" heet, moeten we naar de eerste bewoners van ons katerplaatsje. Wie is Willem Groen, vaak ook de Groene genaamd, en vanwaar komt hij? Willem is de zoon van Jannes Derksen en van Berendina Jansen op 't Groen in de Rosendalshoek. Zijn geboortehuis "'t Groen" ligt tegenover de huidige inrit van het landgoed het Rosendaal, waar thans de familie Neplenbroek woont. Ook zijn grootouders Derk op 't Groene, gehuwd met Dina Lammerts, woonden daar al. Maar Derk wordt ook Derk Sent genoemd. Want Dina Lammerts was eerder gehuwd geweest met Seine Gerrits op 't Groene, ook ge-

naamd Sent op 't Groene. In het Armenboek van de R.K.kerk van Lierderholthuis wordt in 1820 Jan Derksen consequent Jan Sent genoemd. Zo ook in het Begraafregister van Heino, waar "'t Groen" tegenover het Rosendaal "'t Sent of 't Sentshuis" wordt genoemd.

Willem Groen krijgt in 1815 dus een stukje veldgrond van de Marke van Heino toegewezen en gaat er een huisje op bouwen. Het zal niet veel meer zijn geweest dan vier palen en wat planken. Eerder was hij boerenknecht in Twello, waar hij zijn vrouw Maria Mulders uit Bocholt had leren kennen. Hun eerste twee kinderen zijn in Twello geboren.

Hun andere kinderen in Heino, nog op het ouderlijk huis. In het nieuwe huisje, thans Bendijksweg nr. 50; gaan nu wonen:

Wilhelmus Jansen Groene, ged. (Raalte) 29 april 1774; overl. 27 mei 1848; zoon van Jannes Derksen op 't Groen en van Berendina Jansen, en zijn vrouw Maria Mulders, geb. Bocholt (D) ca. 1774; overl. 29 dec. 1855. Ze waren 6 mei 1805 getrouwd in de R.K. kerk van Twello.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. **Hermannus**, ged. (Twello) 5 maart 1806; overl. 11 jan 1873; tr. 28 mei 1842 met Antonia Meyer, d.v. Jannes Meyer en van Janna Nieuwlanderte, geb. (Raalte) 7 nov. 1818; overl. (Zwolle) 30 nov. 1891.
2. **Bernardus**, ged. (Twello) 19 okt. 1807; overl. 17 nov. 1882; tr. 15 febr. 1849 met Frederica Meyberg, d.v. Theodorus Meyberg en van Hermina van der Vegte, ged. (Heino) 12 maart 1809; overl. 25 jan. 1881. Gaan in Heino in wijk C wonen.
3. **Everdina**, ged. (Lierderholthuis) 30 sept. 1810 op 't Groene onder Heino; overl. (Raalte) 12 maart 1878; tr. (Raalte) 16 febr. 1843 met Antoni Hulsebosch, z.v. Seine Hulsebosch en van Janna Keilenhorst, geb. (Raalte) in 1815; overl. 15 sept. 1882.
4. **Johannes**, geb. -6 sept. 1812; overl. ?; tr. 22 okt. 1841 met Maria Chrystina ter Horst, d.v. Hendrikus ter Horst en van Johanna Hendriks, ged. (Heino) 7 sept. 1807; overl. 17 nov. 1876. Gaan in Heino in wijk A wonen.
5. **Wilhelmus**, geb. 18 nov. 1815; overl. (Zwolle) 4 aug. 1889; tr. (Zwolle) 24 jan.

1850 met Maria Waanders, d.v. Derk Waanders en van Maria Gerrits, geb. (Zwolle) 23 febr. 1811.

Willem Groen, dagloner, en zijn vrouw Maria Mulders, wonende te Heino, verschijnen in 1830 voor notaris Jacobson te Wijhe. Ze laten een acte van hypothecatie van f 150,- opmaken. Als onderpand tot zekerheid stellen ze "hun beider eigendommelijke Caterstede, ongenummerd, bestaande in huis en één bunder, vijftig roeden bouw-, groen- en veldgrond, van de Marke van Heino aangekocht, gelegen bij het Rosendaal in de gemeente Heino". 4) Bij wie Willem Groen dagloner is geweest, is nergens vermeld. Vast staat echter dat hij na zijn dagtaak als dagloner nog de woeste grond in dit deel van Heino heeft bewerkt en meegeholpen heeft deze grond in cultuur te brengen. Het Heinsche Veld begon al bij het Rosendaal en strekte zich uit tot aan de grens met Raalte. In 1843 verkopen Willem Groen en zijn vrouw Maria Mulders aan hun zoon Hermannus Groen, landbouwer en bij hen inwonend (was 28 mei 1842 gehuwd) "de katerstede gelegen in de gemeente Heino bij het Rosendaal, kad. D 495 bouwland, 60 roeden, 90 ellen; 496 bouwland 50 roeden, 30 ellen en 497 de ondergrond of erf 2 roeden, 10 ellen behorende het huis aan den koper, die het zelve thans laat bouwen, zijnde het vorige huis afgebrand, voor de som van f 200,-, voor welke som de koper de verkopers zal onderhouden gedurende hun gehele leven in alle noodwendigheden des levens. Verkopers verklaren het gekogte goed te bezitten uit kragt eener onderhandsche acte van verkoop, gepasseerd te Heino op 1 januari 1830". 5) Ondanks een intensieve speurtocht in het Hypothecair Register Deventer 1811 - 1838 heb ik deze acte niet aangetroffen. Hermannus Groen leent hiervoor f 400,- bij Casper Louis Leleux, huisonderwijzer te Zwolle. Als onderpand stelt hij D 495, 496 en 497 met het daarop door hem te bouwen huis. Hun bestaan zal hard zijn geweest. In 1846 leent hij nogmaals f 100,-. 6)

Kinderen uit het huwelijk van Hermannus Groen en Antonia Meyer:

1. **Willebrordus**, geb. 7 nov. 1843; overl. (Zwolle) 1 maart 1924; tr. (Zwolle) 27 okt.

1898 met Johanna de Munnink, weduwe van Gerrit Jan Brinkhof, d.v. Jan de Munnink en van Antonia Meulman, geb. (Zwollerkerspel) 19 okt. 1853; overl. (Zwolle) 15 okt. 1927.

2. **Johanna**, geb. 11 mei 1845; overl. 8 maart 1974, ongehuwd.
3. **Johannes Maria Josephus**, geb. 12 okt. 1847; overl. (Zwolle) 25 febr. 1923; tr. (Zwolle) 10 juli 1879 met Susanna van der Vegte, d.v. Hendrik Jan van der Vegte en van Janna Kiezebrink, geb. (Heino) 24 juli 1853; overl. (Zwolle) 24 maart 1929.
4. **Johannes**, geb. 26 maart 1850; overl. (Zwolle) 13 maart 1928; tr. (Zwolle) 24 april 1884 met Maria van der Vegte, d.v. Hendrik Jan van der Vegte en van Janna Kiezebrink; geb. (Heino) 27 mei 1858; overl. (Zwolle) 2 jan. 1924.
5. **Hermannus**, geb. 27 febr. 1853; overl. 17 juni 1854.
6. **Antonia**, geb. 21 april 1855; overl. (Dalfsen) in 1928; tr. 23 sept. 1866 met Fredericus Schotman uit Dalfsen.
7. **Hermina**, geb. 25 nov. 1863; overl. (Zwolle) na 1940; tr. (Zwolle) 18 mei 1887 met Willem Veldkamp, geb. (Zwolle) 8 dec. 1862; overl. (Zwolle) 10 nov. 1926.

Hun oudste zoon Willebrordus, vertrekt in 1862 naar Zwollerkerspel maar komt in 1868 weer op het ouderlijk huis wonen. Afgeleefd van het harde werken maken Hermannus Groen en zijn vrouw Antonia Meyer op Oudejaarsdag 1872 bij notaris Spitsen te Heino hun testament. Ze benoemen "hun zoon Willebrordus, gewoonlijk genaamd Willem Groen, tot enige erfgenaam van hun gehele nalatenschap. Aan ieder van de overige kinderen ter voldoening van hun wettelijk erfdeel in hun nalatenschap vermaken ze de som van f 1,- (het staat er zo) en het recht om zo lang ze ongehuwd zijn in geval van ziekte of zucht een vrij te huis bekomen bij Willem bestaande in het genot van kost en inwoning mits zij gedurende den tijd van dat genot ten huis beste werken". 7) Op 11 januari 1873 overlijdt Hermannus Groen. Het bevolkingsregister van Heino laat zien dat de overige kinderen als knecht of dienstbode naar elders vertrekken. De Zwolsche Courant van 7 juni 1878 bevat de

volgende advertentie. "Notaris Spitsen uit Heino zal 17 juni 1878 doen inzetten en twee weken later verkopen voor Willem Groen: Een KATERSTEDEN gelegen nabij het landgoed het Rosendaal onder Heino, bestaande in huis met bouw-, wei- en hooiland, groot 1 bunder, 13 roeden, 30 ellen." Het pand heeft hier geen naam. De akte van inzate is gespecificeerder. Willebrordus Groen, gewoonlijk genaamd Willem Groen, arbeider te Heino, tevens mondeling gemachtigde van zijn moeder Antonia Meyer, weduwe van Hermannus Groen, willen verkopen hun katersteden gelegen bij het landgoed het Rosendaal, bestaande in huis en erf met daarbij liggende grond D 496 bouwland, 15 roeden, 30 ellen; 497 huis en erf 2 roeden, 10 ellen en van 495 bouwland eene grootte van ca. 54 roeden. De finale verkoop is 1 juli 1878. Ze vragen na het laatste bod nog twee weken beraad en verkopen dan aan Rutger Dijsselhof, landbouwer te Heino, hun katersteden voor de som van f 1530,-. Rutger Dijsselhof is hun overbuurman, woont op de Zee of de Hulsebosch. 8) Enkele maanden later verkopen Willem Groen en zijn moeder onderhands aan Hendrik Vloedgraven, landbouwer te Heino, die aan de andere kant van hun huis op de katersteden "de Winter" woont, "een stukje grasgrond gelegen aan het erve van de koper, zijnde het noordelijk gedeelte ter grootte van ongeveer 6 roeden en 90 ellen van D 495 bouwland, door ene sloot en heggen op het terrein afgerikkend". De koopsom bedraagt f 50,-. De bepaling is dat de koper de grond dadelijk in gebruik en genot aanvaardt maar dat de grensscheiding tussen de grond van partijen zal blijven zodanig als die thans is. 9)

Willem Groen en zijn moeder Antonia Meyer, weduwe Groen, alsmede zijn broer Johannes Josephus Groen verlaten in 1879 Heino en vertrekken naar Zwolle. In Zwolle kopen Willem en Johannes Groen een stuk grond van Jan van Asperen aan de Oostenen kadastraal B 525. 10) Rutger Dijsselhof, de nieuwe eigenaar, laat volgens de kadastrale gegevens in 1880 het huis van Groen slopen. Er komen nu nieuwe kadastrumnummers. De publiek verkochte percelen krijgen de nummers D 950 en D 1010.

Na 1880

Rutger Dijsselhof overlijdt in september 1883, zijn vrouw Asselina Hulsebosch was een maand eerder gestorven. Hun zoon Jan erft o.a. D 950 en D 1010 maar blijft op "de Zee" wonen. In de akte van scheiding en deling van 1884 is D 950 bouwland, groot 50 roeden, 40 ellen en D 1010 bouwland, groot 52 roeden 40 ellen. In 1901 zijn beide percelen weiland. 11) Er staat derhalve geen huis meer op dit perceel. Volgens het kadaster wordt hier ca. 1904 een nieuw huis gebouwd. Daarin gaan dan Hendrik Jan Kutterik en zijn vrouw Aaltje Kapert wonen. Ze zijn huurders. In de Zwolsche Courant van 5 november 1909 staat een interessante advertentie inzake dat nieuwe huis. Het nieuwe huis, gebouwd op de plek waar Willem Groen heeft gewoond, blijkt "de Cent" te heten. Notaris van Reede uit Zwolle zal ten verzoeken van Jan Dijsselhof op 18 november 1909 doen inzetten "een vruchtbaar Boerenerfje "de Cent" genaamd, zeer gunstig gelegen bij het Landgoed het Rosendaal aan den grindweg dicht bij het station Heino, bestaande in huis, boomgaard met rijk dragende vruchtbomen, bouw- en weiland D 950 en 1010, samen groot 1.02.80 ha. Bij de huurder Kutterik en de eigenaar Dijsselhof is aanwijzing te krijgen". In de koopvoorwaarden staat vermeld dat de aanvaarding van "de Cent" op 22 februari 1910 kan geschieden doch dat het goed niet

W. C. VAN REEDE, Notaris te Zwolle, zal op Donderdag 18 November a.s., des voormiddags 11 uur, bij A. van Dijk in het Stationskoffiehuis te Heino, doen inzetten en veertien dagen later, terzelfder uur en plaats, publiek verkoopen, ten verzoeken van J. Dijsselhof:

Een vruchtbaar Boerenerfje, de „Cent" genaamd.

zeer gunstig gelegen bij het Landgoed het Rosendaal aan den grindweg dicht bij het Station Heino, bestaande in huis, boomgaard met rijk dragende vruchtbomen, bouw- en weiland, kadastraal bekend gemeente Heino, sectie D, nos. 950 en 1010, samen groot 1.02.80 hectare.

Aanwijzing is te verkrijgen bij den huurder Kutterik en bij den eigenaar Dijsselhof:

Nader informatiën zijn te verkrijgen ten kantore van den Notaris, waar de conditiën ter inzage liggen.

mag worden verhuurd, vervreemd of bezwaard zonder schriftelijke toestemming van de verkoper. Het perceel werd ingezet op f 1900,- maar er wordt gehooft tot f 2100,-. Bij de finale verkoop wordt er gehooft tot f 2230,-. Koper is Johannes Schrijver, landbouwer te Heino. 12) Bij deze verkoop in 1909 blijkt nu dat dit boerenerfje, in 1815 toegewezen aan Willem Groen en later door hem gekocht en op het kadaster aangemerkt als "de Groede", de naam "de Cent" draagt. In de volksmond zal dit erfje wel altijd "de Sent" geheten hebben. En Willem Groen had als bijnaam Willem Sent. Willem kwam oorspronkelijk van het Sent of Sentshuis, ook 't Groen genaamd, bij het Rosendaal. En het zandpad langs "de Zee" komt uit bij het huisje dat Willem Sent op dat stukje grond indertijd heeft gebouwd.

Vanaf 1817 kregen we in ons land de cent als wettig betaalmiddel. In de loop der tijd zal Sent wel in verband gebracht zijn met de cent als betaalmiddel. De oorspronkelijke betekenis was verdwenen.

Jan Schrijver gaat met zijn zuster Egberdina, ook Everdina genaamd, in 1911 wonen op hun nieuwe eigendom. Jan Schrijver, geboren (Zwollerkerspel) 21 juli 1850, overlijdt te Raalte 13 december 1916. Jan en zijn zuster waren 28 november 1916 naar Raalte vertrokken. Egberdina Schrijver is erfgename. Ze laat 24 januari 1917 onderhands verkopen D 950 en D 1010 als weiland, huis, schuur, bouw- en weiland, groot 1 ha. 2 a. 80 ca. aan Gerhardus Johannes Boers voor de prijs van f 3738,50. Als voorwaarde wordt gesteld dat de koper het gekochte niet mag verhuren of verkopen gedurende tien jaren. Bij overtreding volgt een boete van f 5000,-. 13) Deze konditie wekt in eerste instantie enige verbazing. Daarover nadenkend is er wel een aanvaardbare verklaring voor te vinden. Tegenwoordig wordt in historisch onderzoek ook de orale geschiedenis van belang geacht, het mondeling doorgeven van gegevens uit het verleden. Uit mondelinge overlevering van enkele hoogbejaarde inwoners uit Heino werd mij duidelijk hoe vaak de toenmalige landeigenaar van het Rosendaal, baron F.A.R.A. van Ittersum, in die tijd bij boeren in de omgeving van zijn landgoed aan-

klopte om te vragen of ze hun boerderijtje niet wilden verkopen. Hij schroomde niet om hen op hun armoede te wijzen en zei veel geld te willen bieden. De hierboven gestelde konditie wijst mijns inziens op een stil protest van kleine boeren tegen grootgrondbezitters.

Gerhardus Johannes Boers, geb. (Wijhe) 15 augustus 1852, gaat nu op "de Cent" wonen. Als hij er tien jaar op heeft gewoond, verkoopt hij D 950 en D 1010 als huis en erf, schuur, bouw- en weiland, groot 1 ha. 2 a. 80 ca. aan baron F.A.R.A. van Ittersum. De koopsom

bedraagt f 7000,-. De verkoper bedingt "de akker bouwland toe te zaaïen en de oogst daarvan geheel vrij weg te halen en voor zich te behouden". 14)

Boers verlaat 1 oktober 1928 "de Cent". Op die datum vestigen er zich Jan Wagenaar, geb. te Wijhe 16 okt. 1896, en zijn vrouw Johanna Hermina Jalink, geb. te Wijhe 19 dec. 1898. Zij zijn de laatste landbouwers op "de Cent". Na hen zijn we aanbeland in de jaren zestig, waarin dit soort huizen in de belangstelling komt van mensen uit andere sociale lagen van onze samenleving.

"De Cent" ca. 1930. Privé bezit fam. Wagenaar

Bronnen:

- 1) Rijks Archief Overijssel (RAO): Markeboek Heino, inv.nr. 486, pag. 165.
- 2) RAO: Archief Grondbelasting 1832, inv. nr. 33.
- 3) RAO: Markeboek Heino, inv. nr. 486, pag. 202.
- 4) RAO: A.J. Mensema: Archieven Notarissen in Overijssel 1811-1905, inv. nr. 4526, acte nr. 2297, d.d. 6 juli 1830.
- 5) RAO: Idem, inv. nr. 4551, acte nr. 4783, d.d. 10 maart 1843.
- 6) RAO: Idem, inv. nr. 4551, acte nr. 4792, d.d. 22 maart 1843 en inv. nr. 4557, acte nr. 5314, d.d. 6 jan. 1846.
- 7) RAO: Idem, inv. nr. 2264, acten nr. 2405 en 2406, d.d. 31 dec. 1872.
- 8) RAO: Idem, inv. nr. 2275, acten nr. 3534, 3545 en 3554, d.d. 17 juni en 1 en 14 juli 1878.
- 9) RAO: C.Z. Halfman e.a.; Inventaris van de in het RAO berustende hypothecaire en kadastrale Archivalia. Deventer, deel 290/67, d.d. 1 nov. 1878.
- 10) RAO: Archieven Notarissen Overijssel, inv. nr. 2279, acte nr. 3940, d.d. 2 jan. 1880.
- 11) RAO: Idem, inv. nr. 2287, acte nr. 4963, d.d. 22 febr. 1884 en inv. nr. 2314, acte nr. 542, d.d. 2 jan. 1901.
- 12) RAO: Hypothecaire en kadastrale Archivalia. Deventer, deel 542/24, d.d. 2 dec. 1909.
- 13) RAO: Idem, deel 607/81, d.d. 24 jan. 1917.
- 14) RAO: Idem, deel 728/19, d.d. 5 okt. 1927.
- 15) RAO: Doop-, Trouw- en Begraafregisters van Dalfsen, Heino, Lierderholthuis, Raalte en Zwolle.
- 16) Gemeentearchief Heino: Bevolkingsregister.

STEGEN EN WEGEN IN HEINO (6)

C. D. Compaan en D. van de Klippe

Dit artikel gaat over een protestaktie van Heino'se ingezetenen in 1875, die ongetwijfeld vele tongen in beweging zal hebben gebracht, gericht tegen een voorgenomen verharding met klinkers van de weg naar Wijhe, de huidige Stationsweg. De spoorlijn was er toen nog niet, die werd geopend in 1880.

De burgemeester van Heino, G.J.G. de Vidal de Saint Germain, schrijft een brief aan zijn collega in Wijhe, gedateerd 6 november 1874, om te komen tot samenwerking bij de aanleg van een kunstweg tussen beide dorpen. In zijn antwoord van 2 februari 1875 deelt de burgemeester van Wijhe mede, dat de raad van die gemeente in de vergadering van 30 januari op zijn voorstel daartoe een commissie heeft benoemd, bestaande uit de heren mr. F.W.A.K. baron von Knobelsdorf, wethouder en eige-

naar van het Nijenhuis, en P. Neuteboom, landbouwer. Hij verzoekt ook in Heino een dergelijke commissie te benoemen, om, indien mogelijk voor de eerstkomende zomer nog, te beproeven in de vergadering van de Provinciale Staten het zover te krijgen, dat er een besluit aangaande subsidie kan worden genomen.

Van de zijde van Heino nemen de beide wethouders Rakhorst en Spitzen zitting in de voorbereidingscommissie.

Er worden aanzienlijke bedragen toegezegd door de heer Von Knobelsdorf zelf en door een flink aantal belanghebbenden. Uiteindelijk moet er van de beide gemeenten nog f 15.000,- op tafel komen.

De burgemeester van Wijhe stelt in een brief van 5 april 1875 voor, dat Heino daarvan 1/3

Klinkerweg naar het Nijenhuis, rechts de Schaarshoekweg, links de Bornweg.

deel, dus f 5.000,-, voor haar rekening neemt. Dit voorstel wordt in de Heinose raad behandeld en die staat er niet afwijzend tegenover, sterker nog, er wordt besloten daarmee volledig akkoord te gaan.

Maar zie, het actie-voeren is niet van vandaag of gisteren, ook toen al werd er van dit middel gebruik gemaakt. Een door niet minder dan 70 inwoners ondertekend schrijven wordt de gemeenteraad aangeboden.

Ter verduidelijking van de inhoud daarvan vooraf enkele opmerkingen:

- In 1876 werd in Heino de nieuwe dorps-school aan het eind van de Dorpsstraat in gebruik genomen. Na 1950, toen er aan de huidige Schoolstraat een gebouw was verrezen - inmiddels alweer vervangen door een nieuwe school - werd het gebouw aan de Dorpsstraat brandweerkazerne, gymzaal en dorpshuis. Het is thans in eigendom van autobedrijf Van Dijk.
- Het Overijssels kanaal langs de Ganzepan, de Bolder- en Kluinhaarsbrug werd omstreeks 1850 gegraven.
- "Varen" betekent tegenwoordig voortbewegen per schip, vroeger ook - en in ons dialect nog steeds - rijden met paard en wagen. Vandaar dat er wordt gesproken van vaarweg.
- Met de tol in punt 3 van de brief wordt die bij de Molenweg bedoeld (zie "Omheining" van december 1990, blz. 82).

Hier volgt de letterlijke tekst van de protest-brief.

Heino, April 1875.

Aan de Raad der Gemeente Heino.

Naar aanleiding der beraadslagingen en besluit Uwer vergadering, betreffende de subsidie groot f 5000,- voor den geprojecteerden klinkerweg op Wijhe, nemen de ondergetekenden, inwoners dezer gemeente de vrijheid, zich tot Uwe vergadering te wenden, om hun leedwezen over de verleende subsidie uit te drukken, en met eerbiedig en dringend verzoek, dat Uwe vergadering op het genomene besluit moge terug komen.

Wijl het belang bij dien weg voor onze gemeente betrekkelijk gering is, en algemeen niet gewenscht wordt.

Gemelde subsidie zoude bijgevolg een uitgaaf van weelde zijn, daar er reeds een goeden vaarweg bestaat; redenen waarom adressanten, met bezorgdheid, het besluit Uwer vergadering tot subsidie hebben vernomen, en nog wel voor een afstand van hoogstens vijftien minuten dat deze weg in de gemeente Heino loopt. Temeer nog de niet zeer ruime finantien dezer Gemeente in aanmerking genomen; de groote uitgaven die het onderwijs vordert; waarvan de onlangs gedane aanvraag om subsidie van de provincie, voor een nieuwe Gemeenteschool getuigt.

De ondergetekenden vestigen daarom de aandacht Uwer Vergadering op eene algemeene en grootere behoefte in deze gemeente namelijk om een directe vaarweg vanuit het dorp naar het Overijsselsche Kanaal bij de Klunhaarsbrug te verkrijgen. Hiervoor zouden een zeer nuttige, en door het grootste deel der bevolking dezer Gemeente, zoo niet allen, gewenschte weg tot stand worden gebracht, waarbij de Gemeente en Dorp groote voordelen zouden genieten.

1e. Wyl de afstand naar de Klunhaarsbrug korter zoude zijn dan naar de Ganzenpannenbrug.

2e. De goederen en producten zouden goedkoop af- en aan te voeren zijn, dan door den voor Heino zoo kostbaren tol op den straatweg vanaf het kanaal.

3e. Vele landerijen nu voor menig eigenaar of meijer onder Heino ongenaakbaar of slechts door groote of tolheffende omwegen te bereiken, zouden toegankelijk worden, en het wederkeerige verkeer in de Gemeente, dat door vele neringdoenden gewenscht wordt, er door bevorderd worden.

4e. De correspondentie met de over het Kanaal liggende Gemeenten en Buurtschappen is door Heino zeer begeerd en zoude er veel bij winnen.

Ware dit een kostbare aanleg, verre van dien, voor de subsidie aan de weg op Wijhe toegestaan, zoude de vaarweg naar de Klunhaarsbrug geredelijk te verkrijgen zijn, wijl er gedeeltelijk reeds een goede weg ligt. Deze weg zoude ontegensprekelijk voor de Gemeente Heino van veel grooter belang en werkelijk nut zijn, dan een beklinkerde weg naar

Wijhe, waarheen weinig vertier en verkeer heerscht en reeds een vaarweg bestaat; en al-zoo het algemeen belang van de Gemeente Heino er weinig bij gebaat zoude zijn.

Het is daarom dat adressanten zich tot Uwe Vergadering wenden, om alsnog op de geno-mene beslissing terug te komen, en die gelden te besteden tot voorziening in de groote be-hoefte, naar een directe vaarweg van Heino op de Klunhaarsbrug.

hetwelk doende,

En dan volgen de handtekeningen van de 70 inwoners van onze gemeente, wier namen we hier vermelden, omdat die voor veel van onze lezers interessant zijn.

H. Braakman, R. de Graaf, W. Hooglugt, D. Langenberg, H. Vlierhuis, Wed. J. Rientjes, G. Noordman, B. Offenbergh, H. Hoppen, J.T. van Langen, D. Peel, G.J. Holthuis, Th. Vlierhuis, H. Zunnebelt, F.J.R. Kortenhorst, G. Oortwijn, H. Klomp, W. Blom, H. de Ruiter, H..., H.A.J. van Sonsbeeck, M. Logtenberg, G.J. Kloosterman, A.W. Wolters, H. Smits, J. Norp, J.H. Bombelt, H.A. Blom, G. Boerhof, Wed. H. Graaf, D.J. Jalink, L. Rientjes, H. Rientjes, J.W. Butink, J.H. Dekker, Th.J. Hofhuis, F. Bos, J. Veldhuis, P.C. van Oosterveen, B. Overmars, Th. Siro, J.H. Pothof, T. Eilander, H. Schrijver, J. Habers, A. Ramaker, D. Kuiper, W. van der Vegte, G.J. Lugtenberg, T. Offenbergh, G.W. van Dedem, H. Groote Beumer, A. Zonnebeld, H.J. Satink, H. Wienen, A. Westerbeek, H. Westerbeek, J. Bosman, J. Berghuis, J. Bouwhuis, J. Nijmeijer, J. van der Linde, L. Achterik, K.J. Willemsen, B. ..., G. Ruiters, Geerlig Lindeboom, H.J. Dekker, H. Kortstee, L.J. Bosch.

Heeft deze aktie succes opgeleverd? Neen! Op 13 mei 1875 besluit de raad wel het verzoek aan te houden tot een volgende bespreking,

maar daarvan is in de verslagen verder niets te vinden...

De totale kosten van de aanleg bedragen f 41.500,-, waarvan de provincie "dertig ten honderd" (30%) voor haar rekening neemt. De breedte van de klinkerbestrating bedraagt 3 meter. Aannemer is de heer C. Peters c.s. te Lobith. Bij schrijven van 1 oktober 1875 deelt de Ingenieur der Waterstaat te Kampen aan de burgemeester van Heino mee, dat door de Minister aan de rijksopzichter W.C. van Veen te Deventer machtiging is verleend het hoofdtoezicht te houden bij de aanleg. Op 3 oktober 1875 vindt de eerste steenlegging plaats "des namiddags één uur in het zogenaamde zomer-bergenbosch van Huisman". Een jaar later is de weg gereed.

Op de legger van Wegen in de gemeente Heino, aanvulling in 1900, wordt deze onder nummer 35 als volgt omschreven:

"De weg uit het dorp Heino naar Wijhe of den Nieuwendijk. Een klein gedeelte kunstweg, voor het overige klinkerweg, lang 1510 meter, gemiddelde breedte 9 meters.

De weg neemt zijn aanvang in het dorp aan den Straatweg bij den toren, loopt door de buurschap Oud Heino, wordt doorsneden door den Spoorweg van Zwolle naar Almelo, en eindigt op de grenzen der gemeente Wijhe, ter plaatse waar hij den voormaligen grooten weg van Raalte naar Zwolle snijdt"

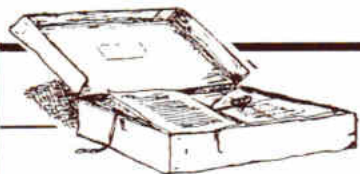
(NB. Nu zouden we zeggen: tot aan de kruising met de Schaarshoekweg en de Bornweg)

De door de inwoners in 1875 zo gewenste weg van Heino naar de Klunhaarsbrug, beginnen-de bij de molen van Hooglugt (het eerste deel heet thans Lentheweg) laat nog vele tientallen jaren op zich wachten!

Bron: Archief gemeente Heino
Foto's: Archief "Omheining"

Bij de klinkerbestrating van de weg Heino-Wijhe in 1875 gelden de volgende dag-loontarieven, waarbij wordt uitgegaan van werkdagen van 10 uur:

stratenmaker	f 1.70
handlanger	f 1.20
aardewerker	f 1.30
kar met paard en geleider	f 3.00

UUT DE OLDE DEUZE

Woar gebeurd

't Was in de därtiger joaren, ik waere een joar of tiene. Mien olde luu hadden een keuterplaes-sie met twee koenen. Det heuld in, det mien vae der altied bie uut wärken gunk, 's zommers bie de boeren en 's winters in de bos, meestal bie Van Dedem op 'n Alerdinck.

Mien vae had een vaste boer, woar as e 's zommers rogge en haever gunk meien, det was onder de rook van Heino. Het waeren beste luu, zowel de boer as de vrouwe.

Det zoad meien veul net in de tied, det ik drie wekken vekantie hadde van de legere schoele. Mien vae gunk 's maens om zes uur de deure uut. Mien moe bakken um ongeveer zeuven uur pannekoeken en dan gung ik tegen halfachte, met drie pannekoeken op een börd, in een blauwe handdoek eknupt, noa mien vae toe um dan värder de hele dag achter em an rogge te binden en 's oams op te gasten.

As 't zoad der of was, gunge wie noa die boer toe; dan moche wie zat sukelaemelk drinken en mien vae gunk dan met die boer ofrekken.

Mien vae had dan in die drie wekken meien een paer briefies vol eschreven, de doatums der op en zovölle vimme per dag. Det was toen det joar een rëkening van 27 gulden en 40 cent. De boer bekeek die briefies en toen zag ik det e een bettie rood anleup. Hee pakken 25 gulden uut het kammenet en gaf die an mien vae met de woorden: A'k òver veertien daegen melkgeld beure, dan za'k oe die 2 gulden 40 wel effen brengen. Dit was een bewies, det die boer der ok niet zo dikke bie zat in die beruchte crisisjoaren.

Wat ik in die drie wekken verdienen? Nou, det za'k oe es effen vertellen: ik moche een paer schoenen kopen bie Offenbärg, de schoenmaeker in Heino. Ik kreghe van mien moe 4 gulden mee, met de bosschop de'k ze goed groot mosse kopen. Het eerste joar mossen ze mie te groot wèen, het tweede joar passen ze mie dan wel en het dārde joar waeren ze mie te klein. Teminsen, zo zèè mien moe det altied.

Ik kwame in huus met een paer schoenen van 3 gulden en 40 cent. Völs te groot natuurlijk, mär mien moe stund derek kloar met een dikke fosse watten um in de neuzen te stoppen. Wat töt gevolg had, det die met 'n halfjoar rechtop stunden. 't Was ok gien echt leer, det kō'j wel noagoan, veur die pries. Mär det kon de schoenmaeker ok niet helpen, det had e wel ezeg. Wa'k oe hier vertelle mèensen, det is ollemoal woar gebeurd, doar kō'j van op an.

door L.J. Nijman

Een foto van
**Hermanus Johannes
Kloppenber**

*met zijn echtgenote
Hendrika Spijkerman,
genomen ter gelegenheid
van hun 50-jarig huwelijk
op 9 mei 1962.*

SPREKENDE FOTO'S (18)

J. K. Pruim-Reinders

Hermanus Johannes Kloppenberg kwam ter wereld op 11 augustus 1887 te Lierderholt-huis, gemeente Heino, als zoon van Jannes Kloppenberg en Maria Johanna Elshof.

Tot op hoge leeftijd was hij schoenmaker en zadelmaker aan de Lierderholthuisweg 27. Van jongsaf zat hij in het zelfde vak als zijn vader, het schoenmakersvak. Behalve het maken en verzolen van schoenen, herstelde hij ook paardetuigen en halsters.

Tot 1926, er kwam toen elektrisch licht, zorgde hij eveneens voor het aansteken van de petroleum-lantaarns bij de bruggen in Lierderholt-huis. Hij overleed op 24 augustus 1969, drie maanden na zijn vrouw.

Zijn grootvader Hermannes Kloppenberg kwam met zijn gezin omstreeks 1847 vanuit Wijhe in Lierderholt-huis te wonen aan de Herenbrinksweg 5, nu de familie Kortstee, op de boerderij 't Cornelis genaamd; vandaar de vroegere benaming van Cornelissteeg voor de Herenbrinksweg.

Met een onderbreking van vier jaar woonde de familie Kloppenberg op dit adres. Van 1877 tot 1881 was namelijk een zuster van Hermannes Kloppenberg, de weduwe Hendrika Beumer-

Kloppenber met haar kinderen de bewoonster.

In 1881 kwam Hermannes Kloppenberg vanuit Raalte op 't Cornelis terug. Na hem nam zijn zoon Derk het bedrijf over. Op 1 april 1910 verhuisde deze echter met zijn vrouw, Maria Berendina Strijtveen, naar de Herenbrinksweg 4. Aangezien dit echtpaar geen kinderen had, kwam er eind 1918 een neef, Bernardus Hermannes Strijtveen, op het bedrijf.

Momenteel woont de familie Strijtveen nog aan de Herenbrinksweg 4.

Op het bedrijf aan de Herenbrinksweg 5 kwam na het vertrek van Derk Kloppenberg, gedurende de periode 1 april 1910 tot 1 november 1916, H.J. Nieuwenhuis uit Wijhe te wonen. Vervolgens waren er woonachtig van 1 november 1916 tot 1 januari 1934 Johannes Vlas-kamp met zijn vrouw Antonia Brinkman en kinderen afkomstig uit Olst. Sinds 1 mei 1934 woont de familie Kortstee aan de Herenbrinksweg 5.

Terug naar de familie Kloppenberg.

De vader van de gefotografeerde Hermanus Johannes Kloppenberg, Jannes Kloppenberg,

Wilt in Uw gebeden en
H. Eucharistieviering gedenken

HERMANUS JOHANNES KLOPPENBERG

Hij werd geboren te Lierderholthuis 11 augustus 1887. Met Hendrika Spijkerman heeft hij zijn leven mogen delen 55 jaar lang in een gelukkig huwelijk. Gesterkt door de Sacramenten van de Zieken heeft de Heer hem tot Zich geroepen op 24 augustus 1969 te Lierderholthuis. Zijn lichaam hebben we te ruste gelegd 27 augustus d.a.v. op het R.K. Kerkhof aldaar, waar het de blijde opstanding wacht.

Wie moesten machteloos toezien hoe aan deze sterke man, stoer en op zijn hoge leeftijd nog vol arbeidslust, vooral na het overlijden van zijn dierbare echtgenote langzaam zijn krachten hem ontvielen. Vol overgave heeft hij zijn leven teruggeschonken aan zijn Schepper. In onze dankbare herinnering zal hij blijven voortleven als een bezorgde vader, die met moeder ons in het goede, in geloof en liefde is voorgegaan.

Dierbare kinderen, dank voor de liefdevolle toewijding en bezorgdheid waarmee jullie moeder en mij altijd hebben omringd. Moge de Goede God jullie het rijkelijk vergelden. Blijft eensgezind in de liefde tot elkaar. Dierbare familieleden, blijft ons beiden in Uw gebeden gedenken.

Heer, geef hem de eeuwige rust.

Maria, moeder van altijddurende bijstand,
bid voor hem.

vestigde zich na zijn huwelijk met Maria Oedinkhof, in 1871 als schoenmaker aan de Lierderholthuisweg 27.

Het huis, nu het kantoor van het schildersbedrijf Lenferink bv, werd in 1945 opnieuw opgebouwd. Bij het springen van de brug tijdens de oorlogshandelingen werd het oude pand dermate verwoest, dat herbouw noodzakelijk was.

Jannes Kloppenberg, de oudste uit het gezin van negen kinderen, was de enige in mannelijke lijn, die nakomelingen had.

Een fragment genealogie:

Jannes Kloppenberg

geboren: 3 februari 1836 te Wijhe

overleden: 17 september 1902 te Lierderholthuis, oud 66 jaar

zoon van: Hermannes Kloppenberg en Johanna Logtenberg

beroep: schoenmaker

godsdienst: R.K.

adres: Lierderholthuisweg 27

1e huwelijk:

27 oktober 1870 te Heino met **Maria Oedinkhof**, geboren 23 mei 1842 te Zwollerkerspel, overleden 9 september 1881 te Lierderholthuis. Dochter van Gerrit Oedinkhof en Maria Wolthaar.

2e huwelijk:

4 januari 1883 te Heino met **Maria Johanna Elshof**, geboren 6 december 1849 te Wijhe, overleden 15 november 1916 te Lierderholthuis. Dochter van Lambertus Johannes Elshof en Femia Willems.

kinderen:

1. **Hermannes Gerhardus**

geboren 1 augustus 1873 te Lierderholthuis

overleden 11 februari 1938 te Heino, oud 64 jaar

gehuwd 27 juli 1911 te Heino met Hendrika Maria Holthuis

woonde te Nijverdal en te Heino; winkelbediende

één dochter; wonende Canadastraat 3 te Heino

2. **Gerhardus Johannes**

geboren 20 november 1874 te Lierderholthuis

overleden 1 april 1897 te Lierderholthuis, oud 22 jaar

ongetrouwd; landbouwer

3. **Martinus Johannes**

geboren 14 augustus 1878 te Lierderholthuis

overleden 14 december 1918 te Hattemerbroek, oud 40 jaar

gehuwd met Gerarda Johanna Koopman

woonde te Hattemerbroek; bakker

geen nakomelingen

4. **Johanna Maria**

geboren 4 september 1881 te Lierderholthuis

overleden 1 september 1958 te Lemelerveld, oud bijna 77 jaar

gehuwd 4 september 1913 te Heino met Hermanus Jansen; smid

woonde te Lemelerveld

5. **Lambertus Martinus**
geboren 19 juni 1885 te Lierderholthuis
overleden 16 maart 1911 te Lierderholthuis,
oud 25 jaar
ongetrouwd; bakkersknecht
6. **Hermanus Johannes**
geboren 11 augustus 1887 te Lierderholt-
huis
overleden 24 augustus 1969 te Lierderholt-
huis, oud 82 jaar
getrouwd 9 mei 1912 te Raalte met Hendrika
Spijckerman, geboren 28 november 1886 te

Luttenberg, overleden 14 mei 1969 te Lier-
derholthuis, oud 82 jaar
Uit dit huwelijk werden vier kinderen gebo-
ren, twee dochters en twee zonen. Van de
dochters woont één te Baarn en één te
Lierderholthuis; de beide zonen zijn reeds
overleden.

Geraadpleegde bronnen:
Genealogie Kloppenberg samengesteld door pastoor
F.W. Roeloffzen te Lierderholthuis.
Bevolkingsregisters en burgerlijke stand van de gemeente
Heino - gemeentearchief van Heino.

WULE ZEKT DET ZO (3)

Henk van der Veen sr.

Delle en hilde

De middelnederlandse woorden "daele" en "delle" hadden de betekenis van "dal, laagte". "Daelsetten/-laten" betekende "neerzetten/laten".

"Op ende te daele" was o.a. "op en neer". Disse uitdrukking is in het Nederlands niet meer in gebruik, maar het dialect heft er be-
waard: op en daele (op en neer).

In onze gemeente kenne wie de Delmterweg, vanòòlds misschien Delmoaterweg; del = dal, moat(maat) = weiland. Een weg dus deur le-
ge weilanden.

Misschien is "delle" (deel/dorsvloer, meest-
tieds van klei) hieran ok wel verwant, hee lag
vaeke lege 1).

In het Middelnederlands kump ok
"delte/dilte/dille" veur in de betekenis van
heuizolder. 't Zol best können wèen, det oons

woord "hilde" (zolder bōven de koestal) doar-
van is of-eleid via d'ille, d'hille, de hilde.
Met "delle/dille" wōdden vrogger een klets-
deuze bedoeld, wat wule dan graeg een
"kletskonte" nuumt; het achtervoegsel -konte
kom ie vaeke tegen in oonze streektaal.
Wie kent hier ok nog het wärkwoord "dildal-
len", met as betekenis: ongeordend bezig zijn,
van de hak op de tak springen. Wule nemt mār
an, det iene die zo gangs is de tied dan wel
verproat zal hebben.

- 1) Veur lēzers, die gien plat kent:
laag, niet hoog = lege
een laag, een omhulsel = een loage
leeg, ledig = lōög (ōō klinkt als eu in freule)

Gegevens uut:
- Verdam, Middelnederlandsch Handwoordenboek
- Van Dale, Etymologisch Woordenboek

Bestuur en redaktie van

OMHEINING

*wensen alle lezers fijne Kerstdagen en een
voorspoedig 1992*

KÄRSTNACHT OP 'T KASTEEL

Henk van der Veen sr.

Het was in de tied van de bittere ärmoed, woar as Bieleman òver schrif in zien boek "Heino, een geschiedenis van mens en plaats" in het hoofdstuk "Een bestaan onder het minimum" (blz. 62).

Grote groepen landlopers en bedelaers uut de stad streupten oons Sallandse laand of. Zie maekten het de boeren mangs zo muuiliik, det die det brutoale volk niet met lööge haanden vot dossen te sturen, bange as ze waeren veur wraakakties.

Het was dan ok gien wonder, det de schoutambten Dalfsen en Heino saemen een ärmenjaeger in dienst nammen, um tegen det gespuis op te trèden en zodoende te proberen de uutwassen ienigszins in te pärken.

Het waeren bärre tieden...

Zie waeren die mårgen al vrog op pad egoan, Anna met Geertie, haer dochttertje van negen joar. Van Zwolle noa Zuthem, doar dee'j een paer uur òver. En doar wollen ze hèn, want zie kenden doar een paer boeren, die haer vaste wel wat wollen geven, zodet ze met de kårst-daegen gien honger hoefden te lieden. Zie hadden haer tenminsen nog nooit zo mår weg-estuurd.

De laetste joaren hadden Anna en Geertie het verschrikkelijk ärmoedig. Toen Anna's man Jacob nog lèven was 't ok gien vetpot ewest, mår sinds det hee ummekommen was op de Zuderzee kwam der hoaste gien geld meer binnen. Jacob Geertszn. was knech ewest op een vrachtschute van Hasselt noa Amsterdam. Die bewuste keer mossen ze een vrach Bentheimer stien wegbrengen. Het was de laeste reize...

Op de hènweg wödden ze òvervallen deur een hårde noordwestenwind. Zie waren Schokland al verbie ewest, toen de schipper van een aandere schute ze vanuut de vårte had zien måtelen. Mår hee kon ze niet helpen, hee had zelf de haanden vol. Jacob en de schipper zölt veur hun lèven evöchten hebben, mår zie konden het schepie niet in 't lood hòlen. De schute sleug umme en beiden hebt ze 't lèven eloaten. Een dag laeter spuulden de lieken an in de buurte van Elburg. Det was van 't härfs al twee joar ewest.

Anna had toen wårk ezöcht op een blauwvårverieje. As het druk was, kon zie doar wel es een dag of wat wårken en een paer stuver ver-

dienen. Van de kårke kreeg ze mangs ok wat ondersteuning, mår zie wol doar niet graeg de haand ophòlen. En zo was ze der dan toe ekommen zo of en toe de boer op te goan um wat etterieje bie mekaere te schårrelen.

Deur de regel waeren der heel vòlle Zwolse ärmen op pad, benaemd in de binnenstad heersten grote ellende. Zie had wel es met-emäk, det brutoale mansluu een grote mond löströkken tegen een boer: "A'j oons niks geeft, stekke wie oe de boel in braand!" En wat mos zo'n man dan? Pättie boeren leuten de hond lös op det volk; 't wol wel es helpen. Der was ok wel een ärmenjaeger, die een eugien in 't zeil mos hòlen, mår och, zo'n man kon ok niet òveral teglieke wèen.

Gelukkig, vandaage - het was de dag veur Kårstmis - was 't rustig langs de weg. Anna en Geertien scheuten al oarig op, zie waeren de hårbårg De Bethlehem al veurbie. Het was mooi dreug weer, 's nachens vreur het, mår òverdag schienen een bleek winterzunnegie. Het zol ok vaste gien nåtte of witte kårst wödden van 't joar. Gelukkig mår, want in een strenge winter zol de ärmoed nog zwoarder te draegen wèen.

Bie de eerste boerderieje kregen ze van de vrouwe wat broene bonen; Anna deud ze in ien van de zåkkies, die ze bie zich had. An 't gezichte van de boerinne ko'j zien, det zie 't van håtten gaf. Der waren gelukkig ok nog goeie mèensen in de wereld. Ok bie de volgende boeren klopten ze niet veur niks an. Zie hadden al een stukkje spek ekregen, een dikke

plakke keze, wat eigengekaerde botter, een buultie met rogge en ok nog een bettie mael. Iene vrouwe gaf ze een beker melk met een snee brood. Die gungen der wel in!

En noe wödt het zo zächiesan tied um noa huus te goan. Heur, de klokke van 'n Alerdinck slöt tweemoal. Nog een paer uur en dan is 't duuster. Zie hebt de tied wel neudig, veural ok umdet ze nogal wat te draegen hebt met zien beiden. Geertie dräg het zäkkie met broene bonen.

- Wie nemt ok nog wat holt met, zeg Anna, der lig hier zovölle langs de weg.

Veur haer knie brek ze dörre takken deur um der een bussie van te maeken. Zie bindt er een stuk touw umme toe, det ze in de tässe metenömmen had. En dan nemp ze de bos op de scholder.

- Moe, zeg Geertie, geef mie det zäkkie rogge mär, det kan'k der nog wel bie draegen.

En dan gebeurt het... As zie de rogge van haer moe övernemmen wil, kump ze te strukelen över een stobbe. Zie schreeuwt het uut van de piene. Haer biente dut slim zeer. Zie kan niet överende kommen, ok niet as moe haer helpt.

- Hoe mut det noe? Det is de vroage die Anna wel deur 't heufd schöt, mär die ze niet härdop zeg.

Nog es probeert ze Geertie op te helpen, mär het giet beslist niet. Het bien zal wel 'brökken wèën, 't kind gilt het uut van de piene!

En dan... ziet ze een kèèrl an kommen lopen. Een man met een rooie jässe an en een gèle mutse op. De ärmenjaeger! Anna kent em wel.

As e heurt wat er gebeurd is, beurt e zo mär met zien stärke ärmen de schreeuwende Geertie van de grond.

- Wat doe'j noe dan Dirk Jansz.? vrög Anna.

- Ik bringe haer noa 't kasteel, de freule kan vaste wel helpen, die hef verstaand van zokke dinge.

- Noa 't kasteel? zeg Anna.

- Joa, zeg e, wat wo'j dan aans? Zonder spreken of rekken giet e op pad. Anna grip nog gauw de zäkkies bonen en rogge met, de takkebos blif liggen.

De huusknecht van 'n Alerdinck löt ze voortdälik binnen en effen laeter is ok de freule der

al. Zie bekik het biente en leg der een strak verbaand umme. Geertie döt haer beste um niet te hulen. As ze haer op 'n stoel ezet hebt en een bänkie onder 't bien echööven hebt, is ze helemoal stille.

- 't Is niet gebroken, wel zwaar gekneusd en ze mag een paar dagen volstrekt niet lopen. En doarnoa: Komen jullie uit Zwolle?

As Anna alles verteld hef, zeg de freule: Jullie blijven vannacht hier.

Zie kriegt een plekkie in de dienstbodenkamer. Der wödt een stuk of wat stoelen an mekaere 'schööven, kussens der op elegd en doar bövenop kump Geertie te liggen. De freule löt deur de huusknecht het vuur anleggen.

- Hebt u mij nog nodig, mevrouw? vrög de ärmenjaeger.

- Nee hoor Dirk, we redden ons wel. Je hebt er goed aan gedaan dat je deze mensen hier gebracht hebt. Det zeg ze der nog achteran. De ärmenjaeger giet vot um värder zien ronde te doen.

Eèn laeter kump de huusknecht wat etten brengen en krig Geertie een krudendränkie, det de freule intussen kloaremäk hef. Dan stekt e een paar keersen an en döt de vèenster dicht.

De freule zelf kump ok nog een moal um noa de patiënt te kiekken. Zie vertelt det ze gien gasten hebt. Zie en haer breur, de baron, bint alleen vanoavend, met de huusknecht vanzelf, mär het aandere personeel is vrij.

Doar zit ze dan, met haer beiden, in 'n kasteel, op Kärstoavend! Wie had det ooit können dèenken.

Een uurtie laeter kump de huusknecht weer binnen. Hee zet een schale met koeken op toafel, twee bekers daampende aniesmelk en een schöttel met gebroaden vleis.

- A'j sloapen wult, zeg e tegen Anna, 'dan maa'j gerust doar in die beddestèe goan liggen. En hee wis noa twee smalle deurties. Dan gooit e nog een paar blokken holt op 't vuur en zeg veurdet e vot giet: Et smaekelijk en sloap lekker.

De kasteelklokke slöt negen moal. Zie loat zich al det lekkers goed smaeken. Anna schudt of en toe haer heufd över zovölle goeigheid; een deftige freule die ze zo goed behandelt. Wat een wonderlijke Kärstnacht.

(tekening: Egbert van Drielst)

En dan heurt ze zachte muziek klinken. Det zal de freule wel wèèn, die op 't örgel spölt. Geertie vuult zich alweer zo goed, det zie zachies metzingt: Nu sijt wellescome, Jesu lieve Heer. Piene vuult ze niet meer, mår sloaperig wödt ze wel, de eugies goat zuttiesan dichte.

Anna beslöt um van de beddestèè gien gebruik te maeken. Zie blös de keersen uut op iene grote noa en mäk het zich gemakkelijck op een stoel en een voetenbänkie. En dan duurt het niet lange of ok zie vält in sloap.

De volgende mårgen, as ze nog mår amper wakker bint, wödt er op de deure 'klopt. Het is de freule.

- Goed geslapen? En hoe is het met je been? Ik zie het al, het drankje heeft geholpen. Ik zal nog wat kruiden meegeven, dan kan je moeder zelf nog wat maken. Je mag de eerste dagen nog niet lopen, hoor meisje.

Dan tegen Anna: Tweemaal daags een flinke lepel vol, dat moet ze snel weer op de been brengen. Luister: ik zal de stalknecht laten waarschuwen, die brengt jullie straks met de koets weg. En dan is ze al weer vot. De huusknecht brengt brood en melk. Een kwärtiertie laeter stiet de koetse kloar. Anna hef troanen in de ogen en zie kan hoaste gien woorden vinden om veur alles te bedanken. De freule

wil trouwens ok van gien dank heuren. Zie zeg alleen:

- Wie de kans krijgt om de naaste te helpen, moet die niet voorbij laten gaan, Anna, vooral niet als het nog Kerstmis is ook.

As de mèensen in het ärmoedige ströötie in Zwolle op 'n eersten Kärstdag getrappel van peerdehoeven heurt en geroatel van waegenwielen, dan kiekt ze niejsgierig noa buten en könt ze haer ogen niet geleuven. Doar blif een mooie koetse stoan veur 't huussie van Anna. Wat zol det wèèn? De koetsier klimp van de bok of en slöt de teugels vaste um de asse van 't veurrad. Saemen met Anna ondersteunt e Geertie, die op ien bien het huus binnenstrompelt. Zäkkies, een mändtie en een tässe wödt er noa binnen edraegen en ok nog een grote zak, zo te zien vol holtblokken. Dan ridt de koetse weer vot.

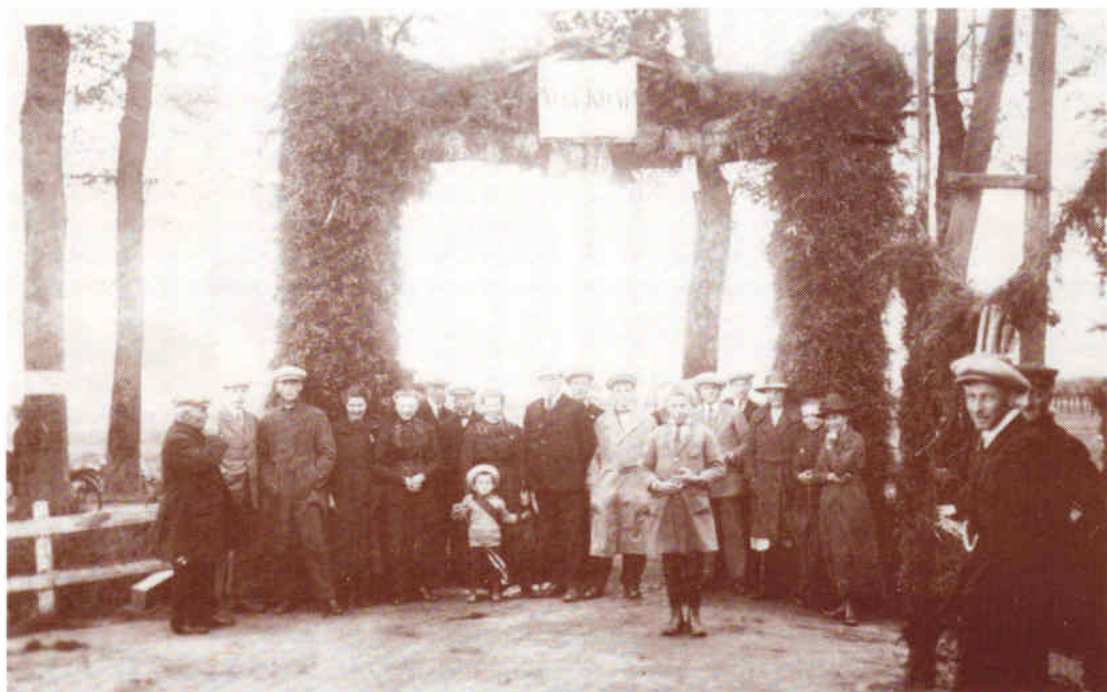
Anna en Geertie hebt in kleuren en geuren an iederiene verteld van het ongeluk, van de freule van 'n Alerdinck die helemoal niet deftig is, die ze verschrikkelijk hef verwend, det zie doar konden blieven sloapen en... det dit de mooiste Kärstnacht was en det ze die van haer lèvensdaegen niet weer zölt vergetten: een Kärstnacht op 't kasteel.

Courant van het Departement der Monden van den IJssel.

Dinsdag den 4e February 1812.

ADVERTENTIEN.

Iemáñ genegen zijnde een buitenverblijf te huren genaamd "Kolkhof", waarin negen à tien kamers, voorts goede hoven en vruchtbomen benevens wandelingen gelegen twee Uren van Zwol aan de Nieuwe Wetering kan zich adresseren bij B. J. van Sonsbeec in de Diezerstraat te Zwolle.

Een voor ons geheel onbekende foto.

We zouden dan ook aan u de volgende vragen willen stellen:

Waar en ter ere van wie is deze foto genomen?

Wie kent nog personen op deze foto?

We zijn weer zeer benieuwd wie er reageren.

WIE WAS WIE?

Ja, wie was wie op de foto, geplaatst in het nummer 3 van september 1991?

Er kwamen verschillende namen naar voren, maar we nemen aan dat de hieronder volgende namen de juiste zijn.

De reacties kwamen van de volgende personen: Dhr. W. Dekker sr., Mevr. J. Dijk-Keizer, Mevr. J. Visscher-Graveman en fam. G.J. van Lenthe (de Cingel)

Dan de namen van de personen op de foto van links naar rechts:

G. van Keulen?, Hendrik Dijk, Roelof Borst?, B.J. van Lenthe, (van de Mars) Derk Nijboer, Graads v.d. Vegte.

Ook kwam er een reactie van de heer E. Slotman, dat de foto niet van 1920 kon zijn, daar er toen op die plaats nog een heg stond, dus zal het een foto zijn van omstreeks 1930-1935.

Dat klopt ook wel met een onderschrift van een foto in het boek "Heino een geschiedenis van mens en plaats" van J. Bieleman.

Daar staat nl. "De parkeerplaats op de markt vòòr hotel Blom vòòr 1928 toen het nog de Tip heette en een aantal Heinoërs er volkstuintjes had", blz. 43.

En vervolgens op blz. 58 "In 1928 werd de Tip bestraat en moest plaats maken voor een marktplein".

Onze hartelijke dank aan de personen die reageerden.

AL WEER 20 JAAR GELEDEN

Een greep uit de gebeurtenissen van het jaar 1971

V.I. Lindeboom-Veldhuis

(red) Evenals in december van het vorig jaar plaatsen we ook in dit laatste nummer van 1991 een overzicht van de gebeurtenissen, die 20 jaar geleden in onze gemeente plaatsvonden. Gezien de positieve reacties komt het ons voor, dat het alleszins gerechtvaardigd is om jaarlijks een dergelijke kroniek op te nemen. De samenstelster heeft opnieuw kunnen putten uit het archief van onze vereniging: krantenknipsels, foto's, enz. Verder zijn er foto's beschikbaar gesteld door mevr. Bieleman, dhr. Oosterwechel en school Brinkzicht.

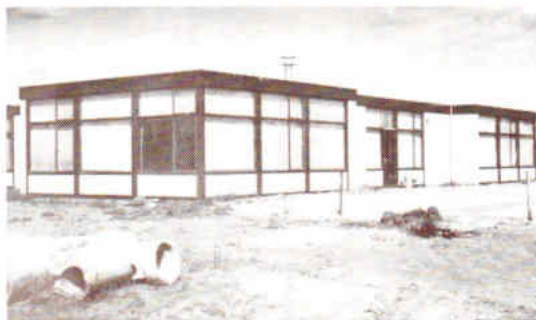
januari

* De N.V. Bank van Ned. Gemeenten heeft Heino een vaste geldlening aangeboden van f 85.000,- die bestemd is tot aankoop van grond van mevr. Linthorst. Deze grond is nodig voor de uitbreiding van de algemene begraafplaats, waartoe de Raad op 11 juli 1969 heeft besloten.

* De tennisvereniging Heino heeft de gemeente een vaste geldlening gevraagd voor het ontbrekende bedrag van f 10.000,- voor twee tennisbanen, het vorig jaar aangelegd. Zelf draagt de vereniging f 8.000,- bij, terwijl van de provincie f 10.000,- werd ontvangen. De totale kosten, inclusief kantine, zullen ca. f 28.000,- bedragen.

* De gemeenteraad heeft zich snel door de begroting 1971 heengewerkt. Door alle fracties werd het standpunt van B. en W. gedeeld, dat het zwembad dit jaar de hoogste prioriteit moet hebben. De heer Wellenberg leverde overigens kritiek op het beleid van het College inzake de leefbaarheid van Lierderholthuis; nog recentelijk zouden de mensen op het gemeentehuis te horen hebben gekregen, dat bouwen aldaar in feite waanzin is. De meerderheid van de raad ziet voor Lierderholthuis wel mogelijkheden.

* In het uitbreidingsplan De Kampen wordt begonnen met de bouw van een nieuwe R.K. lagere school. De nieuwe vierklassige school zal vermoedelijk in augustus in gebruik kunnen worden genomen.

* Over tien jaar zal het noodzakelijk worden om een compleet nieuw gemeentehuis te bouwen. Dat zei burgemeester Verheyden bij de behandeling van de begroting, naar aanleiding van de urgentielijst, waarop een semi-permanente uitbreiding van het gemeentehuis stond vermeld voor f 150.000,-.

De C.H.U.-fractie vond niet, dat die uitbreiding nu zo noodzakelijk was, bovendien vond men een uitbreiding van anderhalve ton te ruim. De burgemeester hielp het misverstand uit de wereld als zou die alleen voor gemeentewerken zijn; ook de secretarie zit, mede in verband met de groei van Heino, met ruimtegebrek te kampen.

* IJscub Ter Heyne hield donderdagmiddag een schaatswedstrijd voor de schooljeugd. Er waren bekertjes beschikbaar gesteld door de firma Linthorst en door de ijscub.

Uitslagen: meisjes 1. Annelies Linthorst 2. Ans Ohms. jongens 1. Gerrit van Dam 2. Theo Oud Ammerveld

* Burgemeester en Wethouders stellen de Raad voor een krediet van ruim f 288.000,- beschikbaar te stellen voor de bouw van een nieuwe tweeklassige christelijke basisschool in Dorpsstraat-west, die zodanig moet worden gesitueerd, dat uitbreiding tot zeven lokalen mogelijk is.

Plannen voor meer ruimte dateren reeds uit 1967, toen een ontwerp werd gemaakt tot uitbreiding van het bestaande gebouw aan de Dorpsstraat. Om zo weinig mogelijk speelruimte voor de leerlingen verloren te laten gaan werd aan een gebouw op palen gedacht boven de speelplaats, doch dat werd te duur. Later werd besloten in Dorpsstraat-west te bouwen.

* Het gemeentebestuur zal zich meer oriënteren op de vraag, of de sportterreinen 's zondags al dan niet reeds om half elf in gebruik kunnen worden genomen. Een verzoek daartoe was binnengekomen van de v.v. Heino. De meerderheid van het College van B. en W. stelt aan de raad voor het verzoek in te willigen. Er was een brief binnengekomen van de N.H. predikant ds. H.W. Obbink en de hulp-prediker de heer H. Bos. Zij verklaren daarin geen bezwaar te hebben tegen zondagsport als zodanig.

* De toekomstige uitbreiding van het dorp Heino zal plaats moeten vinden ten zuiden van de bestaande bebouwing. De stedenbouwkundige heeft daartoe een plan in voorbereiding, dat wellicht dit jaar nog door de Raad zal worden behandeld; dat zei burgemeester Verheyden tijdens het uitspreken van het jaaroverzicht 1970.

Bakfiets ♪ 27-1-71

De heer J. de Haan heeft het in de Raad van Heino nog wel eens over gemeentewerken en het al dan niet efficiënt werken van Openbare Werken. Hij vertelde, dat hij een gemeentewerkman kende, Graats Oosterlaar, die altijd met zo'n tweewielig wagentje door het dorp trekt om het straatvuil op te vegen en in het wagentje te gooien. De heer De Haan had echter gezien, dat ze dat in naburige gemeenten met een bakfiets doen en hij wilde voorstellen ook Graats Oosterlaar een bakfiets te geven inplaats van zijn handwagentje. De Raad had wel een gulle lach over voor het voorstel maar ging er niet verder op in.

februari

* Na een aanloopperiode van vijftien jaar kan het vormingscentrum Den Alerdinck te Laag-Zuthem dit jaar beginnen met een volledige nieuwbouw. In 1970 namen 4471 personen deel aan in totaal 182 cursussen.

* De Nieuwe kleuterschool van de Ver. voor Gereformeerd Onderwijs in Laag-Zuthem zal een bedrag van f 71.868,- gaan kosten. Het wordt een houten schoolgebouw met één speelwerkklokaal.

* De grond in het bestemmingsplan Lierderholthuis zal gemiddeld f 32.35 per vierkante meter gaan kosten. Er is plaats voor in totaal 24 woningen, waarvan 6 vrijstaande. Voor deze 6 komt de kavelprijs op f 18060,-; voor de 18 woningen op f 9000,- per woning.

* Sinds maandag verblijven er 14 bij Hevea Raalte werkende Spanjaarden in kinderoord Schaarshoek. Het is de bedoeling, dat daar 34 buitenlandse werknemers onderdak krijgen, voorlopig voor een jaar.

* Twee jaar geleden werden er al drie straatnamen vastgesteld voor het bestemmingsplan Dorpsstraat-west, nl. Kruzebrink, Grote Bischof en de Knobbe, genoemd naar vroegere of bestaande boerderijen in Heino. Voor de overige straten stellen B. en W. eveneens namen van boerenerven voor: Nieuwenkamp, de Horst, Vogelzang, Rozeboom, Davenschot, Grote Beukelaer, Tiggelhof, de Cingel, de Heuvel, Harrebrink en de Weerd.

maart

* In het kader van de provinciale beeldenroute zal in de tuin van de burgemeesterswoning het beeld van een vrouwenfiguur worden geplaatst. De burgemeester zei gekscherend: Het was mijn wens achter het huis een tennisbaan te hebben en aan de voorkant een blote dame.

* Een Heinose werkgroep besprak nieuwe vormen van kerkelijke samenkomsten: zangdienst, gezinsdoopdienst, discussiedienst, jongeren-muziekdienst, enz.

* Op pittige wijze hebben leerlingen van de openbare basisschool de musicals "De vogels van Willem Wiedewiet" en "Het land van koning Zingezang" opgevoerd. Voor de muzikale leiding zorgde de heer G. Nijland en het decor was van de heer M. v.d. Geest.

april

HEINO

11-4-71

25 Jaar Molenaar

Met een personeelsreceptie werd het 25-jarig jubileum herdacht van eerste molenaar G. Arends bij de Coöperatieve Landbouw Vereniging te Heino.

De heer Arends, Rijssenaar van geboorte, kwam als tweede molenaar naar Heino en was voor een ieder zeer gediensdig.

Namens het Cebeco werd hem een gouden insigne aangeboden en van de Landbouwvereniging werd door voorzitter Roelofs een gouden horloge uitgereikt aan de jubilaris.

Personeelslid R. Duitshof bood namens de collega's een draagbare radio aan.

Directeur J. A. Verhoeff zorgde met zijn echtgenote voor een op rijm gezette levensloop, hetgeen bijzonder in de smaak viel.

* Een half jaar nadat in Heino begonnen werd met het uitgeven van bouwterreinen in Dorpsstraat-west is alle grond al bijna verkocht. Er is daar een totale capaciteit van 420 woningen.

* Inmiddels is men in Heino begonnen met de afbraak van de voormalige diaconiehuysjes aan de Dorpsstraat tussen rijwielhandel Oud Amerveld en hotel Blom. Die staan nl. op de plaats waar de doorbraak naar de Kampen moet komen, die zal uitmonden in een nieuw marktplein, dat samen met het huidige parkeerterrein en de westelijke baan van de rijksweg rond de Hervormde kerk het centrum van Heino moet vormen.

* Op 49-jarige leeftijd overleed notaris W.Th.M. Netelbeek. Voor zijn benoeming te Heino was hij kandidaat-notaris in de provincie Utrecht. In 1956 kwam hij naar Heino, waar hij in deze vijftien jaar veel voor de gemeenschap heeft gedaan. Zo was hij ook penningmeester van de R.K. Stichting Bejaardencentrum De Vloedgraven en lid van de Rotaryclub Salland.

* Burgemeester Verheyden heeft het beeld in zijn voortuin! Het is een zwevende vrouwenfiguur in brons van de kunstenaar Fred Carasso. De gemeente heeft de mogelijkheid het aan te kopen van de Stichting Beeldenroute Overijssel. De krant van 11 april meldt, dat het van gemeentewege naar het Nijenhuis is gebracht, waarschijnlijk uit voorzorg met het oog op de komende feesten. In het dorp ging het gerucht, dat er een naakte dame was ontvoerd op klaarlichte dag.

mei

* Binnen enkele maanden zal de beslissing vallen over het definitieve tracé van Rijksweg 32, een autosnelweg, die dwars door Salland van Zwolle naar Deventer komt te lopen. Het moeilijkste punt is het gedeelte om Heino heen. De gemeente heeft nl. bezwaar gemaakt tegen doorsnijding van de bossen van 't Reelaer, hetgeen een aantasting van een natuurgebied zou betekenen. Rijkswaterstaat heeft daar wel begrip voor, maar voelt toch weinig voor verlegging van het tracé.

* Het ziet er niet naar uit, dat de enkelvoudige spoorlijn Zwolle-Almelo zal worden opgeheven. Salland heeft hierover lange tijd in onzekerheid geleefd, omdat de spoorlijn zo'n jaar of tien geleden kwam te staan op de lijst van verliesgevende lijnen. Het station in Heino staat op de nominatie voor een nieuwe perronbetegeling.

* Aan het eind van de maand vertrekt ds. W. van Galen, voorganger van de Gereformeerde Kerk Langeslag te Laag-Zuthem naar Bergen (N.H.). De officiële afscheidsdienst is op zondag 23 mei, maar op dinsdag 18 mei kan in een gezellig samenzijn afscheid van het gezin Van Galen worden genomen.

* Het ziet er goed uit met de zwembadplannen. In de gemeenteraad komt onverwacht een aanvullend agendapunt aan de orde, waarin B. en W. voorstellen een garantie voor een lening van een half miljoen te verlenen, die de Stichting Zwembad Heino kan krijgen van de Postcheque- en Girodienst. Als G.S. het raadsbesluit goedkeuren kan begonnen worden met de bouw. De raad blijkt evenwel niet voetstoots bereid de garantie te verlenen.

* De vroegere boerderij Oosterwechel aan de Schoolbosweg, ca. 8 ha groot, gaat in de nabije toekomst als kampeerboerderij de groeiende toeristenstroom helpen opvangen.

* In Heino arriveerden een volksdansgroep en een zigeunerorkest uit Boekarest. Het gezelschap trad in de open lucht op in het kinderoord de Schaarshoek voor 170 kinderen. Door bemiddeling van directeur Besselsen van het kinderoord kunnen de Roemenen daar slapen en eten.

* Het bestuur van de Vereniging voor Christelijk Schoolonderwijs te Heino heeft de gemeenteraad medewerking gevraagd voor de stichting van een nieuwe kleuterschool in Dorpsstraat-west. De kleuters zijn momenteel ondergebracht in twee houten noodlokalen, op enige afstand van elkaar gelegen.

* De gemeenteraad kreeg van B. en W. een diavoorstelling aangeboden, onderwerp: Grafstenen. B. en W. willen nl., dat de vorm van grafstenen op de algemene begraafplaats aan banden wordt gelegd. Tot nu toe kon naar eigen inzicht een grafsteen worden aangebracht, met als gevolg, dat er op de begraafplaats diverse soorten stenen aanwezig zijn. Sinds enkele maanden is het nieuwe gedeelte in gebruik en B. en W. vinden, dat er een meer uniforme gedragslijn gevolgd moet worden bij het plaatsen van grafzerken.

* Tegen het verlenen van een bouwvergunning aan kinderoord De Schaarshoek voor de verbouw van een barak ter huisvesting van 35 Spaanse arbeiders, is beroep aangetekend bij de gemeente Raalte door de Stichting Baron van Ittersumfonds. Deze stichting is, nadat het beroep door B. en W. van Raalte was afgewezen, in beroep gegaan bij de gemeenteraad. Tegen het verlenen van bouwvergunningen bestaat geen beroepsmogelijkheid, schrijft B. en W. van Raalte, en zij verklaren het beroep dan ook niet ontvankelijk. De Van Ittersum-stichting vond dat De Schaarshoek aan de doelstelling een kindervakantie-oord te zijn, voorbij was gegaan.

juli

* Na het opstellen van een eerste plan ter aanleg van de nieuwe autoweg Zwolle-Deventer, dwars door Salland, heeft Rijkswaterstaat adviezen ingewonnen van belanghebbenden en andere instanties. De gemeente Heino en de eigenaren aldaar, die het landgoed 't Reelaer in tweeën zagen gesneden, zij het dat het slechts om de noordwestelijke punt ging, protesteerden hiertegen.

Inmiddels is men met een alternatief gekomen en dat komt geheel tegemoet aan de wensen van Heino. In plaats van de weg door Lenthe en oostelijk van Heino te laten lopen, is als tweede mogelijkheid aangegeven het tracé meer westelijk te kiezen, via Laag-Zuthem en Lierderholthuis naar het zuiden.

* Jan Leuverink uit Heino (27 jaar) en Jan Bovenmars uit Lemelerveld (22 jaar) hebben een spectaculaire vakantietocht achter de rug. In twee weken zijn ze Heino - Praag vice versa gefietst. In totaal bijna 2000 kilometer op de trappers onder niet bepaald gemakkelijke omstandigheden, zoals de jonge onderwijzers het zelf uitdrukken. Ze hebben één leuke band gehad en een zevental gesprongen spaken. 't Volgend jaar hopen ze weer een fietstocht te maken.

* Een in de praktijk nooit toegepast artikel uit de gemeentewet zal in Heino van het stof worden ontdaan. De Raad zal dan namelijk de mogelijkheid aangrijpen om plaatsvervangende wethouders te benoemen. Het gemeentebestuur meent dat dit voor Heino wenselijk is, omdat wethouder A. Jonkman nog steeds ziek is. De heren B.J. Snel (C.H.U.) en L.H.J. Wellenberg (K.V.P.) worden als zodanig gekozen.

* De Raad ging mee met het voorstel van B. en W. om niet toe te treden tot de schoolpedagogische dienst in de regio Zwolle. Dat zou circa f 16.000,- per jaar gaan kosten en dat vond men teveel. Ik ben het roerend met u eens, zei raadslid De Haan, je zou zo in één keer op de fles gaan!

* De gemeente heeft al geruime tijd geleden de boerderij van Van Dam aan de Dorpsstraat aangekocht, daar die in de dorpskom niet meer te handhaven was. Lange tijd is de boerderij toch nog blijven staan, omdat de financiering maar niet rond kwam. Eindelijk is dat nu toch het geval en inmiddels is de boerderij afgebroken.

augustus

* In Heino heeft zich een groep gevormd, die wil experimenteren met nieuwe kerkvorm- en gemeentevarianten. De interkerkelijke groep wil contactkring voor heel Salland zijn en tracht in contact te komen met mensen binnen en buiten de gevestigde kerkinstellingen, die willen zoeken naar nieuwe gestalten van kerkzijn. Men voelt zich verwant met bewegingen als Septuagint, de Sjaloombgroep, werkgroepen voor alternatieve kerkdiensten, huisgemeentenkringen e.d. Contactpersonen zijn de heer H. Oosterveld en mevrouw J.J.A. Pruim-Kanis.

* In het kinderoord Schaarshoek zijn 600 Duitse kinderen en leiders aangekomen, die hier een korte vakantie zullen houden, hun door het Duitse Rode Kruis aangeboden.

* In de gemeenteraad werd gesproken over de aanleg van een centraal-antennesysteem in de 98 woningen, die de Rijkspostspaarbank in Dorpsstraat-west laat bouwen. De heer De Haan vindt dat overbodig: In die woningen komt toch geen televisie, zegt hij, de huren zijn er zo hoog, dat de mensen geen t.v. kunnen betalen! (De huren bedragen van f 315,- tot f 405,- per maand).

Er werd wat langer gepraat over kleinere puntjes. Ook daarover een opmerking van de heer De Haan: wie krijgt noe toch viefendärtig gulden presentiegeld, doar mage wie best een uurtie langer veur proaten.

september

* Op een auto- of fietstocht door Salland komt men vaak de vreemdste dingen tegen. Soms heb je zelfs niet meer het idee, dat je in Salland zit. Toen we op een bordje langs een doodlopende zandweg dan ook ineens de schone naam De Vidal de St. Germainweg zagen staan, meenden we even dat we in Frankrijk waren, maar het bordje: landgoed 't Relaeer haalde ons weer uit de droom. We zaten nog wel degelijk in Heino.

* De huishoudschool De Bakenbelt bestaat 15 jaar. De school, die in 1956 begon met 28 leerlingen, telt er nu 110. In de afgelopen 15 jaar hebben precies 600 leerlingen de school bezocht; er waren bovendien 400 avondcursisten. De leerlingen komen uit Heino zelf en uit Raalte, Dalfsen en Wijhe. Van de 110 leerlingen zijn er 64 protestant en 46 rooms-katholiek. Dit jaar zijn er 17 leerlingen in het middelbaar nijverheidsonderwijs verder gegaan, terwijl ook het aantal Inas-leerlingen toeneemt.

* De dorpsgemeenschap Lierderholthuis is de laatste jaren uit een impasse geraakt; er komt leven in de brouwerij. Naast een gymlokaal is er door particulier initiatief een leuk instructiebad gekomen, ontworpen door inwoner/ animator de heer Braat en door eigen bewoners aangelegd. Zelfs de zuiveringsinstallatie daarbij heeft men zelf gebouwd. Deze zomer is er, zonder een cent overheidssubsidie, een groter bad bij gebouwd, al met al de trots van dit dorp en geheel in eigen beheer. Nu is er ook een aanzet gegeven tot de bouw van zes woningen.

* Voorlopig zal Heino nog niet de beschikking krijgen over een eigen zwembad. Burgemeester Verheyden deelde tijdens de raadsvergadering mee, dat er een schrijven was binnengekomen van G.S., behelzende, dat Heino niet in aanmerking komt voor een garantie van f 500.000,- eenvoudig omdat de pot leeg is.

* De leden van de pony-club De Berkenruiters gingen op originele wijze door het dorp om loten te verkopen, compleet met herauten, een jeugdige klaroenblazer en de hoofdprijs van de loterij: een pony-veulen

* Van de heer H.J. Zunnebeld kan een perceel grond van 6760 m² worden aangekocht, nodig voor de aanleg van het zwembad.

* In Dorpsstraat-west is de afgelopen maanden voor f 274.000,- aan grond verkocht. B. en W. stellen voor, de NV Lareco/te Siepe opdracht te geven voor dat bedrag het plan verder bouwrijp te maken. In totaal is daar tot nu toe ruim 2 miljoen gulden aan besteed.

* Mevrouw Boerdijk-Ekkelenkamp (78 jaar) uit Dalfsen, beter bekend als de levenslustige tante Toos, heeft met een weddenschap f 260,- verdiend. Ze woont sinds enige tijd in De Vloedgraven.

Om de weddenschap te winnen mocht ze één dag lang niet praten, een voor haar haast onmenselijke opgave. Ze zweeg echter van 's morgens half negen tot 's avonds tien uur. Het geld werd uitgelooft door bewoners en personeel van het bejaardenhuis en door vrienden uit Dalfsen.

* B. en W. stellen de raad voor het krediet van f 24.000,- dat destijds bestemd was voor een noodgebouw voor de technische dienst nu beschikbaar te stellen voor een verbouwing van enkele lokalen van de landbouwschool, die leeg zijn komen te staan. Die zullen deels ook dienst doen als kleuterschool.

oktober

* De Stichting Baron van Ittersumfonds is bij de raad van Heino in beroep gegaan tegen het afwijzen van een bouwvergunning door B. en W. voor een woning aan de Stationsweg, omdat de aanvraag niet zou hebben voldaan aan de bepalingen van het bestemmingsplan. Het college blijft erbij, dat die niet voldoet aan de eisen.

* Oud-kassier L.J. Meiberg heeft het nieuwe bijkantoor van de Centrale Volksbank in de Zwamsstraat geopend, geassisteerd door twee zoontjes van de huidige kassier, de heer J.M. Holtkuile. De C.V.B. begon in Heino in 1946 met 96 spaarders met een tegoed van f 3900,- thans opgelopen tot 295 spaarders met ruim f 600.000,-.

* In de Gereformeerde kerk te Laag-Zuthem deed zondagmiddag ds. J.L. Wielenga zijn inrede als hulpprediker. Hij is emeritus-predikant met als laatste gemeente Hilversum. Door ouderling Vleeming werd een welkomstwoord gesproken.

* De gemeente Heino heeft van de N.V. Bank voor Nederlandse gemeenten een aanbod gekregen voor een lening van f 62.000,- voor de bouw van een Christelijke kleuterschool in Laag-Zuthem. De raad moet nog beslissen over het aanvaarden van die lening.

* In Heino zal over niet al te lange tijd een peuterspeelplaats van start kunnen gaan in het oude postkantoor aan de Prins Bernhardstraat. B. en W. stellen de raad voor om f 2.000,- voor dat doel beschikbaar te stellen. Het idee voor een peuterspeelplaats leeft al bijna twee jaar in Heino.

november

* De gemeenteraad heeft een voorstel gedaan om met de heer F. Schotman te Wapenveld een geldlening aan te gaan van f 240.000,- met een looptijd van 10 jaar tegen een rente van 7,5%. Deze geldlening is de waarde van de koopsom die de gemeente moet betalen voor de boerderij die Schotman destijds in Heino bewoonde. De heer Schotman ging uiteindelijk akkoord.

* Burgemeester Verheyden heeft op 12 november de nieuwe behuizing van het hulp-postkantoor aan de Marktstraat geopend, in welk gebouw eerder een bibliotheek was ondergebracht. De heer Korteweg, directeur van het postdistrict Zwolle, illustreerde met cijfers de groeiende postactiviteiten van het Heinose kantoor. In 1965 werden er 41.000 lokethandelingen verricht, in 1970 47.000 met een omzet van bijna tien miljoen gulden. Het aantal afgiftepunten voor poststukken nam toe van 883 tot 1454; binnenkort zullen daar nog 260 bij komen. Het aantal brieven steeg van ca. 15.000 per week tot ongeveer 29.000.

* Het was voor de stedenbouwkundige een onbegrijpelijke zaak, dat Gedeputeerde Staten niet akkoord gaan met de bestemming recreatie-opvanggebied voor de terreinen langs de Oude Twentseweg. Immers, aan de overzijde van die weg, in de gemeente Dalfsen, ligt het zomerhuisjescomplex De Stoevinghe. Hoewel de gemeentegrens over het midden van de weg loopt, meende de heer Verlaan toch, dat het gebied als een geheel moet worden beschouwd. Heino moet een en ander, volgens G.S., straks maar regelen volgens artikel 11 van de wet. Uiterekend artikel 11, aldus de heer Verlaan.

december

De nieuwe r.k. basisschool Brinkzicht werd officieel geopend door burgemeester Verheyden. Tal van genodigden waren aanwezig. Het werd een feestelijke gebeurtenis, alhoewel het hele gezelschap midden onder de openingstoespraak door het uitvallen van de elektriciteit in het donker kwam te zitten. De burgemeester ging nader in op de voorgeschiedenis van deze school, die in totaal 6 jaar heeft geduurd.

* De heer G.W. Floors, gemeentesecretaris en tevens secretaris van de Stichting Zwembad, deelde tijdens de raadsvergadering mee, dat aan de NV T.I.P.-combine te Twello opdracht is gegeven het zwembadplan bestekklaar te maken. Kosten van het bad: f 524.000,- inclusief BTW.

* Het gemeentebestuur zal in gebouw Vrede een hearing houden voor de bevolking over het bestemmingsplan voor de buitengebieden. Verder deelde B. en W. aan de raad mee, dat het nieuwe bestemmingsplan Heino-zuid, dat de verdere groei van het dorp zal moeten opvangen, eveneens in december ter visie zal worden gelegd.

* Het grote nieuwbouwplan van het vormingscentrum Den Alerdinck kan eindelijk toch worden uitgevoerd. Het project zal zo'n 5 miljoen gulden gaan kosten. Na realisatie daarvan zal Den Alerdinck tot de grootste vormingscentra van ons land behoren.

* Sinds kort zit de dienst Gemeentewerken niet meer in de houten barak bij het gemeentehuis, maar in een ruime en moderne accommodatie in de dubbele lagere landbouwschool aan de Industriestaat, door een schot gescheiden van de kleuterschool. Volgens geruchten zouden alle diensten van de gemeente daar kunnen worden ondergebracht. Het gebouw is eigendom van de gemeente en het zou goedkoper zijn dan de bouw van een nieuw gemeentehuis...

* Heino heeft een jonge bevolking, de gemiddelde leeftijd is 30,75 jaar, terwijl 25% van de inwoners jonger is dan 10 jaar. Het aantal inwoners op 31 december 1970 bedroeg 5305. Heino heeft thans bijna 7 ha groen en plantsoen en meer dan 70 km weg. Er zijn in 1970 314 vergunningen voor bouwwerken uitgegeven.

* De gemeenteraad moest gisteravond twee stemmen missen. Die van de heer de Haan, omdat hij ziek was en dat net bij de begrotingsbehandeling(!), maar ook die van de voorzitter. Een burgemeester heeft in de raad toch geen stem, horen we kenners al zeggen. Klopt. Maar de burgemeester van Heino had letterlijk geen stem. Hij had een aandoening aan zijn stembanden. Zijn gefluister was dan ook echt "aandoenlijk".

VAN DE BESTUURSTAFEL

In 1986, ter gelegenheid van het 750-jarig bestaan van Heino, brachten wij een verjaardagkalender uit met prachtige pentekeningen van ons oud-lid en oud-Heinoër de heer W. Witteveen, die daarvoor onderwerpen koos uit de direkte omgeving van Heino. De toenmalige oplage is reeds lang uitverkocht, doch de vraag naar deze kalender is steeds gebleven. Daarom is besloten de kalender opnieuw te laten vervaardigen. De herdruk zal in ongewijzigde vorm verschijnen en de prijs bedraagt f 9,75. De kalender is te koop bij de bestuursleden (zie colofon).

In het grote lokaal van onze verenigingsruimte 'n Heerd in de Haere hebben vrijwilligers een tentoonstellingswand gemaakt met vitrinekasten. Te zijner tijd, als het geheel is ingericht, ontvangt U een uitnodiging om het resultaat te komen bezichtigen.

SCHENKINGEN

- * Van mevrouw Elshof, de Hoek 15, een schoenleest en een estrik tegel.
- * Van de heer G. Kloezeman, Stationsweg 5, een verduisteringskapje voor een fietslantaarn.
- * Van de heer L.J. Nijman, Kievietsbloem 18, een zuddemes, een sloothouwer en een modderbeugel.
- * Van mevrouw Melenboer, Zwolseweg 81, kranten met artikelen over oud-Heino en foto's ter reproductie.
- * Van de heer A.P. van der Veen, Davenschot 7, een tweedehands tafel.
- * Van de heer H. van Wijnen, Brinkweg 44, Zwolsche Couranten uit 1959.
- * Van de familie A. van Oene uit Archem een handmachine voor het snijden van kaas en vleeswaren.
- * Van mevrouw van Tijen-Baurichter te Zandvoort foto's van oud-Heino.

Alle gevers weer onze hartelijke dank.

BERICHT

De Stichting Informatiecentrum Volkscultuur, Lucasbolwerk 11, 3512 EH Utrecht, die onlangs op onze ledenavond een dialezing verzorgde over decembergebruiken, geeft een tijdschrift uit onder de naam "Alledaagse dingen", dat 8 maal per jaar verschijnt. Lezers van ons blad kunnen een proefexemplaar aanvragen door een envelop te sturen waarin een briefje met naam en adres plus f 3,- aan postzegels.